

Soňa Oboňová, Natália Ulrichová

PREHĽAD EMN O AZYLE A MIGRÁCII V SLOVENSKEJ REPUBLIKE ZA ROK 2024

Financovaný
Európskou úniou

Prehľad EMN o azyle a migrácii v Slovenskej republike za rok 2024

Publikácia Národného kontaktného bodu
Európskej migračnej siete v Slovenskej republike (EMN Slovensko)

jún 2025
Bratislava

Financovaný
Európskou úniou

Publikácia bola spracovaná ako súčasť činností Európskej migračnej siete (angl. European Migration Network – EMN), ktorá poskytuje aktuálne, objektívne, spoľahlivé a porovnateľné informácie o migrácii a azyle na podporu tvorby politik Európskej únie (EÚ) a členských krajín EMN. Činnosť EMN Slovensko financuje EÚ a Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (MV SR).

Aktivity EMN sú zamerané na témy súvisiace s migráciou štátnych príslušníkov tretích krajín. Realizujú sa prostredníctvom národných kontaktných bodov v členských krajinách EMN (členské štáty EÚ okrem Dánska) a pozorovateľských krajinách EMN (Nórsko, Gruzínsko, Moldavská republika, Ukrajina, Čierna Hora, Arménsko, Srbsko a Severné Macedónsko) v koordinácii s Európskou komisiou (EK), konkrétne Generálnym riaditeľstvom EK pre migráciu a vnútorné záležitosti (DG HOME).

Publikáciu zostavila Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM), ktorá je koordinátorom Národného kontaktného bodu EMN v SR (EMN Slovensko). EMN Slovensko tvorí Ministerstvo vnútra SR (Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru, migračný úrad, odbor zahraničných vecí a európskych záležitostí Kancelárie ministra vnútra SR), Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (Odbor medzinárodných vzťahov a európskych záležitostí), Štatistický úrad SR (Sekcia sociálnych štatistík a demografie) a IOM Slovensko.

Táto publikácia bola vypracovaná s finančnou podporou EÚ. Názory uvedené v publikácii nemožno pokladať za oficiálne stanovisko EÚ. Rovnako nemusia predstavovať názory vlády SR alebo IOM.

Spracovali (v abecednom poradí): Soňa Oboňová, Natália Ulrichová.

Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete (EMN) v Slovenskej republike
Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) – Misia v SR
Adresa: Grösslingová 35, 811 09 Bratislava
E-mail: ncpslovakia@iom.int
Tel.: +421 2 52 62 33 3

Web: www.emn.sk, www.ec.europa.eu/emn

ISBN: 978-80-8255-017-0

Predslov

Publikácia obsahuje informácie o najdôležitejších zmenách, vývoji a aktivitách v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany na Slovensku, ktoré sa udiali v roku 2024. V Slovenskej republike ide o jedinú publikáciu tohto druhu, v ktorej sa každoročne mapujú všetky oblasti migrácie štátnych príslušníkov tretích krajín.

Publikácia za Slovenskú republiku je súčasťou celoeurópskej publikácie EMN rovnakého zamerania, ktorá bola vypracovaná na úrovni EÚ, a v ktorej sú zhrnuté zistenia z národných publikácií členských krajín EMN na základe spoločného zadania. Do roku 2023 sa Prehľad EMN o azyle a migrácii (angl. EMN Asylum and Migration Overview) nazýval Výročná správa EMN o migrácii a azyle (angl. EMN Annual Report on Migration and Asylum).

Celoeurópska publikácia, ako aj publikácie jednotlivých členských krajín EMN sú dostupné v anglickom jazyku na webovej stránke Európskej komisie www.ec.europa.eu/emn. Publikácia za Slovenskú republiku je zverejnená v slovenskom a anglickom jazyku na webovej stránke EMN Slovensko www.emn.sk.

Obsah

Zoznam skratiek a odvolávok	10	05. Dočasné útočisko a iné opatrenia v reakcii na príchod ľudí utekajúcich pred vojnou na Ukrajine	52
Metodológia a pojmy	12	5.1. Štatistiky	52
Metodológia a spracovanie	12	5.2. Politiky a legislatíva	53
Pojmy a definície	13	5.3. Právne postavenie	53
Zhrnutie	14	5.4. Opatrenia v rámci implementácie smernice o dočasnom útočisku – prístup k právam	54
01. Úvod	24	5.4.1. Prístup k ubytovaniu	54
02. Kľúčové zmeny v oblasti migrácie a azylu	27	5.4.2. Prístup k zdravotnej starostlivosti	56
2.1. Systém riadenia migrácie, legislatíva a migračné politiky	27	5.4.3. Prístup k sociálnej podpore	56
2.2. Politický vývoj a (medzi)rezortná spolupráca	29	5.4.4. Prístup k vzdelávaniu	56
2.3. Postoje verejnosti a migrácia v médiách	32	5.4.5. Prístup na trh práce	57
2.4. Výskum, publikácie a štatistiky o medzinárodnej migrácii na Slovensku	32	5.5. Opatrenia mimo rámca implementácie smernice o dočasnom útočisku	57
03. Legálna migrácia	34	5.6. Spolupráca s medzinárodnými a mimovládnyimi organizáciami a zapojenie samospráv	57
3.1. Štatistiky a trendy	34	06. Maloletí bez sprievodu a ďalšie zraniteľné skupiny	60
3.2. Všeobecné legislatívne zmeny	37	6.1. Maloletí bez sprievodu	60
3.3. Pracovná migrácia	37	6.2. Ďalšie zraniteľné skupiny	61
3.4. Študenti a výskumníci	43	07. Integrácia a inklúzia	62
3.5. Zlúčenie rodiny	44	7.1. Integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín	62
3.6. Zamedzenie sociálnemu dampingu a znižovaniu pracovných štandardov	44	7.1.1. Politiky a legislatíva	62
3.7. Ďalšie opatrenia a aktivity týkajúce sa legálnej migrácie	44	7.1.2. Opatrenia na podporu integrácie	63
3.7.1. Bilaterálne dohody súvisiace s pracovnou migráciou	44	7.1.3. Integrácia osôb s udelenou medzinárodnou ochranou	68
3.7.2. Sčítanie obyvateľov vrátane cudzincov	44	7.2. Zvyšovanie povedomia o migrácii a nediskriminácia	69
3.8. Informácie o možnostiach a podmienkach legálnej migrácie	45	08. Občianstvo a situácia osôb bez štátneho občianstva	71
04. Medzinárodná ochrana	47	8.1. Štatistiky a trendy	71
4.1. Štatistiky a trendy	47	8.2. Nadobudnutie a strata štátneho občianstva	72
4.2. Národné politiky a legislatíva	48	09. Správa schengenského priestoru a iný vývoj v oblasti hraničného manažmentu a vízovej politiky	73
4.3. Prijímanie a starostlivosť o žiadateľov o azyl	49	9.1. Štatistiky a trendy	73
4.4. Spolupráca s krajinami EÚ a mimo EÚ	50	9.2. Správa Schengenu vrátane kontroly na vnútorných hraniciach	74
		9.3. Vízová politika	75

Obsah

10. Neregulárna migrácia	76
10.1. Štatistiky a trendy	76
10.2. Vývoj v oblasti politik a legislatívy na prevenciu a zabránenie neregulárnej migrácii	77
10.3. Prevencia neregulárnej migrácie	77
11. Obchodovanie s ľuďmi	80
11.1. Štatistiky a trendy	80
11.2. Politiky, legislatíva a medzinárodný monitoring	81
11.3. Medziinštitucionálna a medzinárodná spolupráca	82
11.4. Poskytovanie informácií a priamej pomoci	83
11.5. Zvyšovanie povedomia a miery identifikácie obetí	83
12. Návraty a readmisie	86
12.1. Štatistiky a trendy	86
12.2. Vývoj v oblasti politik a legislatívy	87
12.3. Nútené návraty, readmisie a detencia	87
12.4. Asistované dobrovoľné návraty a reintegrácie	88
13. Migrácia a rozvoj	90
13.1. Remitencie migrantov	90
13.2. Rozvojová spolupráca	91
13.3. Humanitárna pomoc	92
13.4. Cirkulárna (okružná) migrácia	93
13.5. Odliv talentu a pracovnej sily zo Slovenska a slovenská diaspóra v zahraničí	94
Bibliografia	95
Príloha: Národné štatistiky	99

Zoznam skratiek a odvolávok

AMIF – Fond pre azyl, migráciu a integráciu (Asylum, Migration and Integration Fund)
AVR – asistovaný dobrovoľný návrat/asistované dobrovoľné návraty (assisted voluntary return(s))
AVRR – Program asistovaných dobrovoľných návratov a reintegrácií (Assisted Voluntary Return and Reintegration Programme)
CDR – centrum pre deti a rodiny
EHP – Európsky hospodársky priestor
EK – Európska komisia
EMN – Európska migračná sieť (European Migration Network)
EMN Slovensko – Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v Slovenskej republike
EUAA – Agentúra Európskej únie pre azyl (European Union Agency for Asylum)
Eurostat – štatistický úrad Európskej únie
EÚ – Európska únia
Frontex – Európska agentúra pre pohraničnú a pobrežnú stráž (European Border and Coast Guard Agency)
IC OPK MV SR – Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality odboru prevencie kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky
IOM – Medzinárodná organizácia pre migráciu (International Organization for Migration)
KMV SR – Kancelária ministra vnútra SR
MBS – maloletý bez sprievodu/maloletí bez sprievodu
MIC IOM – Migračné informačné centrum IOM
MPSVR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MŠVVM SR – Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a mládeže Slovenskej republiky
MÚ MV SR/migračný úrad – Migračný úrad Ministerstva vnútra Slovenskej republiky
MV SR – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MZVEZ SR – Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky
NJBPNM ÚHCP P PZ – Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru
NKB – Národný kontaktný bod
NVIS – Národný vízový informačný systém (National Visa Information System)
OSN – Organizácia Spojených národov
OZP SFR MV SR – odbor zahraničnej pomoci sekcie financovania a rozpočtu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky
OZVEZ KMV SR – odbor zahraničných vecí a európskych záležitostí Kancelárie ministra vnútra SR
P PZ – Prezídium Policajného zboru
PZ – Policajný zbor
SPODaSK – sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela
SR – Slovenská republika
SVS MV SR – Sekcia verejnej správy Ministerstva vnútra Slovenskej republiky
ŠPTK – štátny príslušník tretej krajiny/štátni príslušníci tretích krajín
ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky
UNHCR – Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov (United Nations High Commissioner for Refugees)
UNICEF – Detský fond OSN (United Nations Children's Fund)
ÚHCP P PZ – Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru

ÚPSVR/Ústredie práce – Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚPZC – útvar policajného zaistenia pre cudzincov
úrad(y) práce – úrad(y) práce, sociálnych vecí a rodiny
VAIA – Výskumná a inovačná autorita
Z. z. – Zbierka zákonov SR

Vysvetlenie symbolov:

(:) – údaj nie je k dispozícii
 (-) – jav sa nevyskytoval
 (/) – krajiny s rovnakým počtom

Metodológia a pojmy

Metodológia a spracovanie

Prehľad je spracovaný na základe spoločných špecifikácií (zadania), ktoré zostavili členské krajiny EMN a EK. Jednotné zadanie pre všetky členské a pozorovateľské krajiny EMN umožňuje porovnateľnosť národných publikácií a ich následné využitie na potreby celoeurópskej publikácie EMN, ako aj ďalších výstupov na úrovni EÚ.

Prehľad pozostáva z časti 1, ktorá je určená EK a nie je verejne dostupná, a časti 2, ktorá vo forme publikácie slúži pre národné potreby krajín. Tá vychádza z časti 1, pričom text je upravený podľa národných potrieb (napr. v kontexte SR je text rozšírený o ďalšie národné aktivity, najmä projekty financované z fondov EÚ). Súčasťou publikácie sú aj národné štatistiky vrátane tých, ktoré sa nezberajú na úrovni EÚ cez Eurostat alebo Frontex.

Metodologicky publikácia vychádza najmä zo sekundárneho výskumu a má opisný charakter. Spracovateľky čerpali z dostupných odborných publikácií, štatistík, legislatívy, politických a strategických dokumentov SR, internetových zdrojov a monitoringu médií.¹ Významným zdrojom informácií boli podklady a informácie získané od týchto ústredných orgánov štátnej správy: Ministerstvo vnútra SR (konkrétne ÚHCP P PZ, MÚ MV SR, OZP SFR MV SR a OZVEZ KMV SR, ktoré sprostredkovalo podklady z Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality odboru prevencie kriminality MV SR a SVS MV SR), Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Národný inšpektorát práce a Sociálna poisťovňa (všetky sprostredkovane cez MPSVR SR), Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo spravodlivosti SR a Generálna prokuratúra SR (obe sprostredkovane cez OZVEZ KMV SR), Štatistický úrad SR a IOM Slovensko. Dôležitými zdrojmi boli aj materiály, publikácie, internetové stránky alebo v prípade potreby odpovede na zaslané dotazníky so špecifickými otázkami ďalších štátnych, európskych, medzinárodných a mimovládnych inštitúcií. Správa sa odvoľáva aj na relevantné publikácie a aktivity EMN, ktoré realizovala na Slovensku v roku 2024.

Ako zdroj informácií sa použili aj mediálne výstupy. V texte sa preto uvádzajú odkazy na mediálne zmienky o migrácii a aktivitách slovenskej verejnej správy, mimovládneho sektora a medzinárodných organizácií v tejto oblasti.

Publikáciu spracovala Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) Slovensko, ktorá je koordinátorom Národného kontaktného bodu EMN v SR (EMN Slovensko). Pripomenkovali ju najmä experti Ministerstva vnútra SR, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a Štatistického úradu SR. Schvalujúcim subjektom bol odbor zahraničných vecí a európskych záležitostí kancelárie ministra vnútra SR.

¹ IOM ako koordinátor Národného kontaktného bodu EMN v SR (EMN Slovensko) od roku 2012 zabezpečuje týždenný monitoring mediálnych výstupov o téme migrácie a medzinárodnej ochrany, ktoré využíva pri príprave publikácií a iných výstupov EMN.

Pojmy a definície

Odborné pojmy, ktoré táto publikácia obsahuje, do veľkej miery korešponujú s ich definíciami uvedenými v *Migračnom a azylovom slovníku EMN*.² Ak nebolo možné vychádzať z uvedeného slovníka, pojmy sa používajú v súlade s národnou legislatívou alebo právnymi predpismi EÚ (nariadenia, smernice).

Osobitnú pozornosť treba venovať pojmu *cudzinec*, za ktorého sa podľa slovenskej legislatívy, konkrétne § 2 ods. 2 zákona o pobyte cudzincov,³ považuje každý, kto nie je občanom SR. Podľa Migračného a azylového slovníka EMN je cudzinec v kontexte EÚ osoba, ktorá nie je štátnym príslušníkom členského štátu EÚ, a v globálnom kontexte ide o osobu, ktorá nie je štátnym príslušníkom (rodákom alebo občanom) daného štátu.⁴ V slovenskej legislatíve sa v prípade cudzinca, ktorý nie je občanom členského štátu EÚ, používa pojem *štátny príslušník tretej krajiny*.⁵ V publikácii sa preto pojem cudzinec používa najmä v takých textoch a štatistikách, ktoré súvisia s vnútroštátnym právnym poriadkom alebo sú podľa neho vedené. Pojem cudzinec v takom prípade zodpovedá definícii podľa § 2 ods. 2 zákona o pobyte cudzincov, a nie definícii uvedenej v Migračnom a azylovom slovníku EMN.

V správe sa používa aj pojem *migrant*, ktorý sa v texte – na rozdiel od definície v Migračnom a azylovom slovníku EMN⁶ – uvádza ako synonymum slov cudzinec alebo štátny príslušník tretej krajiny.

V kontexte vojny na Ukrajine sa v publikácii objavujú pojmy ako *ľudia utekajúci pred vojnou na Ukrajine*, z ktorých drvivá väčšina požiadala na Slovensku o dočasné útočisko a niektorí o medzinárodnú ochranu. Smernica o dočasnej ochrane⁷ sa transponovala do vnútroštátneho právneho poriadku SR v procese prijímania zákona o azyle v roku 2002. Pojem *dočasná ochrana* sa netransponoval doslovne a namiesto toho sa prijal názov tzv. *dočasné útočisko*. V texte sa preto uvádzajú ako synonymá. Tí, ktorí získali štatút dočasného útočiska, nazýva slovenská legislatíva *odídencami*.

Pojmy *neregulárny* a *nelegálny* sa v publikácii považujú za synonymá a ich použitie závisí od konkrétneho kontextu. V legislatíve SR sa používa pojem *nelegálny*. Podobne sa v texte synonymicky používajú pojmy *štátne občianstvo* a *štátna príslušnosť*.

² Európska migračná sieť (EMN), Asylum and Migration Glossary 10.0, 2025, https://ec.europa.eu/home-affairs/networks/european-migration-network-emn/emn-asylum-and-migration-glossary_en, citované 25. 2. 2025.

³ Zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákon o pobyte cudzincov).

⁴ Európska migračná sieť (EMN), Asylum and Migration Glossary 10.0, 2025, https://ec.europa.eu/home-affairs/pages/glossary/alien_en, citované 25. 2. 2025.

⁵ V zákone o pobyte cudzincov sa v § 2 ods. 4 vymedzuje pojem štátny príslušník tretej krajiny, ktorým je každá osoba, ktorá nie je občanom SR ani občanom EÚ, alebo osoba bez štátnej príslušnosti.

⁶ Podľa Migračného a azylového slovníka EMN je migrant v globálnom kontexte osoba, ktorá sa zdržuje mimo územia štátu, ktorého je občanom, a ktorá sa zdržiava v inej krajine viac ako rok bez ohľadu na príčiny (dobrovoľné alebo nedobrovoľné) a prostriedky migrácie (legálne alebo neregulárne). Zdroj: Európska migračná sieť (EMN), Asylum and Migration Glossary 10.0, 2025, https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn/emn-asylum-and-migration-glossary/glossary/migrant_en, citované 25. 2. 2025.

⁷ Smernica Rady 2001/55/ES z 20. 7. 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (smernica o dočasnej ochrane).

Zhrnutie

Prehľad EMN o azyle a migrácii (angl. EMN Asylum and Migration Overview) informuje o najdôležitejších zmenách, vývoji, trendoch a aktivitách v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany na Slovensku, ktoré sa udiali v roku 2024. Ide o jedinú publikáciu tohto druhu, v ktorej sa každoročne mapujú všetky oblasti migrácie štátnych príslušníkov tretích krajín, a to aj v kontexte politik a právnych predpisov EÚ. V 12 tematických kapitolách sa sumarizuje vývoj a trendy v oblasti legálnej migrácie, medzinárodnej ochrany, maloletých bez sprievodu a iných zraniteľných skupín, integrácie a inklúzie, občianstva a situácie osôb bez štátneho občianstva, riadenia a kontroly hraníc, vízovej politiky, neregulárnej migrácie vrátane prevádzachstva, obchodovania s ľuďmi, návratov a readmisíí, ako aj migrácie a rozvoja. Jedna kapitola sa venuje špecificky dočasnému útočisku a vplyvom vojny na Ukrajine na migračnú situáciu, politiky a opatrenia prijaté v SR. V prílohe sa uvádzajú aj vybrané štatistiky, ktoré súvisia s vyššie uvedenými oblasťami.

Kľúčové zmeny v oblasti migrácie a azylu

Hlavné zmeny v migračnej legislatíve, politikách a opatreniach sa v roku 2024 týkali získavania a udržiavania pracovnej sily zo zahraničia, ale aj zahraničných študentov a vzdelávania detí cudzincov. S ohľadom na odídencov sa zmeny týkali najmä prechodu od núdzových opatrení k udržateľnejším, dlhodobejším riešeniam. Efekt viacerých opatrení prijatých v roku 2023 s cieľom zamedziť sekundárnej tranzitnej migrácii po západobalkánskej trase sa prejavil v roku 2024. Tieto opatrenia spolu s opatreniami na úrovni EÚ mali vplyv na výrazné zníženie neregulárnej migrácie v SR v roku 2024.

V roku 2024 na Slovensku nenastali zásadné organizačné ani inštitucionálne zmeny kľúčových rezortov štátnej správy, ktoré by sa týkali oblasti migrácie vrátane medzinárodnej ochrany. Vzhľadom na pretrvávajúci akútny nedostatok pracovnej sily v SR sa legislatívne uľahčil príchod a usadenie sa zahraničných pracovníkov. Niektoré z návrhov pripravila nová *Medzirezortná pracovná skupina pre koordináciu zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín*, ktorá vznikla z iniciatívy premiéra SR.

SR v roku 2024 pokračovala v aktivitách smerujúcich k implementácii Paktu EÚ o migrácii a azyle. V decembri vláda SR schválila Národný implementačný plán Slovenskej republiky k reforme azylvej a migračnej politiky.

V roku 2024 sa začala príprava novej *Národnej stratégie Slovenskej republiky k riadeniu azylu a migrácie*, ktorá by mala od roku 2026 nahradiť dosluhujúcu *Migračnú politiku s výhľadom do roku 2025*, ktorá je v platnosti od roku 2021 a zároveň by mala reflektovať požiadavky vyplývajúce z Paktu o migrácii a azyle. V roku 2024 bol novelizovaný zákon o pobyte, zákon o azyle, zákon o službách zamestnanosti a zákon o správnych poplatkoch.

V roku 2024 sa SR zameriavala na pretrvávajúci nedostatok zahraničných pracovníkov na slovenskom trhu práce, zjednodušenie administratívnych procesov v pobytovej agende, ako aj opatrenia pri ubytovaní a vydávaní dokladov pre odídencov v SR. V tejto súvislosti SR schválila dve väčšie novely zákona o pobyte cudzincov s účinnosťou od 15. júla (zákon č. 160/2024) a 15. decembra 2024 (zákon č. 342/2024):

- Primárnym cieľom prvej novely zákona bola transpozícia smernice o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vysokokvalifikovaného zamestnania do národnej legislatívy. Novela tiež reflektovala ďalšie zmeny vyplývajúce zo záverov schengenského hodnotenia SR v roku 2019, zmeny vyplývajúce z praxe, ako aj zmeny, námety, pripomienky a odporúčania novej *Medzirezortnej pracovnej skupiny pre koordináciu zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín*, ktorá vznikla koncom roka 2023 uznesením vlády SR. Novela zákona prispela k uľahčeniu príchodu a usadenia sa zahraničných pracovníkov na Slovensku. Zaviedla tiež významné zmeny v oblasti prechodného pobytu, trvalého a dlhodobého pobytu, tolerovaného pobytu, ako aj v oblasti návratov (administratívne vyhostenie a zaistenie) a ďalšie.
- Druhou novelou sa vytvorilo legislatívne prostredie na zavedenie elektronizácie procesov evidencie cudzincov v rámci pobytovej agendy. Rezort vnútra na základe tejto novely postupne začal budovať pre cudzincov možnosť využívať elektronické služby pre viaceré životné situácie, dôsledkom čoho bude zrýchlenie a zjednodušenie komunikácie medzi správnym orgánom a cudzincom, znižovanie administratívnej záťaže a znižovanie rizika korupcie.

SR v roku 2024 schválila viacero noviel zákona o správnych poplatkoch, ktorými zvýšila poplatky pre cudzincov za žiadosti o udelenie pobytu, víz, za vydanie živnostenského oprávnenia, zápisu do obchodného registra, uzavretie manželstva, vydanie cudzineckého pasu, udelenie občianstva a iné.

Legálna a pracovná migrácia

Cudzinci v SR – štatistiky a trendy

Počet cudzincov z krajín EÚ a mimo EÚ žijúcich na Slovensku za posledných päť rokov stúpol na 337 140 (6,22 % obyvateľstva), pričom v roku 2022 ich počet narástol skokovo o dve percentá a v roku 2023 o vyše 1% najmä v dôsledku núteného vysídľovania pre vojnu na Ukrajine. Napriek tomuto nárastu však Slovensko stále a dlhodobo patrí k európskym krajinám s najnižším počtom cudzincov (v roku 2023 ich na Slovensku žilo 5,74 %, 5,13 % v roku 2022, v roku 2021 ich bolo 3,08 % a v roku 2020 tvorili len 2,75 % obyvateľstva).

Z 337 140 cudzincov s oprávneným pobytom na Slovensku v roku 2024 pochádzalo 281 648, teda viac ako tri štvrtiny (83,54 %) z krajín mimo EÚ. Štátni príslušníci tretích krajín tvorili 5,20 % celkovej populácie Slovenska v roku 2024. Medzi najpočetnejšie štátne príslušnosti z krajín mimo EÚ patrili tradične Ukrajina (197 004), Srbsko (17 508), Vietnam (10 186), Rusko (8 746) a Gruzínsko (5 342). Najviac cudzincov z krajín mimo EÚ (vyše jedna tretina) žila podobne ako v minulých rokoch v Bratislavskom kraji.

Na Slovensku dlhodobo dominuje migrácia za prácou a podnikaním. Od vstupu SR do EÚ sa počet zahraničných pracovníkov zvýšil viac než 30-násobne z 3 351 pracovníkov v roku 2004 na 108 546 pracovníkov na konci roka 2024, z ktorých 79 380 pochádzalo z krajín mimo EÚ.

Na konci roka 2024 pripadalo na 17 pracovníkov zo Slovenska jeden zahraničný pracovník, pričom rok predtým išlo o väčší pomer 19:1.

Zahraniční pracovníci z krajín mimo EÚ pochádzali najmä z Ukrajiny (44 168), Srbska (6 712), Indie (4 482), Moldavska (1 989) a Ruska (1 983) (pozri Tabuľku 4). Približne tretina cudzincov pracovala v Bratislavskom kraji, nasledoval Trnavský a Nitriansky. V roku 2024 sa počet zahraničných pracovníkov zvýšil o 10 000, z ktorých najväčší podiel tvorili občania Ukrajiny.

Vojna na Ukrajine spôsobila značný nárast počtu žien-migrantiek z krajín mimo EÚ na pracovnom trhu SR. Kým v rokoch 2016 – 2021 tvorili štvrtinu všetkých zamestnaných cudzincov z krajín mimo EÚ (21,18% - 27,24%), koncom rokov 2023 a 2024 tvorili viac ako tretinu (približne 40%). Najviac zamestnaných žien-migrantiek na slovenskom trhu práce dlhodobo pochádza z Ukrajiny a Srbska, vojna na Ukrajine tento trend len posilnila.

Politiky a legislatíva

Novelou zákona o pobyte cudzincov s účinnosťou 15. júla 2024 sa okrem iného upravil celý proces udeľovania prechodného pobytu na účel zamestnania (jednotné povolenie) a modrej karty. V súvislosti s transpozíciou smernice o modrých kartách týkajúcej sa zamestnávania vysokokvalifikovaných zahraničných pracovníkov, novela rozšírila rozsah pôsobnosti o niektoré nové kategórie osôb, zjednodušila niektoré podmienky prijatia vysokokvalifikovaných zamestnancov na územie Slovenskej republiky, zaviedla uznanie odbornej kvalifikácie (okrem vysokoškolského vzdelania) ako kritéria na vydanie modrej karty, upravila výšku platového prahu v rámci mesačného príjmu vysokokvalifikovaného zamestnanca, predĺžila sa hornú hranicu obdobia, na ktoré je možné vydať modrú kartu zo štyroch rokov na päť rokov.

Zmeny nastali aj v nariadení vlády SR č. 383/2023 Z. z. o záujme Slovenskej republiky udeliť národné vízum vybraným skupinám štátnych príslušníkov tretích krajín vo vybraných zamestnaniach v oblasti priemyslu. Cieľom bolo zefektívniť prístup štátnych príslušníkov tretej krajiny na slovenský trh práce, proces prijímania štátnych príslušníkov vybraných tretích krajín vo vybraných profesiách a znížiť akútny nedostatok pracovnej sily v týchto profesiách. Udelenie národného víza podľa tohto nariadenia vlády bolo možné do 31. decembra 2024. Zmeny nastali aj pri nariadení vlády SR č. 113/2023 Z. z., kde sa zvýšil počet národných víz v profesii vodič autobusu a vodič ťažkého nákladného vozidla, kamiónu (vnútroštátna a medzinárodná doprava).

Novelami sa tiež zosúladiť niektoré nezrovnalosti v národnej legislatíve vo vzťahu k smernici o sezónnych pracovníkoch, pričom sa začala v tomto ohľade plánovať aj novela zákona o službách zamestnanosti.

Informácie pre cudzincov

Aj v roku 2024 boli hlavným zdrojom informácií o možnostiach a podmienkach legálnej migrácie oddelenia cudzineckej polície, ktoré prechádzali náročným procesom digitalizácie služieb. Na oddeleniach cudzineckej polície SR bolo v roku 2024 vybavených 153 369 klientov, ktorí sa objednali cez elektronický systém. Ide o takmer 63 %-tný nárast oproti predchádzajúcim dvom rokům, keď bolo v roku 2022 vybavených 74 318 klientov a 94 224 klientov v roku 2023.

Košická samospráva pripravila cez svoju organizáciu Business Košice portál pre cudzincov s názvom BrainPort Košice, na ktorom nájdú informácie nielen o meste a konkrétnych pracovných príležitostiach, ale aj základných informáciách potrebných na prisťahovanie sa do krajiny a mesta (od vízových povinností, cez pobytovú agendu až po kľúčové integračné oblasti ako práca, ubytovanie, zdravotná starostlivosť, školstvo a pod.). Ide o prvý takýto portál na úrovni samospráv v SR.

Medzinárodná ochrana

V porovnaní s celoeurópskym priemerom SR dlhodobo zaznamenáva nízke počty žiadostí o azyl a udelených foriem medzinárodnej ochrany, väčšina konaní o azyl býva zastavená. Za posledných päť rokov sa tento trend nezmenil: ročné počty podaných žiadostí o azyl boli v rozmedzí 160 – 500, počty udelených azylův v rozmedzí 10 – 40 a počty udelených doplnkových ochrán v rozmedzí 20 – 50. Medzi žiadateľmi o azyl sa za posledných päť rokov opakovane vyskytujú najmä štátni príslušníci z Afganistanu, Maroka, Turecka, Bangladéša, Alžírsk a Bieloruska, pričom od vypuknutia vojny na Ukrajine sa medzi žiadateľmi vo vyššom počte vyskytovali aj štátni príslušníci Ukrajiny a Ruskej federácie: zo 416 žiadostí v roku 2023 a 547 v roku 2022 patrilo spolu 186 ľuďom, ktorí utiekli na územie SR z Ukrajiny, a 40 štátnym príslušníkom Ruskej federácie. V roku 2024 sa tento trend nezopakoval: SR evidovala 31 žiadostí o azyl od štátnych príslušníkov Ukrajiny a 7 od štátnych príslušníkov Ruska. Ľudia utekajúci z Ukrajiny využívali na zotrvanie v krajine a prístup k službám primárne dočasné útočisko (pozri kapitolu 5).

Čo sa týka žiadostí o azyl za rok 2024, došlo k výraznému poklesu na celkovo 165 žiadostí (141 prvých a 24 opakovaných žiadostí). Najčastejšími krajinami pôvodu podľa podaných žiadostí o udelenie azylu bola Ukrajina (31), Afganistan (19), Bielorusko (17), Irán (14) a Nemecko (10).

Maloletých bez sprievodu, ktorí sa na území SR rozhodnú podať žiadosť o azyl, je priemerne 10 – 20 ročne. Napr. v roku 2023 bolo podaných 15 žiadostí o azyl, pričom väčšina z maloletých bez sprievodu pochádzala prevažne zo Sýrie, Ukrajiny, Afganistanu a Turecka. V roku 2024 SR evidovala len dve takéto žiadosti o azyl.

Azyl v roku 2024 udelila SR spolu 41 osobám najmä z Afganistanu a Bieloruska, ale aj Maroka či Iraku. Doplnkovú ochranu poskytla SR v tom istom období 22 osobám, z ktorých bola väčšina z Ukrajiny a Sýrie. Negatívne rozhodnutia SR v roku 2023 vydala v 77 prípadoch. Nárast zastavených konaní z predchádzajúcich rokov sa v roku 2024 nezopakoval – došlo k výraznému poklesu z vyše 300 zastavených konaní na 58.

SR každoročne udeľuje 20 – 30 občianstiev pre ľudí, ktorí na Slovensku majú medzinárodnú ochranu (azyl alebo doplnkovú ochranu). V roku 2022 takto SR udelila občianstvo 27 osobám, v roku 2023 22 osobám a v roku 2024 13 osobám.

V rokoch 2020 – 2024 SR nepresídlila ani nerelokovala na ani cez svoje územie žiadne osoby s potrebou medzinárodnej ochrany. V danom období SR tiež nepresídlila ani nerelokovala na ani cez svoje územie žiadne osoby s potrebou medzinárodnej ochrany.

V roku 2024 SR dvakrát novelizovala zákon o azyle:

- s účinnosťou od 1. júla 2024 okrem čl. II a čl. IV, ktoré nadobudli účinnosť 1. septembra 2024, a čl. III druhého bodu, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2025, a
- s účinnosťou od 15. decembra 2024 a 1. marca 2025,

pričom okrem zmien týkajúcich sa dočasného útočiska (pozri nižšie) novela špecifikovala v prípade opakovaných žiadostí o udelenie azylu „podstatnú zmenu skutkového stavu“, a rozšírili sa ňou dôvody na zastavenie konania o azyle. Druhá novela zaviedla výdaj dokladov vo forme ID kariet zodpovedajúcich európskym štandardom aj pre odídencom a upravila podmienky podpory ubytovania pre odídencom.

Dočasné útočisko a iné opatrenia v reakcii na príchod ľudí utekajúcich pred vojnou na Ukrajine

V roku 2024 bol počet prichádzajúcich osôb z Ukrajiny na približne rovnakej úrovni ako tomu bolo v roku 2023, v počte okolo 1 milióna osôb.

Novely zákona o azyle a zákona o pobyte cudzincov mali vplyv aj na postavenie odídencom v SR.

Doklad o dočasnom útočisku, ktorý bol vydávaný vo forme papierového potvrdenia sa od decembra 2024 začal vydávať vo formáte plastovej ID karty, ktorá je bezpečnejšia a uľahčuje kontrolu oprávnenosti pobytu jeho držiteľa na území SR a vo všetkých členských štátoch EÚ.

Vzhľadom na pretrvávajúci pobyt odídencom v SR sa v roku 2024 upravilo konanie o poskytnutie dočasného útočiska v prípade narodenia dieťaťa odídenkyni a zaviedli sa nové dôvody na zastavenia konania o poskytnutie dočasného útočiska.

S cieľom zaviesť dlhodobé udržateľné riešenia sa v roku 2024 schválila možnosť odídencom požiadať o udelenie trvalého pobytu na päť rokov priamo na území SR. S účinnosťou od 15. júla 2024 sa umožnilo odídencom v SR podnikať. Od rovnakého dátumu sa pri vydávaní potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta nevykonáva test trhu práce, a to v prípade odídenca, ktorý je zamestnaný v pracovnom pomere na území SR najmenej šesť mesiacov a bude zamestnaný na tom istom pracovnom mieste a žiada o udelenie prechodného pobytu na účel zamestnania.

V roku 2024 vláda SR predĺžila poskytovanie príspevku za ubytovanie odídencom do 30. júna podľa pôvodných schém, no od 1. júla sa podpora sústredila len na novo prichádzajúcich a zraniteľné osoby. Doba, počas ktorej môžu odídencom využiť možnosť bezodplatného ubytovania, bola stanovená na 120 dní od prvého poskytnutia dočasného útočiska na území SR s možnosťou jeho predĺženia, ak ide o zraniteľné osoby. V prípade zraniteľných osôb pritom nie je podstatné, či ide o prvé poskytnutie dočasného útočiska alebo opakované.

V roku 2024 sa zároveň ustanovili dôvody, kedy sa azylantovi alebo cudzincovi, ktorému sa poskytla doplnková ochrana, neposkytne jednorazový príspevok a integračný príspevok, a to ak mal alebo má na území SR udelený trvalý pobyt alebo prechodný pobyt, alebo ak už mal na území SR poskytnuté dočasné útočisko.

Uľahčil sa prístup k zdravotnej starostlivosti, okrem iného, pre žiadateľov o dočasné útočisko a odídencom, pričom ambulantní lekári sú povinní uzavrieť dohodu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti týmto skupinám, teda nemôžu ju odmietnuť z dôvodu prekročenia únosnej miery pracovného zaťaženia.

Novela školského zákona z roku 2024 zaviedla od 1. septembra 2025 povinnú školskú dochádzku pre deti odídencom vo veku plnenia povinného predprimárneho vzdelávania a povinnej školskej dochádzky.

Aj v roku 2024 pokračovala spolupráca s neziskovým sektorom, ktorý aj v roku 2024 predstavoval významný prvok pomoci pri začleňovaní odídencom do spoločnosti. V roku 2024 naďalej dochádzalo k splývaniu pomoci odídencom s celkovou pomocou a asistenciou všetkým cudzincom na ktorej sa stále intenzívnejšie podieľali aj samosprávy.

Maloletí bez sprievodu a ďalšie zraniteľné skupiny

V oblasti starostlivosti o maloletých bez sprievodu a opatrení zameraných na zraniteľné skupiny migrantov nedošlo v SR v roku 2024 k významným úpravám v politikách alebo v legislatíve.

Počet umiestňovaných maloletých bez sprievodu do zariadení v SR v roku 2024 klesol iba na 13 novoumiestnených MBS, z čoho len dvaja požiadali o azyl. Celkovo v roku 2024 vykonávali orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately opatrenia súvisiace s ochranou práv a právom chránených záujmov a zabezpečením starostlivosti pre 48 MBS. Naďalej pretrváva trend, keď drvivá väčšina maloletých bez sprievodu opúšťa zariadenie.

Integrácia a inklúzia

V roku 2024 nenastali v oblasti integrácie v SR žiadne legislatívne zmeny.

V roku 2024 mesto Nitra a mesto Košice, ako prvé slovenské mestá, prijali ucelené stratégie integrácie cudzincov. V meste Košice zároveň bolo schválené vytvorenie Centra podpory cudzincov a kancelária prvého kontaktu pre cudzincov pod magistrátom mesta Košice, pričom poradenstvo bolo poskytované už aj počas roka 2024. Centrá na podporu cudzincov vznikli alebo začali plne fungovať aj v Prešove a Trnave. V činnosti pokračovali poradenské centrá pre cudzincov v Žiline, Nitre a Bratislave.

V súlade s Plánom obnovy a odolnosti SR, boli na konci roka 2024 otvorené tri centrá služieb cudzincom pri oddeleniach cudzineckej polície v Bratislave, Žiline a Košiciach. Ich úlohou je poskytovanie služieb spojených s podaním žiadosti o rôzne druhy pobytu cudzincov, ktorí majú záujem o prácu v zamestnaniach s nedostatkom pracovnej sily, pre zahraničné talenty, odborníkov pre vedu a výskum, zahraničných študentov vysokých škôl, osoby s postavením Slováka žijúceho v zahraničí a navrátilcov.

V súlade s Národnou stratégiou výskumu, vývoja a inovácií 2030 z roku 2023 ako aj novelou zákona o pobyte cudzincov a s cieľom podpory kurzov slovenského jazyka pre dospelých cudzincov na úrovniach A1, A2 a B1, podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky, bola v roku 2024 vyhlásená výzva na predkladanie žiadostí o dotácie zamerané na jazykové vzdelávanie cudzincov v slovenskom jazyku.

Dôležitou súčasťou opatrení na podporu integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín boli aj v roku 2024 projekty a aktivity viacerých organizácií pôsobiach na Slovensku v oblasti migrácie (napr. IOM Slovensko, UNICEF, Slovenská humanitná rada, Mareena, či Liga za ľudské práva). Tie sa zameriavali napríklad na poskytovanie poradenstva, jazykových kurzov alebo aktivít na zvyšovanie povedomia o migrácii so silným zapojením samospráv. Vo výskumnej oblasti naďalej pôsobilo Centrum pre výskum etnicity a kultúry (CVEK), ako aj EMN Slovensko. Všetky tieto organizácie reagovali aj na potreby odídencom z Ukrajiny, ktoré v roku 2024 boli ešte viac začlenené do aktivít zameraných celkovo na pomoc migrantom.

Mnoho aktivít v oblasti integrácie cudzincov, ako napr. podpora bývania, sociálneho zabezpečenia, kultúry, športu, starostlivosti o duševné zdravie, začleňovania do škôl, vzdelávania dospelých, komunitného organizovania, informačných a osvetových aktivít smerom k širokej verejnosti bolo podporených v rámci národného projektu „Integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín vrátane migrantov“. Prostredníctvom projektu je podporená práve činnosť samospráv a mimovládnych organizácií v tejto oblasti.

Občianstvo a situácia osôb bez štátneho občianstva

Za posledné dva roky bol počet úspešných žiadostí o udelenie slovenského občianstva rekordne vysoký a po prvý raz presiahol hranicu tisíc udelených pasov (1 432 v roku 2024 a 1 102 v roku 2023). Pritom platí, že viac ako dve tretiny všetkých cudzincov, ktorí na Slovensku každoročne získajú občianstvo, sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín. Najčastejšie sa novými občanmi SR stávajú ľudia zo Srbska a Ukrajiny, nasledujú štátni príslušníci z krajín EÚ – Česka, Maďarska a Nemecka.

Za posledné viac ako päťročné obdobie sa počet udelených občianstiev SR osobám z krajín mimo EÚ kontinuálne zvyšoval. Výnimku tvorilo pandemické obdobie roka 2021, keď SR udelila 480 takýchto občianstiev. V rokoch 2018 – 2022 získavalo občianstvo približne 400 – 600 štátnych príslušníkov tretích krajín ročne, v roku 2023 došlo k nárastu udelených občianstiev na 909 a v roku 2024 na 1 051 udelených občianstiev. Najviac nových občanov SR pochádzalo tak ako v predchádzajúcich dvoch rokoch zo Srbska a Ukrajiny. V menšej miere získavali občianstvo spo medzi krajín mimo EÚ podobne ako v roku 2022 a 2023 aj ľudia z USA, Spojeného kráľovstva a Ruska, v roku 2024 aj štátni príslušníci Kanady.

Občianstvo SR nadobúdajú aj osoby z krajín mimo EÚ, ktorým bola udelená medzinárodná ochrana (azyl alebo doplnková ochrana). V rokoch 2020 – 2024 sa ich počet pohyboval v rozmedzí 10 – 30. V roku 2023 získalo občianstvo SR aj 13 osôb s udeleným azylom alebo poskytnutou doplnkovou ochranou, ktorí pochádzali najmä z Iraku, Afganistanu a Číny.

V roku 2024 v SR nenastali žiadne zmeny v zákone o štátnom občianstve, ktorý bol naposledy novelizovaný v apríli 2022. V roku 2024 nebola prijatá ani žiadna legislatíva, ktorá by sa týkala situácie osôb bez štátneho občianstva.

Správa schengenského priestoru a iný vývoj v oblasti hraničného manažmentu a vízovej politiky

V roku 2024 nedošlo k legislatívnym zmenám alebo zmenám politik v oblasti riadenia hraníc.

V roku 2024 došlo k určitému rastu v počte vydaných schengenských víz, avšak čísla nedosiahli stav pred pandemických čias. Výrazne stúpajúci trend pokračoval vo vydávaní národných víz v dôsledku potreby zaplnenia nedostatkových profesií na trhu práce a vydávania národných víz týmto skupinám osôb, ako sú vodiči autobusov a kamiónov, ako aj manuálne profesie v oblasti priemyslu.

S tým súvisí aj posilnenie konzulárnej činnosti zameranej na zahraničné žiadosti o národné víza, vyslaním tzv. „lietajúcich konzulov“ do Indie a Indonézie, čím sa zefektívnil proces získavania pracovníkov z tretích krajín na dlhodobu nedostatočne obsadené pozície na slovenskom trhu práce.

S cieľom bojovať proti neregulárnej migrácii predĺžila SR v roku 2024 dočasné kontroly na svojich vnútorných hraniciach s Maďarskom. V decembri 2024 SR spustila pilotnú prevádzku národnej časti systému entry/exit na hraničnom priechode Čierna nad Tisou (s Ukrajinou).

Neregulárna migrácia

V roku 2024 zaviedla SR viacero opatrení s cieľom zamedzenia neregulárnej migrácie, ktorá oproti roku 2023 klesla o viac ako 94 %.

SR pokračovala v zaisťovaní všetkých cudzincov zadržaných v rámci sekundárnej tranzitnej migrácie, na čas nevyhnutný na zistenie ich pravej totožnosti, čím eliminovala významný pull faktor neregulárnej migrácie. Pokračovalo sa vo výkone policajno-bezpečnostných akcií, zameraných na elimináciu sekundárnej tranzitnej migrácie z Maďarska. Po ukončení funkčnosti napojenia národného systému na databázu Interpolu prostredníctvom emailovej komunikácie, sa SR ako jediná krajina v EÚ napojila na databázu Interpolu priamo. Pokračovala užšia spolupráca a výmena informácií so Štátnou pohraničnou službou Ukrajiny v oblasti neoprávneného prekročenia vonkajšej pozemnej hranice. Revidoval sa text Memoranda o porozumení s Ministerstvom vnútra Srbskej republiky o vytvorení spoločných hliadok na území Srbskej republiky, v rámci spoločných operácií, čím sa posilnila kontrola hraníc na území tretej krajiny.

Zmeny prijaté novelou zákona o pobyte cudzincov obmedzili možnosť zneužívania prechodného pobytu na účel podnikania a štúdia.

Obchodovanie s ľuďmi

Dlhodobým trendom v oblasti obchodovania s ľuďmi v SR je nízky počet identifikovaných cudzincov – či už z krajín EÚ alebo krajín mimo EÚ. Najčastejším účelom obchodovania s ľuďmi z krajín mimo EÚ za posledných päť rokov ostáva sexuálne a pracovné vykorisťovanie, objavili sa aj prípady núteného sobášu a núteného žobrania.

Na Slovensku bolo za posledných päť rokov 2020 – 2024 v priemere ročne identifikovaných 50 obetí obchodovania s ľuďmi, z ktorých počet cudzincov neprekročil viac ako tri ročne. V roku 2024 žiadna z troch identifikovaných obetí s cudzím občianstvom nepochádzala z krajiny mimo EÚ.

Napriek prebiehajúcej konfliktu na Ukrajine, neregulárnej migračnej trase do EÚ cez západný Balkán a rastúcej pracovnej migrácii neboli v SR od roku 2022 formálne (t.j. políciou) identifikované žiadne obete obchodovania s ľuďmi, ktoré by boli štátnymi príslušníkmi tretích krajín, ani sa nevyšetroval žiaden prípad obchodovania s ľuďmi s takýmto prepojením. SR v roku 2024 vznesla obvinenie voči 22 osobám a odsúdila 20 osôb za spáchanie tohto trestného činu.

Na Slovensku začal platiť nový, v poradí šiesty Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2024 – 2028, ktorý SR prijala v októbri 2023. Ide o strategický dokument SR v oblasti prevencie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorý sa prierezoivo dotýka aj témy migrácie a obeť obchodovania s ľuďmi medzi cudzincami. Obsahuje aj akčný plán s 19 opatreniami a implementačnú stratégiu.

Čo sa týka spolupráce inštitúcií zapojených do pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi, SR v roku 2025 plánuje revíziu terajšieho modelu národného referenčného mechanizmu, ktorý je účinný od roku 2020. Aj v roku 2024 na Slovensku fungovala *Pracovná skupina pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi (Anti-Trafficking Task Force)*, ktorú v roku 2022 zriadil UNHCR na implementáciu Regionálneho plánu reakcie (Regional Response Plan) na vojnu na Ukrajine. Podskupinu opätovne viedla IOM Slovensko a zúčastňovali sa jej zástupcovia štátnych inštitúcií, mimovládnych a medzinárodných organizácií.

Aj v roku 2024 bola SR predmetom medzinárodného monitoringu. Koncom februára sa uskutočnila týždenná hodnotiaci návšteva skupiny expertov Rady Európy pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi (GRETA) v rámci 4. kola hodnotenia SR k implementácii Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi. Hodnotiaci *Správa o obchodovaní s ľuďmi* (TIP – Trafficking in Persons Report), ktorú každoročne vydáva Ministerstvo zahraničných vecí USA, ponechala SR aj v roku 2024 v druhej skupine štátov v napĺňaní minimálnych štandardov eliminácie obchodovania s ľuďmi, kde bola zaradená v roku 2019.

Návraty a readmisie

V roku 2024 nedošlo k žiadnym legislatívnym zmenám a zmenám politík v oblasti návratov.

V roku 2024 pokračoval klesajúci trend nútených návratov, naopak dochádzalo k ďalšiemu nárastu dobrovoľných odchodov.

V roku 2024 bola SR hodnotená v rámci periodického schengenského hodnotenia v oblasti návratov a uskutočnilo sa aj tematické hodnotenie návratu. V tejto súvislosti bolo iniciovaných viacero legislatívnych a operačných zmien a pracovalo sa na zlepšovaní materiálnych podmienok detenčných centier. V roku 2024 sa naďalej zintenzívnila spolupráca s Frontexom pri implementovaní návratov, vrátane dobrovoľných odchodov.

V roku 2024 sa začalo s viacerými projektami financovanými z AMIF, či už v oblasti nútených návratov, zabezpečenia dôstojných životných podmienok osôb umiestnených v útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov, ako aj v oblasti asistovaných dobrovoľných návratov a reintegrácií implementovaných IOM Slovensko.

Schválil sa návrh na uzavretie Vykonávacieho protokolu medzi vládou SR a Kabinetom ministrov Ukrajiny k Dohode medzi Európskym spoločenstvom a Ukrajinou o readmisii osôb. Začalo sa s návrhom na uzavretie bilaterálnych readmisných dohôd s Uzbekistanom, Tadžikistanom a Turkménskom, keďže ide o krajiny, ktorých občania sú oprávnení žiadať o národné víza v záujme podpory pracovného trhu SR na základe špecifických nariadení vlády SR.

Migrácia a rozvoj

SR za posledných päť rokov neprijala žiadne politiky ani legislatívu, ktorej cieľom by bolo systémove integrovať rozvojový aspekt migrácie do rozvojovej alebo iných sektorálnych politík krajiny. *Zákon o rozvojovej spolupráci SR* nenevelizovala. Zo sektorálnych politík sa Slovenská republika venuje rozvojovému potenciálu migrácie primárne cez rozvojovú a humanitárnu pomoc:

V roku 2024 SR pripravovala novú Strednodobú stratégiu rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky na roky 2025 – 2030, ktorá bola schválená v januári 2025. Jedným zo štyroch cieľov rozvojovej spolupráce SR je, podobne ako v minulosti, odstraňovanie príčin neregulárnej migrácie prostredníctvom tvorby pracovných miest, podpory potravinovej bezpečnosti, rozvoja ľudského kapitálu a zvyšovaním ekonomickej a sociálnej odolnosti komunit. Stratégia vychádza z medzinárodných záväzkov vrátane Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj, Európskeho konsenzu o rozvoji a Parížskej dohody o zmene klímy. Aktivity SlovakAid budú primárne realizované v regióne Východného partnerstva EÚ, západného Balkánu, Blízkeho východu a východnej Afriky. Programovými krajinami budú naďalej Moldavsko, Keňa a Gruzínsko, pričom Ukrajina má status krajiny s osobitnými potrebami. Regiónom s veľkým potenciálom postupného zintenzívnenia rozvojových aktivít SR je Stredná Ázia. Novým prvkom je zavedenie samostatného tematického programu zameraného na životné prostredie, zmenu klímy a obehovú ekonomiku.

Zameranie dvojstrannej rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky na rok 2024, ktoré SR schválila v marci 2024, malo za cieľ „ukázať Slovenskú republiku ako silného a inovatívneho partnera, ktorý sa aktívne zapája do zlepšovania humanitárnej situácie a zmiernenia dopadov vojnového konfliktu na občanov Ukrajiny, ako aj iných krajín zasiahnutých následkami konfliktu a citlivo reaguje na ich potreby“.

SR v roku 2024 neprijala ani nediskutovala o novej legislatíve či politikách, ktoré by sa týkali schém spadajúcich pod tzv. cirkulárnu (okružnú) migráciu, z ktorej benefituje tak cieľová, ako aj vysielajúca krajina a samotný migrant. SR však poskytla priestor takto zameraným aktivitám v rámci SlovakAid. V júli 2024 skončil projekt pod záštitou slovenskej mimovládnej organizácie EMA s názvom *Digitálne talenty: Program pracovnej mobility absolventov IKT odborov medzi Slovenskom, Ukrajinou a Moldavskom (Digi Talents)*. Rozvíjal spoluprácu v oblasti pracovnej migrácie a podporil ekonomickú výmenu medzi sektormi informačných a komunikačných technológií (IKT) zapojených krajín. Špecifickým cieľom bolo vybudovať schému legálnej migrácie na podporu mladých talentov z Moldavska a Ukrajiny pôsobiacich v IKT sektore.

Úvod

Prehľad EMN o azyly a migrácii (angl. EMN Asylum and Migration Overview – AMO) informuje o najdôležitejších zmenách, vývoji a aktivitách v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany na Slovensku v roku 2024 so zameraním na štátnych príslušníkov tretích krajín.⁸ V Slovenskej republike ide o jedinú publikáciu tohto druhu, v ktorej sa každoročne mapujú všetky oblasti migrácie štátnych príslušníkov tretích krajín. Publikácia za Slovenskú republiku slúži ako podklad na vypracovanie celoeurópskej publikácie EMN rovnakého zamerania a na vypracovanie stručnejších tzv. Country Factsheetov⁹ o vývoji migrácie v jednotlivých členských štátoch EÚ.

V publikácii sa uvádzajú zmeny, vývoj, trendy a aktivity týkajúce sa legislatívnych, inštitucionálnych, politických a praktických aspektov migrácie a medzinárodnej ochrany na Slovensku, ktoré nastali v období od 1. januára 2024 do 31. decembra 2024. Opísaný vývoj je zasadený do kontextu politík a právnych predpisov EÚ. Publikácia pozostáva z 12 tematických kapitol, ktoré sú zamerané na tieto oblasti: rámcové a prierezové zmeny v migračnom a azylovom systéme, legálna migrácia, medzinárodná ochrana, dočasné útočisko a iné opatrenia v reakcii na príchod ľudí utekajúcich pred vojnou na Ukrajine, maloletí bez sprievodu a ďalšie zraniteľné skupiny, integrácia a inklúzia, občianstvo a situácia osôb bez štátneho občianstva, riadenie a kontrola hraníc vrátane schengenského priestoru, vízová politika, neregulárna migrácia vrátane prevádzachstva,

⁸ Opis všeobecnej štruktúry politického a právneho systému v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany v SR nájdete v prehľadnej publikácii Európskej migračnej siete (EMN), Organizácia systému migrácie a azyly v Slovenskej republike, 2025, <https://emn.sk/sk/publikacie/studie-a-policy-briefy-emn/item/788-organizacia-migracnej-a-azylovej-politiky-prehľad-2025.html>, citované 26. 2. 2025.

⁹ Európska migračná sieť (EMN), EMN Country Factsheets, 2025, https://ec.europa.eu/home-affairs/networks/european-migration-network-emn/emn-publications/country-factsheets_en, citované 26. 2. 2025.

obchodovanie s ľuďmi, návraty a readmisie, migrácia a rozvoj. Tematické kapitoly tiež analyzujú štatistiky za roky 2020 – 2024 a identifikujú trendy. Príloha obsahuje národné štatistiky za rok 2024 vrátane tých, ktoré sa nezbierajú na úrovni EÚ cez Eurostat alebo Frontex.

V kapitole *Kľúčové zmeny v oblasti migrácie a azyly* sa opisuje všeobecný rámec, v ktorom sa na Slovensku formovali migračné politiky a legislatíva. Zahŕňa rámcové alebo prierezové politické, legislatívne a inštitucionálne zmeny, (medzi)rezortnú spoluprácu, diskusie súvisiace s tvorbou politík a opatrení, mediálne diskusie, ako aj širší spoločenský kontext, ktorý vplýval na viaceré oblasti migrácie vrátane medzinárodnej ochrany. Súčasťou kapitoly je aj zoznam výskumu o migrácii, ktorý sa v danom roku realizoval na Slovensku.

V kapitole *Legálna migrácia* sa uvádzajú politiky, legislatíva, opatrenia a aktivity, ktoré sa týkajú prijímania a pobytu rôznych skupín migrantov, napĺňania potrieb pracovného trhu či zamedzenia sociálnemu dampingu. Kapitola obsahuje aj informácie o riadení migrácie a mobility, ako aj o poskytovaní informácií o možnostiach a podmienkach legálnej migrácie migrantom z krajín mimo EÚ.

Kapitola *Medzinárodná ochrana* poskytuje informácie o azylovom systéme SR, implementácii Spoločného európskeho azylového systému (CEAS), o inštitucionálnych a legislatívnych zmenách, národnej a európskej jurisprudencii, relokáciách v rámci EÚ, presídľovaní a o iných aktivitách v oblasti medzinárodnej ochrany.

Prierezová kapitola *Dočasné útočisko a iné opatrenia v reakcii na príchod ľudí utekajúcich pred vojnou na Ukrajine* sa sústreďuje na to, aký vývoj nastal v SR v treťom roku vojny na Ukrajine. Opisuje, ako sa v jednotlivých oblastiach európskej smernice o dočasnom útočisku implementujú opatrenia s cieľom integrácie osôb utekajúcich pred vojnou, špecificky sa venuje oblasti ubytovania, zdravotnej starostlivosti, prístupu k sociálnemu zabezpečeniu, vzdelaniu a prístupu na trh práce. Takisto uvádza zmeny s ohľadom na vydávanie dokladov odídencom. Okrem toho sa venuje aj oblastiam, ktoré sa netýkajú implementácie smernice o dočasnom útočisku, ako napríklad spolupráci s medzinárodnými a mimovládnyimi organizáciami.

Kapitola *Maloletí bez sprievodu a ďalšie zraniteľné skupiny* sa zameriava predovšetkým na politiky, legislatívu, opatrenia a aktivity, ktoré sa týkajú prijímania a starostlivosti o maloletých migrantov z krajín mimo EÚ, ako aj na opatrenia v oblasti poskytovania služieb ďalším zraniteľným osobám.

V kapitole *Integrácia a inklúzia* sa uvádzajú socioekonomické integračné opatrenia zamerané na štátnych príslušníkov tretích krajín, ako aj na osoby, ktorým bola udelená medzinárodná ochrana. Takisto sa uvádzajú aktivity súvisiace so zvyšovaním informovanosti o témach migrácie a nediskriminácie, ako aj s integráciou na miestnej úrovni a občianskou participáciou cudzincov.

Kapitola *Občianstvo a situácia osôb bez štátneho občianstva* sa venuje politikám a opatreniam, ktoré súvisia so získaním štátneho občianstva, ako aj statusom osôb bez akéhokoľvek štátneho občianstva na území Slovenskej republiky.

Kapitola *Správa schengenského priestoru a iný vývoj v oblasti hraničného manažmentu a vízovej politiky* obsahuje informácie o kontrole a riadení vonkajších hraníc, vízovej politike a opatreniach, ktoré sú zamerané na spoluprácu s krajinami mimo EÚ v oblasti riadenia a kontroly hraníc.

Kapitola *Neregulárna migrácia* obsahuje informácie o zneužívaní spôsobov legálnej migrácie, politikách a opatreniach proti napomáhaniu pri neregulárnej migrácii (prevádzačstve), ako aj o monitorovaní a identifikácii migračných trás.

V kapitole *Obchodovanie s ľuďmi* sa uvádzajú informácie o politikách, legislatíve, medzinárodnom monitorovaní, národných projektoch, kampaniach a iných aktivitách, ako aj o spolupráci v tejto oblasti na bilaterálnej a multilaterálnej úrovni, ktoré sa týkajú cudzincov z krajín mimo EÚ priamo alebo sprostredkovane.

Kapitola *Návraty a readmisie* nadväzuje na kapitolu o neregulárnej migrácii a obsahuje informácie o nútených návratoch a readmisii, ako aj (asistovaných) dobrovoľných návratoch a reintegráciách migrantov v krajine návratu.

V kapitole *Migrácia a rozvoj* sa nachádza prehľad o politikách a aktivitách na začleňovanie rozvojového aspektu migrácie do rozvojovej a iných sektorálnych politík krajiny, ako aj základné informácie o remitenciách posielaných migrantmi zo Slovenskej republiky. Uvádza aj prehľad najvýznamnejšej bilaterálnej a multilaterálnej spolupráce alebo pomoci v tranzitných krajinách EÚ, ako aj v krajinách mimo EÚ.

V prílohe *Národné štatistiky* sú zosumarizované základné štatistiky SR z oblasti migrácie, medzinárodnej ochrany a integrácie za rok 2024, pričom obsahuje aj údaje, ktoré sa nezbierajú na úrovni EÚ v rámci Eurostatu¹⁰ alebo agentúry Frontex.¹¹ Uvádza štatistiky týkajúce sa počtu cudzincov vrátane počtu zamestnaných, objemu remitencií zasielaných cudzincami do domovských krajín, počtu vydaných povolení na pobyt a víz, počtu detí cudzincov vo vzdelávacom systéme, počty získaných občianstiev, počty prípadov neregulárnej migrácie a zaistených štátnych príslušníkov tretích krajín, počty prevádzaných osôb, súvisiacich udelených tolerovaných pobytov a povolení na pobyt prevádzaným osobám, počty prevádzačov, návratov a reintegrácií, počty týkajúce sa rôznych aspektov medzinárodnej ochrany a dočasného útočiska, relokácií a presídlení, počty maloletých bez sprievodu a obetí obchodovania s ľuďmi, počty súvisiacich udelených lehôt na rozmyslenie a povolení na pobyt obetiam obchodovania s ľuďmi a počty obchodníkov s ľuďmi, ktorí boli obvinení alebo odsúdení za tento trestný čin.

Kľúčové zmeny v oblasti migrácie a azylu

2.1. Systém riadenia migrácie, legislatíva a migračné politiky

Politiky a opatrenia v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany ŠPTK ostali aj v roku 2024 v SR primárne v pôsobnosti troch ministerstiev: Ministerstva vnútra SR, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. Ministerstvo vnútra SR je Riadiacim orgánom Fondov pre oblasť vnútorných záležitostí pre roky 2021 – 2027,¹² ktoré zahŕňajú Fond pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF),¹³ Fond pre vnútornú bezpečnosť (ISF)¹⁴ a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (BMVI).¹⁵ Rovnako zastáva funkciu Zodpovedného orgánu Fondov pre oblasť vnútorných záležitostí na roky 2014 – 2020.¹⁶

¹² Na základe uznesenia vlády SR č. 329 zo dňa 27. 5. 2020.

¹³ V rámci Fondu pre azyl, migráciu a integráciu prebiehala v roku 2024 implementácia 10 projektov (2 projekty v rámci špecifického cieľa 1 Spoločný európsky azylový systém, 4 projekty v rámci špecifického cieľa 2 Legálna migrácia a integrácia a 4 projekty v rámci špecifického cieľa 3 Návrat), ktoré sa realizujú na základe 5 výziev vyhlásených v roku 2023 a 5 výziev vyhlásených v roku 2024. Z 10 projektov implementovaných v roku 2024, je 5 projektov národných, kde prijímateľom je Ministerstvo vnútra SR a pri 5 projektoch je prijímateľom mimovládna a medzinárodná organizácia.

Projekty v rámci AMIF sú zamerané na poskytovanie služieb cieľovým skupinám, ktorými sú žiadatelia o azyl, štátni príslušníci tretích krajín, ktorým bola udelená medzinárodná ochrana, ako aj neregulárni migranti. Medzi najčastejšie služby patrí sociálne a psychologické poradenstvo, integračné poradenstvo, kurzy slovenského jazyka, základná materiálna pomoc a doplnková zdravotná starostlivosť.

¹⁴ Projekty zamerané na financovanie aktivít v rámci vecnej príslušnosti služby hraničnej a cudzineckej polície predovšetkým v oblasti nútených návratov a ochrany vonkajších hraníc. V minulosti išlo napr. o projekty zamerané na refundáciu výdavkov spojených s realizáciou nútených návratov; odborným a jazykovým vzdelávaním policajtov služby hraničnej a cudzineckej polície; materiálo-technickým zabezpečením útvarov služby hraničnej a cudzineckej polície.

¹⁵ Projekty navrhované v rámci BMVI sú zamerané na podporu účinného európskeho integrovaného riadenia hraníc na vonkajších hraniciach prostredníctvom nákupu helikoptéry a podpory informačných systémov.

¹⁶ Európska migračná sieť (EMN), Organizácia systému migrácie a azylu v Slovenskej republike, 2025, <https://emn.sk/sk/publikacie/studie-a-policy-briefy-emn/item/788-organizacia-migracnej-a-azylovej-politiky-prehľad-2025.html>, citované 28. 4. 2025.

¹⁰ Eurostat, Migration and migrant population statistics, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics, citované 26. 2. 2025.

¹¹ Frontex, Publications, <http://frontex.europa.eu/publications/>, citované 26. 2. 2025.

Strategickými dokumentmi, ktoré boli v roku 2024 v platnosti, a ktoré úplne alebo čiastočne pokrývajú migračné témy sú:

- *Migračná politika SR s výhľadom do roku 2025* (2021) a jej akčné plány (napr. akčný plán ministerstva zdravotníctva¹⁷ a ministerstva práce,¹⁸ ktorý je aj verejne dostupný),
- *Plán obnovy: Komponent 10 – Lákavosť a udržanie talentov a Komponent 9 – Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania výskumu, vývoja a inovácií* (2021),
- *Integračná politika SR* (2014),
- *Stratégia pracovnej mobility cudzincov v SR* (2018),
- *Stratégia hospodárskej politiky do roku 2030* (2018),
- *Národná stratégia európskeho integrovaného riadenia hraníc na roky 2023 až 2026* (2022), na základe ktorej v roku 2022 vznikol Riadiaci výbor pre implementáciu európskeho integrovaného riadenia hraníc (pozri kapitolu 9),
- *Celoštátna stratégia podpory a ochrany ľudských práv* (2015),
- *Strednodobá stratégia rozvojovej spolupráce SR na roky 2019 – 2023*,
- *Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2024 – 2028* (2023).

V roku 2024 sa začala príprava novej *Národnej stratégie Slovenskej republiky k riadeniu azylu a migrácie*, ktorá by mala od roku 2026 nahradiť končiacu *Migračnú politiku s výhľadom do roku 2025*, ktorá je v platnosti od roku 2021. Bude vytvorený jednotný dokument, ktorý bude zahŕňať požiadavky vyplývajúce z Paktu o migrácii a azyle, ale aj ďalšie oblasti, ako je legálna migrácia, emigrácia zo Slovenska s dôrazom na pracovnú silu, ktoré obsahuje aj aktuálna migračná politika. K príprave sa využilo aj stretnutie organizované EMN Slovensko,¹⁹ na ktorom sa zúčastnili zástupcovia štátnej správy a neziskového sektora.²⁰

SR v roku 2024 pokračovala v aktivitách smerujúcich k implementácii Paktu EÚ o migrácii a azyle. V decembri vláda SR schválila *Národný implementačný plán Slovenskej republiky k reforme azylovej a migračnej politiky*. Povinnosť jeho vypracovania vyplýva SR z prijatých nariadení Európskeho parlamentu a Rady riešiacich oblasť azylu a migrácie. Plán vychádza zo spoločného implementačného plánu EK, v ktorom sa stanovili opatrenia tvoriace reformu CEAS a harmonogram ich vykonávania. Plán je rozdelený do 10 tematických blokov vzťahujúcich sa na celý azylový, prijímací a návratový systém SR. Každý členský štát EÚ vrátane SR je povinný implementovať svoj plán do 1. júla 2026.²¹

17 Medzi úlohy *Akčného plánu migračnej politiky MZ SR z roku 2022* patrí:

- legislatívna zmena formy preukazovania sa na neodkladnú zdravotnú starostlivosť a uhrádzanie tejto starostlivosti pre žiadateľov o azyl,
- príprava plánu včasnej reakcie verejného zdravotníctva pre prípad migračnej vlny, vytvorenie národného koordinačného mechanizmu pre oblasť zdravia migrantov v spolupráci s EUROHEALTHNET (<https://eurohealthnet.eu/about-us/membership/>) a LANCET Migration European Hub (<https://migrationhealth.org/regional-hubs/europe/about-us/>), kde má MZ SR zastúpenie, a
- implementovanie vzdelávacích stratégií pre rozvoj a posilnenie zdravotníckych služieb senzitivných k potrebám cudzincov žiadajúcich o medzinárodnú ochranu/cudzincov s udelenou medzinárodnou ochranou/migrantov.

18 Medzi úlohy *Akčného plánu migračnej politiky v podmienkach Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2025 z roku 2022* (<https://www.employment.gov.sk/files/sk/uvodna-stranka/informacie-cudzincov/dokumenty/akcny-plan-mps-vr-sr-k-migracnej-politike-sr-st.pdf>) patrí:

- v oblasti legálnej migrácie a) realizácia legislatívnych zmien s cieľom uľahčenia prístupu kvalifikovanej a vysokokvalifikovanej pracovnej sily z tretích krajín na slovenský trh práce v súlade s hospodárskymi záujmami SR, b) vykonávanie kontrol a preventívne pôsobenie v oblasti porušovania zákazu nelegálneho zamestnávania cudzincov, ako aj pokračovanie v spolupráci zainteresovaných štátnych zložiek,
- v oblasti integrácie podpora cudzincov na lokálnej a regionálnej úrovni predovšetkým spoluprácou s lokálnymi aktérmi pri využívaní finančných prostriedkov z fondov EÚ a ďalších alternatívnych mimorozpočtových zdrojov,
- v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi podpora spolupráce relevantných národných a medzinárodných inštitúcií pri identifikovaní a riešení prípadov obchodovania s ľuďmi vrátane tých, kde sú obeťami maloleté osoby.

19 Dostupné na <https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7262078408463978496>, citované 3. 2. 2025.

20 MÚ MV SR.

21 Dostupné na <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/30285/1>, citované 3. 2. 2025.

Právny rámec migrácie štátnych príslušníkov tretích krajín do SR a podmienky ich pobytu, práce alebo medzinárodnej ochrany sú upravené predovšetkým v týchto zákonoch:

- zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov, ktorý okrem iného upravuje vstup cudzincov, ich pobyt a základné práva a povinnosti, či vyhostenie,
- zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti, ktorý reguluje zamestnávanie cudzincov a
- zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle, ktorý okrem iného upravuje konanie o azyle a postup pri poskytnutí dočasného útočiska.

Ďalšie zákony, ktoré súvisia s migráciou štátnych príslušníkov tretích krajín, sa zaoberajú napr. uznávaním odbornej kvalifikácie, udeľovaním občianstva, nelegálnou prácou a nelegálnym zamestnávaním, zdravotnou starostlivosťou, administratívnymi poplatkami a pod. V roku 2024 sa novelizoval zákon o pobyte, zákon o azyle, zákon o službách zamestnanosti a zákon o správnych poplatkoch (pozri ďalšie kapitoly).

Kontingenčný plán pre riešenie mimoriadnej situácie v súvislosti s hromadným príchodom obyvateľov Ukrajiny na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny na obdobie júl – december 2023 (2023) nebol predĺžený.

Na medzinárodnej úrovni vznikol *Regionálny plán reakcie na utečencov pre situáciu na Ukrajine január – december 2024*²² [Ukraine Situation Regional Refugee Response Plan January – December 2024] (január 2024), ktorého koordinátorom bol UNHCR a jeho príprava a implementácia prebehli v spolupráci s ďalšími agentúrami OSN, SR a v krajine pôsobiacim neziskovým sektorom (pozri podkapitolu 5.5.).²³

2.2. Politický vývoj a (medzi)rezortná spolupráca

Politickí predstavitelia sa na Slovensku v roku 2024 vo verejnom priestore vyjadrovali predovšetkým k historickému nárastu neregulárnej migrácie do krajiny v rokoch 2022 a 2023, pričom táto téma výrazne zarezovala aj v kampani politických strán do Európskeho parlamentu a pred prezidentskými voľbami.²⁴ Ďalšími témami politického diskurzu boli integrácia odídených na Slovensku a prebiehajúca diskusia o pripravovanom Pakte EÚ o migrácii a azyle, prerozdelení utečencov, ako aj o riadení vonkajších hraníc EÚ.²⁵

22 UNHCR, Operational Data Portal, <https://data.unhcr.org/en/documents/details/105903>, citované 28. 4. 2025.

23 Európska migračná sieť (EMN), Organizácia systému migrácie a azylu v Slovenskej republike, 2025, <https://emn.sk/sk/publikacie/studie-a-policy-briefy-emn/item/788-organizacia-migracnej-a-azylovej-politiky-prehľad-2025.html>, citované 28. 4. 2025.

24 Eurovolby sú za rohom. Aké sú top priority strán? PS a Smer znova bojujú. Programy sú skôr o Slovensku, než EÚ, <https://spravy.pravda.sk/eurovolby-2024/clanok/712493-eurovolby-su-za-rohom-ake-su-top-priority-stran-ps-a-smer-znova-bojuju-programy-su-skor-o-slovensku-nez-eu/>, citované 28. 4. 2025.

25 Netriedený monitoring médií IOM za rok 2024.

(Medzi)rezortná spolupráca a koordinácia

V roku 2024 na Slovensku nenastali zásadné organizačné ani inštitucionálne zmeny kľúčových rezortov štátnej správy, ktoré by sa týkali oblasti migrácie vrátane medzinárodnej ochrany.²⁶ V oblasti migrácie a integrácie pokračovala spolupráca medzi príslušnými rezortmi a inštitúciami. Okrem priamej spolupráce prebiehala spolupráca aj prostredníctvom:

- *Riadiaceho výboru pre migráciu, integráciu a inklúziu cudzincov,*²⁷ na ktorého stretnutiach (4. apríla, 3. júla, 4. októbra a 17. decembra 2024) sa diskutovali témy spojené s poskytovaním dočasného útočiska odídencom z Ukrajiny a komunikovali sa relevantné legislatívne zmeny. Pravidelným bodom programu bola aktuálna situácia v oblasti azylu a migrácie v SR a štátoch EÚ. Riadiaci výbor bol v roku 2024 využitý ako platforma na informovanie relevantných partnerov o vývoji v procese implementácie Paktu o migrácii a azyle a s ním súvisiacej spolupráci nevyhnutnej napr. pri vypracovaní východiskového dokumentu pre posúdenie potrieb, a tiež pri tvorbe Národného implementačného plánu Slovenskej republiky (NIP SR). Na stretnutí RV v decembri 2024 boli členovia RV informovaní o plánovanom schválení NIP vládou SR. Počas roka 2024 sa stretnutí zúčastňovali rezorty, medzinárodné organizácie (UNHCR, IOM, UNICEF) a mimovládna organizácia Slovenská humanitná rada.²⁸
- *Medzirezortnej expertnej komisie pre oblasť pracovnej migrácie a integrácie cudzincov (MEKOMIC),*²⁹ ktorá v roku 2024 nezasadala, ale MPSVR SR (prostredníctvom odboru medzinárodných vzťahov a európskych záležitostí) priebežne komunikovalo s členmi komisie prostredníctvom e-mailov, zdieľaním aktualít a relevantných informácií.³⁰
- *Riadiaceho výboru pre implementáciu európskeho integrovaného riadenia hraníc,* ktorý vznikol koncom roka 2022, koordinoval plnenie úloh obsiahnutých v príslušnej národnej stratégii na roky 2023 až 2026. Riadiaci výbor je zložený zo subjektov podieľajúcich sa na napĺňaní cieľov národnej stratégie Ministerstva vnútra SR, Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstva financií SR a Úradu na ochranu osobných údajov SR.³¹
- *Medzirezortnej pracovnej skupiny pre koordináciu zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín,* ktorá vznikla koncom roka 2023 z podnetu premiéra SR pod Úradom vlády SR. Cieľom medzirezortnej pracovnej skupiny je: regulácia zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín, kontrola zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín, pomoc podnikateľom pri zamestnávaní štátnych príslušníkov tretích krajín, získanie vhodných pracovníkov z krajín mimo Európskej únie, získanie dodatočných finančných zdrojov do štátneho rozpočtu, zrýchlenie a zlepšenie procesu zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín, zníženie fluktuácie zamestnaných štátnych príslušníkov tretích krajín (v spolupráci s inými vládami, redefinovanie procesu vyhostenia). SR predpokladá, že napĺňanie týchto cieľov bude mať významný vplyv na rozvoj slovenského hospodárstva. Podnetom na vznik skupiny bol fakt, že SR nedostatočne efektívne manažuje zamestnávanie štátnych príslušníkov tretích krajín a je najpomalšou krajinou zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín medzi krajinami V4. Zamestnávanie štátnych príslušníkov tretích krajín v Slovenskej republike trvá 11 až 18

26 Európska migračná sieť (EMN), Organizácia systému migrácie a azylu v Slovenskej republike, 2025, <https://emn.sk/sk/publikacie/studie-a-policy-briefy-emn/item/788-organizacia-migracnej-a-azylovej-politiky-prehľad-2025.html>, citované 28. 4. 2025.

27 Uznesenie vlády SR zo 16. 11. 2022, <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/20511/1>, citované 28. 4. 2025.

28 Informácie poskytol MÚ MV SR.

29 MEKOMIC je koordinačným orgánom MPSVR SR pre oblasť migračnej a integračnej politiky a poradným orgánom ministra práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Členmi komisie MEKOMIC sú experti (ústredných) orgánov štátnej správy, ktorí implementujú ciele a opatrenia integračnej politiky. Na zasadnutia komisie MEKOMIC sú podľa potreby prizývané aj medzivládne a mimovládne organizácie.

30 Informácie poskytol MPSVR SR.

31 Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

mesiacov, čo nevyhovuje požiadavkám zamestnávateľov a nedostatočne zohľadňuje situáciu na trhu práce v Slovenskej republike.³²

- *Národný kontaktný bod EMN*³³ v SR,³⁴ ktorý v roku 2024 realizoval rôzne aktivity vrátane prípravy publikácií,³⁵ predkladania a odpovedania na tzv. ad hoc otázky (angl. ad hoc queries), organizácie Vzdelávacieho seminára o migrácii a iných odborných stretnutí.³⁶ Uvedené aktivity sa týkali migrácie ŠPTK a boli určené predovšetkým tvorcom politik, zástupcom verejnej správy, výskumných inštitúcií, akademického a mimovládneho sektora.³⁷

V podmienkach SR bol v roku 2024 implementáciou Paktu o migrácii a azyle poverený MÚ MV SR. Pokynom riaditeľa MÚ MV SR boli na tento účel zriadené pracovné skupiny. MÚ MV SR v spolupráci s útvarmi MV SR a s relevantnými rezortmi vypracoval východiskový dokument na posúdenie potrieb. Na základe toho EK vypracovala súbor odporúčaní (tzv. „needs assessment“), v rámci ktorých odporučila priority SR. MÚ MV SR od začiatku septembra intenzívne pracoval na vypracovaní Národného implementačného plánu (NIP). V septembri 2024 sa zrealizovali pracovné stretnutia s dotknutými rezortmi a útvarmi MV SR, kde experti MÚ MV SR identifikovali otvorené otázky a navrhli riešenia podľa požiadaviek legislatívnych návrhov Paktu. Prvý návrh NIP, po zapracovaní jednotlivých vstupov, bol zaslaný EK dňa 15. októbra 2024. Následne EK začiatkom novembra komunikovala SR svoje odporúčania k NIP, ktoré MÚ MV SR posúdil a spolu s dodatočnými vstupmi od rezortov zapracoval do materiálu. NIP bol následne zaslaný do skráteného medzirezortného pripomienkového konania. K materiálu sa uskutočnili 3 rozporové konania. Po dosiahnutí dohody na úprave textu bol materiál bez rozporov predložený na rokovanie vlády SR, ktorá ho dňa 18. decembra 2024 schválila pod názvom *Národný implementačný plán Slovenskej republiky k reforme azylovej a migračnej politiky*.^{38,39}

Na implementáciu Regionálneho plánu reakcie zriadil UNHCR na Slovensku v roku 2022 niekoľko tematických pracovných skupín a podskupín, ktorých sa zúčastňovali zástupcovia štátnych inštitúcií, mimovládnych a medzinárodných organizácií aj v roku 2024: *Koordináčne fórum pre utečencov (Refugee Coordination Forum)*, *Koordináčne fórum pre utečencov – Východ (Refugee Coordination Forum – East)*, *Pracovná skupina pre ochranu a začlenenie (Protection and Inclusion Working Group)* (v rámci nej *Pracovná skupina pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi – Anti-Trafficking Task Force*, *Pracovná podskupina na ochranu detí – Child Protection Sub-Working Group*, *Pracovná podskupina pre začlenenie (Inclusion Sub-Working Group)*, *Pracovná skupina pre finančnú podporu (Cash Working Group)*, *Pracovná skupina pre zdravie (Health Working Group)* (v rámci nej *Pracovná podskupina pre duševné zdravie a psychosociálnu podporu – Mental Health and Psychosocial Support MHPSS Sub-Working Group*), *Pracovná skupina pre riadenie informácií (Information Management Working Group)*, *Pracovná skupina na ochranu pred sexuálnym vykorisťovaním a zneužívaním (Protection from Sexual Exploitation and Abuse (PSEA) Task Force)*.⁴⁰

32 Predkladacia správa k Uzneseniu Dostupné na <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/29137/1>, citované 3. 2. 2025.

33 Európska migračná sieť (European Migration Network – EMN) poskytuje aktuálne, objektívne, spoľahlivé a porovnateľné informácie o migrácii a medzinárodnej ochrane na podporu tvorby politik EÚ a jej ČŠ. EMN realizuje svoje aktivity prostredníctvom národných kontaktných bodov v každom ČŠ EÚ okrem Dánska a pozorovateľských krajinách EMN v koordinácii s EK, konkrétne Generálnym riaditeľstvom EK pre migráciu a vnútorné záležitosti. Aktivity EMN sa zameriavajú na témy migrácie štátnych príslušníkov tretích krajín.

34 Národný kontaktný bod EMN v SR (EMN Slovensko) tvoria MÚ MV SR, MPSVR SR, ŠÚ SR a IOM Slovensko, ktorá má od roku 2009 funkciu koordinátora.

35 Národný kontaktný bod EMN v Slovenskej republike, Publikácie, <https://www.emn.sk/sk/publikacie.html>, citované 28. 5. 2025.

36 Národný kontaktný bod EMN v Slovenskej republike, Podujatia, <https://www.emn.sk/sk/podujatia-emn.html>, citované 28. 5. 2025.

37 Národný kontaktný bod EMN v Slovenskej republike, www.emn.sk, citované 28. 5. 2025.

38 Národný implementačný plán Slovenskej republiky k reforme azylovej a migračnej politiky, IOM Slovensko, <https://www.slov-lex.sk/elegislativa/legislativne-procesy/SK/LP/2024/646>, citované 9. 6. 2025.

39 Informácie poskytol MÚ MV SR.

40 UNHCR, Operational Data Portal, <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine/location/10785>, citované 28. 4. 2025.

2.3. Postoje verejnosti a migrácia v médiách

Viac ako polovica Slovákov vnímala v roku 2024 migrantov neutrálne. Až 28 % ich považovalo za nebezpečných a to, že sú pre našu krajinu prospešní, si myslelo 15 % percent opýtaných. Ako nebezpečných ich vnímajú najmä ľudia nad 60 rokov. V roku 2022 sa migrantov obávalo viac ľudí, bolo to 37 %. Menej ľudí ich vnímalo neutrálne a menej bolo aj tých, ktorý si mysleli, že sú pre SR prínosom.⁴¹

Výraznými mediálnymi udalosťami, ktoré sa týkali migrácie a cudzincov, bola aj v roku 2024 nútená migrácia z dôvodu vojny na Ukrajine, integrácia odídencov na Slovensku, nedostatkové profesie na trhu práce, neregulárna migrácia smerom do EÚ, ale aj kritická situácia na oddeleniach cudzineckej polície, ktorých rezervačný systém nefungoval. Slovenská republika čelila aj v roku 2024 mnohým dezinformáciám a hoaxom týkajúcich sa migrantov a migrácie.⁴²

2.4. Výskum, publikácie a štatistiky o medzinárodnej migrácii na Slovensku

Výskumne sa v roku 2024 na Slovensku venovala migrácii štátnych príslušníkov tretích krajín pozornosť vo viacerých tematických oblastiach. Medzi výskumné publikácie alebo iné kratšie výstupy patrili napr. (v abecednom poradí):

- Ako na to? Zapájanie ľudí z rozmanitých skupín, Centrum pre výskum etnicity a kultúry, 2024, https://cvek.sk/wp-content/uploads/2025/03/Ako-na-to_zapajania-mladych-ludi-z-rozmani-tych-skupin.pdf
- Deti z cudziny a rozmanitosť triedy, Inkluentrum, 2024, <https://inkluentrum.sk/wp-content/uploads/2024/10/Bulletin-deti-z-cudziny.pdf>
- Displacement Tracking Matrix (séria publikácií), IOM, <https://dtm.iom.int/slovakia>
- Dočasné útočisko v podmienkach Slovenskej republiky – 1. rok, Liga za ľudské práva, 2024, https://www.hrl.sk/userfiles/files/HRL_Studia_Docasne%20utocisko_2024_ONLINE.pdf
- Medzinárodná dimenzia politiky EÚ v oblasti prevencie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi a ochrany obetí tohto trestného činu (2024), (EMN Slovensko: pripravuje sa zverejnenie)
- Organizácia systému migrácie a azylu v Slovenskej republike 2025 (EMN Slovensko: <https://emn.sk/sk/publikacie/studie-a-policy-briefy-emn/item/788-organizacia-migracnej-a-azylo-vej-politiky-prehľad-2025.html>)
- Participácia zraniteľných skupín z pohľadu samospráv a mimovládnych organizácií, Centrum pre výskum etnicity a kultúry, 2024, https://cvek.sk/wp-content/uploads/2025/03/Proteus_analyza.pdf
- Partnerstvá v oblasti mobility zručností, IOM Slovensko, 2024, https://www.mic.iom.sk/sk/na-stiahnutie/ine/item/download/1459_73f7861aae04b3210ab07701d1fd2951.html
- Príručka praktickej psychosociálnej podpory pre utečencov, Slovenská humanitná rada, 2024, <https://shr.sk/wp-content/uploads/2024/10/Prirucka-psychosocialnej-starostlivosti-2024-Rifugio-II.pdf>
- Príručka zdravotnej starostlivosti pre azylantov a osoby s udelenou doplnkovou ochranou, Slovenská humanitná rada, 2024 <https://shr.sk/wp-content/uploads/2024/10/Prirucka-zdravotnej-straostlivosti-pre-azylantov-2024.pdf>

⁴¹ Takmer 30 percent Slovákov považuje migrantov za nebezpečných. Podľa odborníkov dôvod na obavy nie je, <https://spravy.stvr.sk/2024/03/takmer-30-percent-slovakov-povazuje-migrantov-za-nebezpecnych-podla-odbornikov-dovod-na-obavy-nie-je/>, citované 28. 5. 2025.

⁴² Netriedený monitoring médií IOM Slovensko za rok 2024.

- Regional Refugee Response Plan, UNHCR, 2024, <https://data.unhcr.org/en/documents/details/106245>
- Ukraine Refugee Situation Slovakia (séria publikácií vzdaných v rámci Refugee Response Plan), <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine/location/10785>
- Skúsenosti s implementáciou smernice o dočasnej ochrane: výzvy a príklady dobrej praxe v roku 2023, 2024, (EMN Slovensko: <https://emn.sk/sk/publikacie/studie-a-policy-briefy-emn/item/743-skusenosti-s-implementaciou-smernice-o-docasnej-ochrane-vyzvy-a-priklady-dobrej-praxe-v-roku-2023.html>)
- Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2023 (EMN Slovensko: <https://emn.sk/sk/publikacie/vyročne-spravy-emn-o-migracii-a-azyle/item/758-annual-report-on-migration-and-asylum-2023-sk.html>)
- Zahraniční študenti a študentky na Slovensku, VAIA, <https://vaia.gov.sk/sk/2024/12/zahranicni-studenti-ako-dolezity-talent-pre-rast-slovenska-analyza/>
- Zamestnávanie cudzincov na Slovensku, IOM Slovensko, 2024, https://www.mic.iom.sk/en/download/booklets/item/download/1470_30dad7e3105ea6e2ba1742a155443591.html

Štatistický úrad SR vydal v roku 2024 nasledovné publikácie, v ktorých prezentoval štatistiky zahraničnej migrácie a výsledky *Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021* (pozri aj podkapitolu 3.7.2):

- Zahraničné sťahovanie 2023 o výsledkoch zahraničnej migrácie v SR podľa európskych indikátorov, ktoré sa týkajú stavov obyvateľstva podľa štátneho občianstva a krajiny narodenia, tokov migrantov podľa štátneho občianstva, krajiny narodenia, krajiny predchádzajúceho a nasledujúceho pobytu, ako aj udelení štátneho občianstva SR cudzincom podľa predchádzajúceho štátneho občianstva a strate štátneho občianstva SR podľa nového štátneho občianstva. Obsahuje údaje za rok 2023 a za 20-ročné obdobie z dôvodu 20. výročia členstva Slovenska v EÚ.
- Pohyb obyvateľstva 2023 obsahuje výsledky demografických procesov obyvateľstva v SR (okrem vnútorného a zahraničného sťahovania aj štatistiky sobášnosti, rozvodovosti, pôrodnosti, potratovosti a úmrtnosti). Obsahuje údaje za rok 2023 a za 20-ročné obdobie.
- Hlavné trendy populačného vývoja v SR 2023 opisuje kľúčové trendy vývoja populácie SR vychádzajúce z demografických procesov (sobášnosť, rozvodovosť, pôrodnosť, potratovosť, úmrtnosť a sťahovanie (vnútorné a zahraničné) a demografických štruktúr obyvateľstva. Súčasťou je aj analýza populačného vývoja krajín EÚ s dôrazom na postavenie SR.
- Hlavné trendy populačného vývoja v regiónoch SR 2023 opisuje hlavné trendy vývoja populácie v regiónoch SR.⁴³

So zisteniami z niektorých vyššie spomínaných výskumov pracuje aj táto publikácia v jednotlivých tematických kapitolách.

⁴³ Informácie poskytol ŠÚ SR.

03

Legálna migrácia

3.1. Štatistiky a trendy

Cudzinci na Slovensku

Počet obyvateľov SR sa ku koncu roka 2024 medziročne znížil o vyše 5 200 osôb na 5 419 451 obyvateľov. Populácia SR tak klesala štvrtý rok po sebe, kým predtým 75 rokov rástla. SR zaznamenala prudký pokles pôrodnosti v posledných troch rokoch. Počet prisťahovaných stále prevyšoval vystahovaných z krajiny, no nedokázal kompenzovať prirodzený úbytok obyvateľstva.⁴⁴

Počet cudzincov z krajín EÚ a mimo EÚ žijúcich na Slovensku za posledných päť rokov stúpol na 337 140 (6,22 % obyvateľstva), pričom v roku 2022 ich počet narástol skokovo o dve percentá⁴⁵ a v roku 2023 o vyše 1% najmä v dôsledku núteného vysídľovania pre vojnu na Ukrajine. Napriek tomuto nárastu však Slovensko stále a dlhodobo patrí k európskym krajinám s najnižším počtom cudzincov (v roku 2023 ich na Slovensku žilo 5,74 %, 5,13 % v roku 2022, v roku 2021 ich bolo 3,08 % a v roku 2020 tvorili len 2,75 % obyvateľstva) (pozri Tabuľku 1).

44 Demografický vývoj na Slovensku za rok 2024, https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/products/informationmessages/inf_sprava_detail/472f1f2b-1e83-4ff3-b453-8cc2950c8917!/ut/p/z1/tVJNU4MwFPwtHjiGPEhoUm9pp_bD1tFqbZuLXgKthCECNZfb3C80OPnwVxeMirO7s5t9WO-INikXYZLvQZLoID_a9lb27Kzblg4EnAAZzAtPZ-fXFZJmjmj1cBXn8E8lviCKY34nK8nFEPalDI9_xbLLGMC1OaFG91VlcpqvcokXlU7o0D9qKr3LppCoXqs-gqbowNNrceTs8x8Ev8CHmKE05ThKClBgTxOPb7AcS877FOvoyze7z9FXr9U94uDnxxBFi-fIMMx2JC2RyAz8cBTMvktexfEQKcVAO-0dhaD-xLD53JJIM-tXhXdxzw9R8jTgDPfmrF1u5Xi-FiZ5VDk3Z9aLz5lbylZg-Pj1LYWnVh1LPBm__o1Wb1otxt49wF13EGhDFOfdvBYR0LkQREW4DVCpRlarcP8quc2p-MWZ864EDbtu5O691BubHOHfiMkurauv-lxGW-yjk5on2yGBEqoyN5mau1OHkFBk6tA!!/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/

45 Pred vojnou na Ukrajine žilo na Slovensku 167 519 cudzincov, po vypuknutí vojny 278 595 koncom roka 2022 a 311 406 koncom roka 2023.

Z 337 140 cudzincov s oprávneným pobytom na Slovensku v roku 2024 pochádzalo 281 648, teda viac ako tri štvrtiny (83,54 %) z krajín mimo EÚ. Štátni príslušníci tretích krajín tvorili 5,20 % celkovej populácie Slovenska v roku 2024. Medzi najpočetnejšie štátne príslušnosti z krajín mimo EÚ patrili tradične Ukrajina (197 004), Srbsko (17 508), Vietnam (10 186), Rusko (8 746) a Gruzínsko (5 342) (pozri Tabuľku 1). Najviac cudzincov z krajín mimo EÚ (vyše jedna tretina) žila podobne ako v minulých rokoch v Bratislavskom kraji (pozri Tabuľku 2).

Najväčšou skupinou cudzincov na Slovensku sú štátni príslušníci Ukrajiny. Pred vojnou na Ukrajine tvorili Ukrajinci 1/3 (56 480 osôb) z celkového počtu cudzincov na Slovensku. Ku koncu roka 2022 ich počet vzrástol trojnásobne na 156 881, v rokoch 2023 a 2024 ich počet stúpol len mierne na 176 522 a 197 004, čo znamená, že začali tvoriť viac ako 1/2 všetkých cudzincov žijúcich na Slovensku vrátane občanov EÚ (56 % v roku 2022, 56,7 % v roku 2023 a 58,4% v roku 2024).

Väčšinu prvých povolení vydala SR aj v roku 2024 na platené činnosti (16 717), zvyšok tvorili povolenia na pobyt z rodinných dôvodov (3 838), z dôvodu vzdelávania a štúdia (2 768) a iným dôvodom vrátane tolerovaného pobytu (26 840) (pozri Tabuľku 3). Najvyšší podiel na prvých povoleniach pri platených činnostiach v roku 2024 mal účel zamestnanie (50 % podiel), čím tesne prevýšil účel podnikanie (48,7 % podiel). V porovnaní s predchádzajúcim rokom ide o zvrät, keď účel zamestnanie prevýšil účel podnikanie aj v dôsledku legislatívnych zmien v zákone o pobyte cudzincov pri účele podnikanie s účinnosťou od 15. júla 2024. V tejto skupine pracovnej migrácie dominujú v roku 2024 cudzinci z Ukrajiny, nasledujú Srbi, Gruzínci, Vietnamci a Moldavci. Od roku 2021, keď evidujeme medziročne rekordný nárast prvých pobytov za účelom podnikania až o 180 %, postupne počet prvých pobytov za účelom podnikania klesá (v roku 2022 o 18 %, v roku 2023 o 17 % a v roku 2024 až o 26 %). To však reálne nezodpovedá skutočnosti, že aj napriek tomu medziročný stav počtu platných pobytov za účelom podnikania stúpil až do roku 2024, najmä z dôvodu prehlasovania sa z účelu zamestnania. Všeobecne však aj počet prvých povolení na pobyt neustále stúpa. Na porovnanie, v roku 2018 vydala SR spolu 20 989 prvých povolení na pobyt (50 163 prvých povolení v roku 2024).⁴⁶

Pracovná migrácia

Legálna migrácia, kedy na Slovensko prichádzajú cudzinci s oprávnením na pobyt za prácou, podnikaním, štúdiom a rodinou, tvorí hlavný komponent medzinárodnej migrácie do SR. Dlhodobou prioritou SR je saturovanie nedostatku pracovnej sily v krajine. Dopyt po pracovnej sile na Slovensku neutlmila ani pandémia COVID-19, ktorá vypukla v roku 2020, ani vojna na Ukrajine, ktorá vypukla v roku 2022.

Na Slovensku dlhodobo dominuje migrácia za prácou a podnikaním. Od vstupu SR do EÚ sa počet zahraničných pracovníkov zvýšil viac než 30-násobne z 3 351 pracovníkov v roku 2004 na 108 546 pracovníkov na konci roka 2024, z ktorých 79 380 pochádzalo z krajín mimo EÚ. Na konci roka 2024 pripadalo na 17 pracovníkov zo Slovenska jeden zahraničný pracovník,⁴⁷ pričom rok predtým išlo o väčší pomer 19:1.

46 Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

47 Počet pracujúcich v SR za rok 2024 medziročne stúpol o takmer 11-tisíc osôb (o 0,4 %) na 2 620 000 osôb. Zamestnanosť SR si v poslednom štvrtroku aj za celý rok 2024 udržala rast a to už tretí rok za sebou, https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/products/informationmessages/inf_sprava_detail/8470fc99-4c33-4f73-bc45-7b4d6513e12c/ut/p/z1/tVJNU8lwFPwtHnpM80pSUrwFRvkQGAERyMVpa0ortKltbMVfb-p4YU-YED-bykpdnd3swwKvscj8Ktn6OIGZvzfjWg_zdjQ63YdDtAdExiO7hbTQe-21V-6eHUM8KbzGxg-8Pv-fEQdoC4Wv_MfscAizHSuY7xRQenHq-NyhJluQv9MwmslquUomyiQq88KvDhZUpdQ7Mz3KIAo7HURDQhCNGEFBSF3EAvrch0inVbYyOdh8ow3F6FX5_I2ceDE4WD44gvS6_MB-ZWMAb9x3YcgHy3lnRghw8g34RWNjPLCTHhyGV1Uia7zMmp_Z48Uflw4Aj861YmpvFZPeZGuUfR03f5i8vjkjeUJOX11fBTa0q0_Jd4_V_9GoyJE-Fq12Fqg808BoQxj7Zop-0S0rjgWUA8E6CQkSxkYb8VZp1jrfPy2glL6rq2t0pt99IOVwRBT5RYlcb9MRLn6TL1yAhtoskNo5i4kl-xXPGRt1pwwGwl/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/, citované 24. 4. 2025.

Zahraniční pracovníci z krajín mimo EÚ pochádzali najmä z Ukrajiny (44 168), Srbska (6 712), Indie (4 482), Moldavska (1 989) a Ruska (1 983) (pozri Tabuľku 4). Približne tretina cudzincov pracovala v Bratislavskom kraji, nasledoval Trnavský a Nitriansky. Od roku 2016 na Slovensku stúpa počet pracujúcich cudzincov z krajín mimo EÚ medziročne o viac ako 10 000. Pandemické roky 2020 a 2021 prerušili tento rastúci trend, avšak vojna na Ukrajine v roku 2022 počet zamestnaných cudzincov zvýšila o takmer 20 000. V roku 2024 sa počet zahraničných pracovníkov zvýšil o 10 000, z ktorých najväčší podiel tvorili občania Ukrajiny. Pred pandémiou v roku 2020 pretrvával niekoľkoročný trend zvýšeného dopytu zamestnávateľov v SR po pracovnej sile zo zahraničia vrátane krajín mimo EÚ a po pandémii sa tento trend obnovil.⁴⁸

Vojna na Ukrajine spôsobila značný nárast počtu žien-migrantiek z krajín mimo EÚ na pracovnom trhu SR. Kým v rokoch 2016 – 2021 tvorili štvrtinu všetkých zamestnaných cudzincov z krajín mimo EÚ (21,18% - 27,24%), koncom rokov 2023 a 2024 tvorili viac ako tretinu (približne 40%). Najviac zamestnaných žien-migrantiek na slovenskom trhu práce dlhodobo pochádza z Ukrajiny a Srbska,⁴⁹ vojna na Ukrajine tento trend len posilnila.^{50,51}

Cudzinci zamestnaní v SR v rokoch 2020 – 2024

	2020	2021	2022	2023	2024	Najpočetnejšie skupiny všetkých cudzincov podľa štátnej príslušnosti v roku 2024	Najpočetnejšie skupiny štátnych príslušníkov tretích krajín v roku 2024
Občania EÚ/EHP (z toho ženy)	34 284 (8 971)	31 838 (8 915)	31 516 (9 013)	30 398 (8 824)	29 166 (8 761)		
Štátni príslušníci tretích krajín (z toho ženy)	40 146 (11 849)	38 058 (11 566)	57 426 (26 028)	69 223 (31 254)	79 380 (33 076)	1. Ukrajina (44 168) 2. Maďarsko (8 001) 3. Srbsko (6 712) 4. Česká Republika (6 525) 5. India (4 482)	1. Ukrajina (44 168) 2. Srbsko (6 712) 3. India (4 482) 4. Moldavsko (1 989) 5. Rusko (1 983)
Spolu (z toho ženy)	74 430 (20 820)	69 896 (20 481)	88 942 (35 041)	99 621 (40 078)	108 546 (41 837)		

Zdroj: Sociálna poisťovňa, jedinečné osoby pracujúce v priebehu roka s vymeriavacím základom vyšším ako 1 euro.

48 Európska migračná sieť (EMN), Výročné správy o migrácii a azyle v Slovenskej republike za roky 2019 – 2023, <https://www.emn.sk/sk/publikacie/vyročne-spravy-emn-o-migracii-a-azyle.html>, citované 24. 4. 2025.

49 Oboňová, S., Integrácia žien-migrantiek v EÚ a Nórsku: politiky a opatrenia – príspevok SR, Európska migračná sieť (EMN), 2021, Výročné správy o migrácii a azyle v Slovenskej republike za roky 2019 – 2023, dostupné na <https://www.emn.sk/sk/publikacie/vyročne-spravy-emn-o-migracii-a-azyle.html>, citované 23. 4. 2025.

50 Štatistiky Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny 2016 – 2024 (tabuľky 1 a 11), dostupné na https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803, citované 23. 4. 2025.

51 Európska migračná sieť (EMN), Pracovná migrácia v čase nedostatku pracovnej sily – príspevok SR, citované 28. 4. 2025 (pripravuje sa na zverejnenie).

3.2. Všeobecné legislatívne zmeny

V roku 2024 nastali v SR legislatívne zmeny pri prechodnom pobyte - jedná sa najmä o zmenu postupov v prípade jednotného povolenia na pobyt a zamestnania. Zmenila sa celý systém udeľovania týchto povolení cudzincom, zároveň sa skrátila horná hranica lehoty určenej na rozhodovanie správneho orgánu o žiadostiach o udelenie tohto druhu pobytu z doterajších 90 dní na 60 dní a tiež zrušenie doterajšej povinnosti správneho orgánu vydávať doklad „Dodatočné údaje o zamestnaní“. Vypustila sa povinnosť preukazovať finančné zabezpečenie pobytu pri podaní žiadosti o udelenie jednotného povolenia na pobyt a zamestnanie a ďalšie.

Ďalšie zmeny sa týkajú trvalého pobytu a dlhodobého pobytu, napr. možnosť kumulácie pobytov v spojení s modrou kartou pri výpočte 5-ročného obdobia oprávneného a nepretržitého pobytu pred podaním žiadosti o dlhodobý pobyt.^{52,53}

V októbri 2024 začala implementácia národného projektu Ministerstva vnútra SR s názvom Elektronizácia procesov udeľovania povolení na pobyt. Cieľom národného projektu je nastavenie nových procesov a modernizácia informačného systému, čo povedie k cieľnému zberu údajov o cudzincoch s povolením na pobyt v SR. Prepojením systémov dôjde k efektívnejšej výmene informácií medzi štátnymi orgánmi. Zavedenie možnosti online plnenia úloh tiež zníži byrokratickú záťaž. Zavedenie interoperability medzi IS ECU a národnými a nadnárodnými systémami zvýši úroveň bezpečnosti, pretože každý žiadateľ bude automaticky kontrolovaný v príslušných registroch podľa osobných a biometrických údajov.⁵⁴

3.3. Pracovná migrácia

Z ekonomického hľadiska čelí Slovensko výzvam, ako sú demografické zmeny, starnutie populácie a nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily, najmä v kľúčových sektoroch ako zdravotníctvo, strojárstvo a IT.⁵⁵ Nedostatok pracovníkov je však citelný naprieč celým spektrom povolání aj sektorov ekonomickej aktivity. Čo sa demografie týka, SR bude v nasledujúcich dekádach po prvýkrát v modernej histórii čeliť poklesu obyvateľstva v produktívnom veku. Podľa poslednej demografickej prognózy Eurostatu (EUROPOP 2023) bude pokles obyvateľstva v produktívnom veku na Slovensku jedným z najrýchlejších v EÚ. Rázne tempo si zachová až do roku 2060. Domáce zdroje pracovnej sily sa vyčerpávajú a nedokážu saturovať ani dopyt po práci vyplývajúci z nahradzania pracovníkov odchádzajúcich do dôchodku.⁵⁶

Zlepšiť stav slovenského národného hospodárstva a zefektívniť proces príchodu zahraničných pracovníkov do SR v nedostatkových profesiách sa v roku 2024 krajina snažila cez *novelu zákona o pobyte cudzincov* s účinnosťou 15. júla 2024, kedy sa okrem iného:

1. upravil proces udeľovania prechodného pobytu na účel zamestnania (jednotné povolenie) a modrej karty. Zamestnávateľ si vopred na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny overí mož-

52 Ak bola osoba v minulosti držiteľom modrej karty a mala na území SR, alebo členských štátov EÚ, päť rokov oprávneného, nepretržitého pobytu, môže sa týmto spôsobom stať oprávnenou na podanie žiadosti o dlhodobý pobyt.

53 Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

54 Informácie poskytol OZP SFR MV SR.

55 IOM, Schéma pracovnej mobility, <https://iom.sk/sk/publikacie/spolupraca-a-partnerstvo.html?download=376:iom/iom-srsp-schema-prac-mob-2021-komunik-strategia-sk.pdf>, citované 28. 4. 2025.

56 IOM, Partnerstvá v oblasti mobility zručností: nový pohľad na toky zahraničných pracovníkov na Slovensko, https://lnkd.in/dP_h5eQv, citované 28. 4. 2025.

nosť obsadenia pracovného miesta štátnym príslušníkom tretej krajiny (bez potreby jeho vycestovania). Žiadosť o vydanie potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu (§ 21a zákona o službách zamestnanosti) alebo potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta (§ 21b zákona o službách zamestnanosti) zašle na úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (výlučne elektronicky cez Ústredný portál verejnej správy - ÚPVŠ), ktorý následne overí splnenie zákonných podmienok a vydá potvrdenie obsahujúce súhlas alebo nesúhlas s obsadením voľného pracovného miesta. Potvrdenie úrad práce, sociálnych vecí a rodiny zasiela (výlučne elektronicky cez ÚPVŠ) MV SR a MZVEZ SR, v závislosti od toho, ktorý z príslušných orgánov zamestnávateľ označí v žiadosti o vydanie potvrdenia, ako aj zamestnávateľovi. Štátny príslušník tretej krajiny si žiadosť o prechodný pobyt na účel zamestnania alebo žiadosť o udelenie modrej karty môže požiadať len vtedy, ak úrad vydal súhlasné potvrdenie. Potvrdenie, ktoré úrad práce zasiela zamestnávateľovi, slúži na preukázanie legálneho výkonu zamestnania – doklad. Dodatočné údaje o zamestnaní sa nevydávajú.

2. upravilo, že štátny príslušník tretej krajiny, ktorý sa oprávnenne zdržiava na území SR, môže byť zamestnaný pred vydaním prechodného pobytu modrá karta alebo pred udelením prechodného pobytu na účel zamestnania – jednotné povolenie a to za podmienok, že štátny príslušník tretej krajiny má vydané:
 - potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, ktoré obsahuje súhlas s jeho obsadením a potvrdenie o prijatí žiadosti o vydanie modrej karty spolu so všetkými náležitosťami, môže pracovať odo dňa platnosti potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, do právoplatného skončenia konania o vydanie modrej karty,
 - potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré obsahuje súhlas s jeho obsadením a potvrdenie o prijatí žiadosti o udelenie prechodného pobytu na účel zamestnania spolu so všetkými náležitosťami, môže pracovať odo dňa platnosti potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta do právoplatného skončenia konania o udelenie prechodného pobytu na účel zamestnania.
3. Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny vydáva potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta bez prihladnutia na situáciu na trhu práce, ak ide o
 - potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta vydávané na účel konania o udelenie prechodného pobytu na účel zamestnania štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý má udelené národné vízum v záujme SR a ktorý bude zamestnaný na tom istom pracovnom mieste,
 - výkon zamestnania s nedostatkom pracovnej sily štátnym príslušníkom tretej krajiny v kraji podľa zoznamu zamestnaní s nedostatkom pracovnej sily u zamestnávateľa, ktorý ku dňu podania žiadosti zamestnáva menej ako 45 % štátnych príslušníkov tretej krajiny z celkového počtu zamestnancov, pričom do celkového počtu zamestnancov sa započítavajú zamestnanci v pracovnom pomere dohodnutom najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času.

Cieľom týchto legislatívnych zmien bolo najmä:

- Zefektívnenie, zníženie administratívnej a časovej záťaže tak na strane žiadateľov, ako aj na strane štátu. MV SR, ako aj MZVEZ SR vďaka zmene majú aktuálne informácie o vydanom súhlasnom potvrdení a môžu tak rýchlejšie konať v samotnom rozhodovaní o udelenie prechodného pobytu alebo modrej karty. Zároveň sa tým eliminovali konania v prípadoch, ak bolo vydané nesúhlasné stanovisko, pretože v tomto prípade konanie ani nezačalo.

- Urýchlenie a zefektívnenie prístupu štátnych príslušníkov tretej krajiny na slovenský trh práce.
- Zefektívnenie procesu prijímania štátnych príslušníkov vybraných tretích krajín v profesiách vodič autobusu alebo vodič ťažkého nákladného vozidla, kamiónu (vnútroštátna a medzinárodná doprava).
- Zníženie akútneho nedostatku pracovnej sily v týchto profesiách.⁵⁷

SR v roku 2024 posilnila konzulárnu činnosť v súvislosti so získavaním pracovníkov z krajín mimo EÚ na dlhodobu nedostatočne obsadené pozície na slovenskom pracovnom trhu. Proces získavania pracovníkov z krajín mimo EÚ na dlhodobu nedostatočne obsadené pozície na slovenskom trhu práce sa vďaka posilnenej konzulárnej činnosti výrazne zefektívnil (pozri kapitolu 9):

- Celkový počet spracovaných žiadostí o národné víza podaných na zastupiteľských úradoch SR stúpol v roku 2024 o 58 percent. MZVEZ SR pomáhalo urýchliť proces prílevu pracovníkov prostredníctvom *projektu lietajúcich konzulov*, ktorí v roku 2024 strávili v zahraničí spolu osem mesiacov. Najväčší počet žiadostí o udelenie víz (11 000) spracovali slovenské zastúpenia v Indii, Indonézii, Kazachstane a Uzbekistane. SR vyslala piatich lietajúcich konzulov do Indie a Indonézie spolu s trvalým personálnym rozšírením ambasád v kazašskej Aстане a uzbeckom Taškente.⁵⁸

V roku 2024 pokračoval trend z roku 2023 s využívaním legálnych spôsobov vstupu na územie SR resp. schengenského priestoru za účelom ďalšej už neregulárnej migrácie. V tejto súvislosti evidovala SR nárast žiadostí o prechodný pobyt za účelom podnikania a zamestnania. Aj z tohto dôvodu bola v roku 2024 prijatá novela zákona o pobyte cudzincov,⁵⁹ ktorá zavádza zmeny v oblasti zmeny/prehlásenia účelu prechodného pobytu a sprísnila podmienky na získanie povolenia na podnikanie (pozri kapitolu 10).⁶⁰

Vysokokvalifikovaní migranti v rámci spoločnosti z krajín mimo EÚ

V súvislosti transpozíciou smernice Modrá karta týkajúcej sa zamestnávania vysokokvalifikovaných zahraničných pracovníkov rozšírila novela zákona o pobyte cudzincov (§ 37 až 41) s účinnosťou od 15. júla 2024 rozsah pôsobnosti o niektoré nové kategórie osôb, zjednodušila niektoré podmienky prijatia vysokokvalifikovaných zamestnancov na územie SR, zaviedla uznanie odbornej kvalifikácie (okrem vysokoškolského vzdelania) ako kritéria na vydanie modrej karty, upravila výšku platového prahu v rámci mesačného príjmu vysokokvalifikovaného zamestnanca, predĺžila sa horná hranica obdobia, na ktoré je možné vydať modrú kartu zo štyroch rokov na päť rokov. Novela zákona tiež upravila niektoré dôvody na zamietnutie žiadosti o modrú kartu, na odňatie modrej karty alebo na jej neobnovenie, a ďalšie.

Všetky uvedené úpravy vyplývajú z transpozície Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1883 z 20. októbra 2021 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vysokokvalifikovaného zamestnania a o zrušení smernice Rady 2009/50/ES (Ú. v. EÚ L 382, 28.10.2021) do národnej legislatívy.⁶¹

⁵⁷ Informácie poskytl MPSVR SR.

⁵⁸ Informácie poskytl MPSVR SR.

⁵⁹ Zákon č. 160/2024 ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

⁶⁰ Informácie poskytl ÚHCP P PZ.

⁶¹ Informácie poskytl ÚHCP P PZ.

Transpozícia smernice priniesla tieto konkrétne zmeny:

- predĺžilo sa obdobie, na ktoré sa vydáva modrá karta a potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta (ďalej len „potvrdenie“) zo štyroch na päť rokov,
- kompetencia vydávať a rušiť potvrdenie sa presunula z Ústredia, práce, sociálnych vecí a rodiny na úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „úrad“),
- úrad pri vydávaní potvrdenia neprihliada na situáciu na trhu práce (nevykonáva test trhu práce),
- modrú kartu možno udeliť nie len absolventom druhého stupňa VŠ vzdelania, ale aj absolventom prvého stupňa a v prípade zamestnania Riadiaci pracovníci (manažéri) v oblasti informačných a komunikačných technológií a Špecialisti v oblasti informačných a komunikačných technológií postačuje na udelenie modrej karty trojročná prax,
- pri výkone zamestnania Riadiaci pracovníci (manažéri) v oblasti informačných a komunikačných technológií a Špecialisti v oblasti informačných a komunikačných technológií postačuje preukázanie dokladmi potvrdzujúcimi získanie vyšších odborných zručností,
- upravili sa podmienky na vydanie potvrdenia:
 - trvanie pracovného pomeru musí byť dohodnuté najmenej na šesť mesiacov,
 - mesačná mzda musí byť dohodnutá najmenej vo výške 1,2-násobku priemernej mesačnej mzdy v SR. U ŠPTK, ktorí ukončili vysokoškolské vzdelanie najviac tri roky pred podaním žiadosti o vydanie modrej karty postačuje mesačná mzda na úrovni priemernej mzdy,
- dopĺňajú sa podmienky pre zamestnávateľa, ktoré musí plniť pre vydanie potvrdenia:
 - nemal uloženú pokutu za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania v období piatich rokov pred podaním žiadosti o vydanie alebo obnovenie modrej karty, alebo pred oznámením zmeny údajov o zamestnávateľovi a zamestnaní,
 - musí mať splnené daňové povinnosti, nie je v konkurze, likvidácii, nútenej správe a nemá určený splátkový kalendár,
 - nemá evidované neuspokojené nároky svojich zamestnancov.
- dopĺňajú sa zákonné dôvody, kedy úrad zruší potvrdenie, ak:
 - zamestnávateľovi bola uložená pokuta za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania,
 - je ŠPTK nezamestnaný viac ako 3/6 mesiacov podľa dĺžky platnosti modrej karty,
 - ŠPTK stratil vyššiu odbornú kvalifikáciu na výkon vysokokvalifikovaného zamestnania,
 - výška mzdy ŠPTK prestala spĺňať stanovenú požiadavku,
 - zamestnávateľ prestal spĺňať podmienky na vydanie potvrdenia - nemá splnené daňové povinnosti, je v konkurze, likvidácii, nútenej správe, alebo má evidované neuspokojené nároky svojich zamestnancov vyplývajúce z pracovného pomeru.
- potvrdenie sa nevyžaduje u ŠPTK:
 - ktorý mení zamestnávateľa a je najmenej 12 mesiacov držiteľom modrej karty v SR,
 - je najmenej 12 mesiacov držiteľom modrej karty vydananej v inom členskom štáte Európskej únie, odo dňa podania úplnej žiadosti o vydanie modrej karty v Slovenskej republike do právoplatného skončenia konania o vydanie modrej karty,
- umožňuje sa zaradiť do evidencie uchádzačov o zamestnanie ŠPTK, ktorý má udelený dlhodobý pobyt a ŠPTK, ktorý je držiteľom modrej karty (uvedené znamená prístup k dávke v nezamestnanosti po splnení podmienok ustanovených zákonom o sociálnom poistení).⁶²

62 Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

(Nízko)kvalifikovaní migranti

Dňa 06.03.2024 nadobudlo účinnosť *nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 34/2024 Z. z., ktorým sa mení nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 113/2023 Z. z. o záujme Slovenskej republiky udeliť národné vízum vybraným skupinám štátnych príslušníkov tretích krajín v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 520/2023 Z. z.* Nariadením sa:

- zvýšil počet národných víz v profesii vodič autobusu z najviac 200 na najviac 2 000 ročne,
- zvýšil počet národných víz v profesii vodič ťažkého nákladného vozidla, kamiónu (vnútroštátna a medzinárodná doprava) z najviac 2 000 na najviac 5 000 ročne,
- rozšírili zdrojové krajiny zahraničných pracovníkov pre potreby trhu práce SR o Indiu, Indonéziu, Nepál a Filipíny.

Zmeny nastali aj v *nariadení vlády č. 383/2023 Z. z. o záujme Slovenskej republiky udeliť národné vízum vybraným skupinám štátnych príslušníkov tretích krajín vo vybraných zamestnaniach v oblasti priemyslu*, a to:

1. Nariadením⁶³ účinným od 6. marca 2024 sa:
 - zvýšil počet národných víz z najviac 2 000 na najviac 10 000 ročne,
 - rozšírili sa zdrojové krajiny o Indickú republiku,
 - upravila sa podmienka minimálneho obdobia usadenia zamestnávateľa zo štyroch na tri roky,
 - za zamestnávateľa považuje aj agentúra dočasného zamestnávania s podmienkou verifikácie zoznamu štátnych príslušníkov tretích krajín užívateľským zamestnávateľom,
 - v prípade dočasného pridelenia štátnych príslušníkov tretích krajín uplatňujú podmienky podľa § 1 písm. c) aj na užívateľského zamestnávateľa. Zároveň sa, s ohľadom na uvedené úpravy, predĺžila maximálna lehota pre Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny na posúdenie zoznamu štátnych príslušníkov tretích krajín na účel udelenia národného víza, a to z 5 na 10 pracovných dní.
2. Nariadením⁶⁴ účinným od 9. mája 2024 sa:
 - rozšíril okruh zamestnaní podľa štatistickej klasifikácie zamestnaní o 35 profesií najmä v spracovateľskom priemysle s cieľom zníženia akútneho nedostatku pracovnej sily v týchto profesiách. V neposlednom rade rozšírenie zohľadnilo profesie agroturistických zariadení, keďže v Programe rozvoja vidieka Slovenskej republiky 2014 – 2022 bol kladený dôraz aj na vyššiu diverzifikáciu aktivít poľnohospodárskych a lesníckych subjektov (napr. činnosti súvisiace so získavaním a spracovaním biomasy, agroturistika, predaj z dvora, rozvoj rekreačných a relaxačných činností, služby),
 - ustanovila platnosť nariadenia na obdobie roka 2024.
3. Nariadením⁶⁵ účinným od 9. mája 2024 sa:
 - spresnil rozsah dokladov, ktoré štátny príslušník tretej krajiny prikladá k žiadosti o udelenie národného víza v súlade s predmetom a účelom tohto nariadenia vlády, a to pracovná zmluva, ak ide o zamestnanie, na ktoré sa nevyžaduje doklad o dosiahnutom stupni vzde-

63 nariadením vlády Slovenskej republiky č. 35/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 383/2023 Z. z. o záujme Slovenskej republiky udeliť národné vízum vybraným skupinám štátnych príslušníkov tretích krajín vo vybraných zamestnaniach v oblasti priemyslu

64 nariadením vlády Slovenskej republiky č. 90/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 383/2023 Z. z. o záujme Slovenskej republiky udeliť národné vízum vybraným skupinám štátnych príslušníkov tretích krajín vo vybraných zamestnaniach v oblasti priemyslu v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 35/2024 Z. z.

65 nariadením vlády Slovenskej republiky č. 92/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 383/2023 Z. z. o záujme Slovenskej republiky udeliť národné vízum vybraným skupinám štátnych príslušníkov tretích krajín vo vybraných zamestnaniach v oblasti priemyslu v znení neskorších predpisov

lania alebo odbornej kvalifikácii (napr. upratovačka, chyžná, pomocný pracovník), alebo pracovná zmluva a kópia dokladu o vzdelaní potrebného na výkon zamestnania alebo kópia dokladu o odbornej kvalifikácii potrebnej na výkon zamestnania, ak ide o zamestnanie vyžadujúce príslušný stupeň vzdelania alebo kvalifikáciu (napr. špecialista v rastlinnej výrobe, špecialista v živočíšnej výrobe, spracovateľ hydiny, pekár, spracovateľ mlieka, traktorista a pod.).

Cieľom úprav bolo:

- zefektívniť prístup štátnych príslušníkov tretej krajiny na slovenský trh práce, zefektívnenie procesu prijímania štátnych príslušníkov vybraných tretích krajín v profesiách vodič autobusu alebo vodič ťažkého nákladného vozidla, kamiónu (vnútroštátna a medzinárodná doprava) a zníženie akútneho nedostatku pracovnej sily v týchto profesiách.⁶⁶

Sezónni pracovníci

Novela zákona o pobyte cudzincov účinná od 15. júla 2024 mala za cieľ zosúladiť slovenskú legislatívu so smernicou o sezónnych pracovníkoch.⁶⁷

V legislatívnom procese bol v tejto súvislosti aj *návrh novely zákona o službách zamestnanosti*, ktorý reagoval na potrebu prijatia legislatívnych opatrení v súvislosti s formálnym oznámením Európskej komisie C(2024) 1036 final zo dňa 13. marca 2024, týkajúce sa konania o porušení zmlúv podľa čl. 258 Zmluvy o fungovaní Európskej únie pod číslom INFR (2024)2010, ktoré Európska komisia identifikovala počas posudzovania súladu v súvislosti s transpozíciou smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/36/EÚ z 26. februára 2014 o podmienkach vstupu a pobytu príslušníkov tretích krajín na účel zamestnania ako sezónni pracovníci (ďalej len „smernica“) do vnútroštátneho práva. V návrhu zákona sa zohľadňovali všetky výhrady Európskej komisie k nesprávnej transpozícii smernice do vnútroštátneho práva.⁶⁸

V rámci novely sa navrhovalo:

- upraviť vykonávanie sezónneho zamestnania v pracovnom pomere uzatvorenom na určitú dobu,
- predĺžiť obdobie na účely vykonávania sezónneho zamestnania z 180 dní na 240 dní a upraviť obdobie, na ktoré sa vydáva potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ak ide o sezónne zamestnanie,
- ustanoviť právny nárok na udelenie povolenia na zamestnanie po splnení podmienok na jeho udelenie,
- stanoviť podmienku pre udelenie povolenia na zamestnanie na účel sezónneho zamestnania týkajúcu sa regulácie ceny za ubytovanie pre štátnych príslušníkov tretích krajín,
- upraviť povinnosť pre úrad práce, sociálnych vecí a rodiny vydať odôvodnené zamietavé stanovisko v prípade neudelenia alebo nepredloženia povolenia na zamestnanie,
- zaviesť povinnosť povoliť sezónnym pracovníkom jedno predĺženie ich pobytu po splnení zákonných podmienok.

⁶⁶ Informácie poskytlo MPSVR SR.

⁶⁷ ÚHCP P PZ.

⁶⁸ MPSVR SR.

Novela zároveň umožnila agentúre dočasného zamestnávania dočasne pridelovať štátnych príslušníkov tretej krajiny k užívateľskému zamestnávateľovi po vydaní súhlasného potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta a podaní žiadosti o prechodný pobyt na účel zamestnania do právoplatného skončenia konania o udelenie prechodného pobytu na účel zamestnania za podmienky, že ide o výkon zamestnania v nedostatkových profesiách.⁶⁹

Samostatne zárobkovo činné osoby a iné druhy podnikania

SR v roku 2024 umožnila odídencom podnikáť a to len na území SR (pozri Kapitolu 5).

3.4. Študenti a výskumníci

V roku 2024 SR schválila návrh novely zákona o vysokých školách,⁷⁰ podľa ktorej sa v § 55 upravili podmienky na podmienené prijatia študenta tak, aby umožnili dodatočnú jazykovú prípravu uchádzačom v období od podmieneného prijatia po začiatok štúdia. Táto novela zákona nadobudne účinnosť od 1. februára 2025.

Zákon v pôvodnom znení umožňoval prijať uchádzača podmienenčne iba v prípade, keď v požadovanom termíne nepredložil z oprávnených dôvodov doklad o ukončení strednej školy (maturitné vysvedčenie). Novela zákona umožňuje podmienenčne prijať uchádzača aj na základe ďalších skutočností, akými je napr. jazyková bariéra a iné. V tomto konkrétnom prípade chce SR umožniť vysokým školám prijať podmienenčne uchádzača s nízkou znalosťou jazyka a umožniť mu sa na požadovanú úroveň dozvedať v období od podmieneného prijatia do určeného dátumu (napr. riadneho zápisu). Takto uchádzač získa niekoľko mesiacov na dodatočné vzdelávanie pred nástupom na vysokú školu.⁷¹

Podľa výskumu VAIA zverejneného koncom roka 2024 počet zahraničných študentov na slovenských vysokých školách narástol od roku 2016 do 2023 o 12,9 tisíc, čo čiastočne suplovalo pokles záujmu domácich študentov. V roku 2023 tvorili študenti z Ukrajiny 53% zo všetkých zahraničných študentov – viac ako 10 000 osôb. Pre porovnanie, nasledujú študenti z Českej republiky, ktorí tvorili 9% zahraničných študentov. Na získanie dlhodobého pobytu sa z obdobia štúdia počítala len polovica, čo odrádzalo 34% zahraničných študentov zostať na Slovensku po štúdiu. Až 24% zahraničných študentov študovalo v zdravotníckych odboroch, 57% zahraničných študentov študovalo odbory vyučované výlučne v slovenskom jazyku a 80% opýtaných motivovala možnosť získať diplom z krajiny EÚ.⁷²

Vládne a iné štipendiá

V roku 2024 vláda SR financovala náklady na celkovo 381 štipendistov, z ktorých 128 pochádza z krajín zasiahnutých ozbrojeným konfliktom, resp. z krajín pôvodu nútenej migrácie. Štipendiá boli poskytnuté najmä študentom z Ukrajiny (celkovo 37 štipendistov, Afganistanu – 27 štipendistov, Sýrie – 12 štipendistov, Palestíny – 18 štipendistov, Libanonu – 14 štipendistov, Sudánu – 8 štipendistov, Etiópie – 8 štipendistov a i.).⁷³

⁶⁹ MPSVR SR.

⁷⁰ zákona č. 131/2002 o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov

⁷¹ Informácie poskytlo MŠVV SR.

⁷² Skřivánková, V., Turnerová, Ž. (2024), Zahraniční študenti a študentky na Slovensku, <https://vaia.gov.sk/sk/2024/12/zahranicni-studenti-ako-dlezity-talent-pre-rast-slovenska-analyza/>, citované 6. 6. 2025.

⁷³ Informácie poskytlo MZVEZ SR.

3.5. Zlúčenie rodiny

SR v roku 2024 neprijala žiadnu novú legislatívu ani politiky, ktoré by sa týkali zlúčenia rodiny v kontexte štátnych príslušníkov tretích krajín.⁷⁴

3.6. Zamedzenie sociálnemu dampingu a znižovaniu pracovných štandardov

V roku 2024 SR neprijala žiadne legislatívne zmeny, zásadné politiky ani opatrenia v tejto oblasti.⁷⁵

3.7. Ďalšie opatrenia a aktivity týkajúce sa legálnej migrácie

3.7.1. Bilaterálne dohody súvisiace s pracovnou migráciou

S cieľom naplnenia *Zmluvy medzi SR a Kanadou o mobilite mladých* bola výmenou diplomatických nót potvrdená recipročná kvóta v počte 350 účastníkov pre žiadosti podané na rok 2025 (kvóta ostala rovnaká ako v rokoch 2022 - 2024).⁷⁶ SR mala koncom roka 2024 uzatvorených šesť bilaterálnych zmlúv o mobilite mladých, ktoré umožňujú občanom SR vo veku 18 – 35 rokov získať zjednodušeným spôsobom povolenie na pobyt a pracovné povolenie vo vybraných krajinách až na obdobie jedného roka.⁷⁷

3.7.2. Sčítanie obyvateľov vrátane cudzincov

Štatistický úrad SR v roku 2024 pokračoval v spracovaní výsledkov *Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021* formou analytických publikácií (pozri podkapitolu 2.4). Publikácia pre širokú verejnosť *Skryté príbehy sčítania*, prezentuje cez dátové príbehy zaujímavé údaje zo sčítania aj s prepojením na cudzincov. Napríklad uvádza, že obec Zavar v Trnavskom kraji má s 15,57% najvyšší podiel cudzincov zo všetkých slovenských obcí a miest.⁷⁸ Na stránke Štatistického úradu SR www.scitanie.sk sú zverejnené údaje zo sčítania podľa štátnej príslušnosti a krajiny narodenia v nasledovných kombináciách premenných:

- do úrovne obcí: obyvateľstvo podľa pohlavia, vekových skupín a štátnej príslušnosti,
- do úrovne okresov obyvateľstvo podľa:
 - veku (jednotky veku), štátnej príslušnosti a štátu narodenia,
 - pohlavia, 5-ročných vekových skupín, štátnej príslušnosti a národnosti,

74 Informácie poskytli MPSVR SR a ÚHCP P PZ.

75 Informácie poskytli MPSVR SR a ÚHCP P PZ a OZVEZ KMV SR (sprostredkované za IC OPK MV SR).

76 Informácie poskytlo MPSVR SR.

77 Zmluvy o mobilite mladých, <https://www.employment.gov.sk/sk/ministerstvo/medzinarodna-spolupraca/europska-unia/zmluvy-mobilite-mladych/>, citované 27. 5. 2025.

78 https://slovak.statistics.sk/wps/portal/87d48cad-edd9-4d92-8b0b-ab492fcd8022/lut/p/z1/rVVdU-lwFP0t-8BjzE36lfpWUUsRWVpogbw4_YSKbREqir9-A-KsLkPKZm4eMmlzT25yuc4J5niCeRlu8lly51UZPonvKdcfXmNhV1fEajC0a3C6_rVrD00CKuDx9wDW927AGVkd2-uqIkDD_Nv0VUDBMfoeuXNd-46oB_ztcEAtU7Xb197PW4FvUzbs6RSA7PGnmp39gG_bVkc1egCsZ2vgWB3fM11FAUvZ44Pe4CO_bYwIOP3-0A-Yq7jeJx5O-NAvOw0s2KDv_QDvi74igHd5yXXfYCWkWAyqWV4gNfd8H8lwGvG805Q8wxzWu62U9x9MqWodztF6g5UvUAtE95YswztMWbNZpvdh_cOMR-GVxmKA05UykJiZFLIIIhZFq0ixOGFC6W3sZ5wmenhs9Ct-qsiq2ePoaF5d5chmHdTqrVtsW6JCCAIrcERNoNaaAosyMUahTqpkkUZloOdAh4Ut2nX-31TzqP9c7IavnASxJwudrleJOeJ0dJAP-7cj7SS2N-vg-RFWQTh7yJJC4V9U7zTa7BpWU1agrwPINILmoqmDRORrCT2iZPX7FfVqtCGO3wd61kuiZ-0TQhijOpIzJi2K7TDdANI45YsW76HH7_sH1bzyR6V_LpgO423Ri8RTkj8_P3BJ-UZV1-lbjyadhtGBdiycjRvuZshbmsaqSI0W9_WojB05Oye-Onub-kLP8QR8ij4kQcAEXhDJDVylRxbEVMZbu_78ZnkhCV_ft-5nYeFjPUV5mFZ6cBV0W_krcmFKg_WgCuZM7j9qsYG_IHqNpd_PeS8fWj1_Eoi2V/dz/d5/L2dBISeVZ0FBIS9nQSEh/, citované 23. 4. 2025.

- pohlavia (ženy, muži) 15-roční a starší podľa veku, štátnej príslušnosti a počtu živonarodených detí,
- pohlavia, 5-ročných vekových skupín, súčasnej ekonomickej aktivity, rodinného stavu a štátnej príslušnosti,
- pohlavia (ženy, muži) 15-roční a starší, podľa 5-ročných vekových skupín, súčasnej ekonomickej aktivity, počtu živonarodených detí a štátnej príslušnosti,
- pohlavia (ženy, muži), 5-ročných vekových skupín, štátnej príslušnosti, obdobia príchodu do SR a predchádzajúceho pobytu v zahraničí (štát).⁷⁹

3.8. Informácie o možnostiach a podmienkach legálnej migrácie

Informácie štátnym príslušníkom tretích krajín v roku 2024 poskytovali štátne inštitúcie (v prípade odídencom aj niektoré samosprávy), ako aj medzinárodné organizácie a občiansky sektor. Aj v roku 2024 boli hlavným zdrojom informácií o možnostiach a podmienkach legálnej migrácie oddelenia cudzineckej polície, ktoré prechádzali náročným procesom digitalizácie služieb. Na oddeleniach cudzineckej polície SR bolo v roku 2024 vybavených 153 369 klientov, ktorí sa objednali cez elektronický systém. Ide o takmer 63 %-tný nárast oproti predchádzajúcim dvom rokom, keď bolo v roku 2022 vybavených 74 318 klientov a 94 224 klientov v roku 2023. Okrem oddelení cudzineckej polície v roku 2024 poskytovali odídencom informácie a ďalšie služby aj tzv. tranzitné centrá, ktoré štát zriadil po vypuknutí vojny na Ukrajine na viacerých miestach Slovenska.⁸⁰

V roku 2024 začala realizácia projektu ÚHCP P PZ *Poskytovanie informácií AMIF 2021-2027*, ktorý je financovaný z AMIF. Účelom je nastaviť jednotný systém poskytovania informácií a zabezpečiť poskytovanie informácií v požadovanom rozsahu a kvalite, ako aj centralizovať agendu poskytovania informácií na riadiacej úrovni ÚHCP P PZ. Zriadi sa informačná kancelária, ktorá sa bude zaoberať všetkými žiadosťami o informácie adresovanými ÚHCP P PZ a ktorá bude komunikovať s príslušnými zainteresovanými stranami. Vytvoria sa personálne kapacity a zabezpečí sa materiálno-technické vybavenie, ktoré je potrebné na poskytovanie informácií v pôsobnosti ÚHCP P PZ. Informácie budú poskytované ústnou formou (telefonicky), písomnou formou (e-mailom, klasickým listom, a to buď na základe dopytu zo strany žiadajúcich subjektov alebo aj z vlastnej iniciatívy a vlastnou činnosťou a to napr. prostredníctvom zverejňovania informácií na webovom sídle MV SR, spracovaním informačných materiálov a pod. Celková výška rozpočtu projektu je 1 154 000,00 EUR. Termín realizácie projektu je od júla 2024 do decembra 2029.⁸¹

Košická samospráva pripravila cez svoju organizáciu Business Košice portál pre cudzincov s názvom *BrainPort Košice*, na ktorom nájdú informácie nielen o meste a konkrétnych pracovných príležitostiach, ale aj základné informácie potrebné na prísťahovanie sa do krajiny a mesta (od vízových povinností, cez pobytovú agendu až po kľúčové integračné oblasti ako práca, ubytovanie, zdravotná starostlivosť, školstvo a pod.). Ide o prvý takýto portál na úrovni samospráv v SR. Iniciatíva súvisí s komplexnými opatreniami mesta Košice v oblasti inklúzie cudzincov, ktoré zahŕňali prijatie mestskej integračnej politiky, vznik nového odboru pre integráciu cudzincov na magistráte mesta a zriadenie klientskeho centra (pozri kapitolu 7).⁸² Vznik portálu vyplýval z potreby riešiť nedostatok pracovnej sily v meste Košice na východnom Slovensku a ekonomický rozvoj mesta/regiónu.⁸³

79 Informácie poskytol ŠÚ SR.

80 Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

81 Informácie poskytla IOM Slovensko a <https://portal.itms21.sk/ziaost/?id=202511>, citované 9. 6. 2025.

82 Informácie poskytla IOM Slovensko.

83 Dostupné na <https://brainportkosice.sk/>, citované 5. 2. 2025.

Sekcia vysokých škôl MŠVVM SR spracovala v roku 2024 informácie o cudzojazyčných študijných programoch v rámci iniciatívy zameranej na zlepšenie propagácie slovenských vysokých škôl v zahraničí. Pripravené materiály sú navrhnuté tak, aby jasnejšie a prehľadnejšie prezentovali študijné príležitosti na Slovensku, čím prispievajú k efektívnejšiemu osloveniu potenciálnych zahraničných študentov.⁸⁴

Medzinárodná ochrana

4.1. Štatistiky a trendy

V porovnaní s celoeurópskym priemerom SR dlhodobo zaznamenáva nízke počty žiadostí o azyl a udelených foriem medzinárodnej ochrany, pričom väčšina konaní o azyl býva zastavená. Za posledných päť rokov sa tento trend nezmenil: ročné počty podaných žiadostí o azyl boli v rozmedzí 160 – 500, počty udelených azylův v rozmedzí 10 – 40 a počty udelených doplnkových ochrán v rozmedzí 20 – 50. Medzi žiadateľmi o azyl sa za posledných päť rokov opakovane vyskytujú najmä štátni príslušníci z Afganistanu, Maroka, Turecka, Bangladéša, Alžírsku a Bieloruska, pričom od vypuknutia vojny na Ukrajine sa medzi žiadateľmi vo vyššom počte vyskytovali aj štátni príslušníci Ukrajiny a Ruskej federácie: zo 416 žiadostí v roku 2023 a 547 v roku 2022 patrilo spolu 186 ľuďom, ktorí utiekli na územie SR z Ukrajiny, a 40 štátnym príslušníkom Ruskej federácie. V roku 2024 sa tento trend nezopakoval: SR evidovala 31 žiadostí o azyl od štátnych príslušníkov Ukrajiny a 7 od štátnych príslušníkov Ruska.⁸⁵ Ľudia utekajúci z Ukrajiny využívali na zotrvanie v krajine a prístup k službám primárne dočasné útočisko (pozri kapitolu 5).

V súvislosti s počtom žiadostí o azyl za rok 2024, došlo k výraznému poklesu na celkovo 165 žiadostí (141 prvých a 24 opakovaných žiadostí). Najčastejšími krajinami pôvodu podľa podaných žiadostí o udelenie azylu bola Ukrajina (31), Afganistan (19), Bielorusko (17), Irán (14) a Nemecko (10).⁸⁶

⁸⁴ Informácie poskytlo MŠVVM SR.

⁸⁵ Štatistická správa migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky – rok 2024, <https://www.minv.sk/?statistiky-20>, citované 15. 4. 2025.

⁸⁶ Štatistická správa migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky – rok 2024, <https://www.minv.sk/?statistiky-20>, citované 15. 4. 2025.

Maloletých bez sprievodu, ktorí sa na území SR rozhodnú podať žiadosť o azyl, je priemerne 10 – 20 ročne. Napr. v roku 2023 bolo podaných 15 žiadostí o azyl, pričom väčšina z maloletých bez sprievodu pochádzala prevažne zo Sýrie, Ukrajiny, Afganistanu a Turecka. V roku 2024 SR evidovala len dve takéto žiadosti o azyl (pozri Tabuľku 22).

Azyl v roku 2024 udelila SR spolu 41 osobám najmä z Afganistanu a Bieloruska, ale aj Maroka či Iraku. Doplnkovú ochranu poskytla SR v tom istom období 22 osobám, z ktorých bola väčšina z Ukrajiny a Sýrie. Negatívne rozhodnutia SR v roku 2023 vydala v 77 prípadoch. Nárast zastavených konaní z predchádzajúcich rokov sa v roku 2024 nezopakoval – došlo k výraznému poklesu z vyše 300 zastavených konaní na 58.⁸⁷

SR každoročne udeľuje 20 – 30 štátnych občianstiev pre ľudí, ktorí na Slovensku majú medzinárodnú ochranu (azyl alebo doplnkovú ochranu). V roku 2022 SR udelila občianstvo 27 osobám, v roku 2023 22 osobám a v roku 2024 13 osobám (pozri kapitolu 8).

V rokoch 2020 – 2024 SR nepresídliť ani nerelokovala na ani cez svoje územie žiadne osoby s potrebou medzinárodnej ochrany (pozri Tabuľku 15, 16, 17).⁸⁸

Žiadosti o azyl a medzinárodná ochrana v SR v rokoch 2020 – 2024

Ukazovateľ	2020	2021	2022	2023	2024
Žiadatelia o azyl (z toho prvé žiadosti)	282 (267)	370 (330)	547 (503)	416 (377)	165 (141)
Udelený azyl	11	29	23	37	41
Poskytnutá doplnková ochrana	27	13	48	43	22
Udelené štátne občianstvo osobám s medzinárodnou ochranou	14	10	27	22	13

Zdroj: MÚ MV SR (medzinárodná ochrana) a SVS MV SR (občianstvo).

4.2. Národné politiky a legislatíva

V roku 2024 SR dvakrát novelizovala zákon o azyle.^{89,90}

Novelami sa predišlo zdĺhavému skúmaniu žiadosti o azyl v merite následných žiadostí s pomerne nízkou dôveryhodnosťou v prípadoch, keď žiadateľ uvedie údajne nové tvrdenia (prvky alebo zistenia), ktoré však existovali v čase predchádzajúceho konania, ale žiadateľ ich počas tohto konania nepredložil bez relevantného zdôvodnenia. Upravili sa tiež podmienky poskytovania

príspevku za ubytovanie odídencu nastavením nových pravidiel a kritérií (pozri kapitolu 5). Zmeny zákona vyplývali z potrieb v praxi zjednodušiť administratívne procesy, a pri odídencoch zúžiť dovtedajší model ich podpory, ktorý bol z dlhodobého hľadiska neudržateľný.

Novela zákona o azyle z 1. júla 2024 umožnila v § 11 ods. 2 transponovať čl. 40 ods. 4 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ, berúc do úvahy rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-18/20 [2] s tým, že bližšie špecifikuje podstatnú zmenu skutkového stavu v prípade opakovanej žiadosti o udelenie azylu a predloženia „nových skutočností a zistení“, ktoré však už existovali v právoplatne ukončenom konaní o azyle. To znamená, že ak by napríklad pri opakovanej žiadosti predložil žiadateľ nové skutočnosti a zistenia, ktoré však už existovali v právoplatne ukončenom konaní o azyle, ale žiadateľ ich vlastným zavinením v tomto konaní nepredložil, uvedené sa nebude považovať za podstatnú zmenu skutkového stavu a takáto žiadosť sa zamietne ako neprípustná.⁹¹

4.3. Prijímanie a starostlivosť o žiadateľov o azyl

MÚ MV SR v roku 2024 pripravil nové zjednodušené verzie informačných materiálov (letáky/brožúry), ktoré boli preložené do najbežnejších jazykov žiadateľov o medzinárodnú ochranu. Ako doplnkový materiál by mal žiadateľom umožniť lepšie porozumieť kľúčovému obsahu poskytovaných informácií o azylovom konaní. Je tiež kombinovaný s jednoduchými grafickými ikonami, ktoré sú podobné tým, ktoré sa používajú v informačných materiáloch o právach a povinnostiach v azylovom zariadení a grafickými ikonami slúžiacimi na orientáciu v azylových zariadeniach. Vznik materiálov podnietil zložitý právny jazyk v štandardne poskytovanom materiáli so všeobecnými informáciami.⁹²

V rámci zvyšovania štandardu služieb poskytovaných v azylových zariadeniach SR prebehla v roku 2024 čiastočná rekonštrukcia niektorých izieb, ktoré slúžia na ubytovanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu, sociálnych zariadení, spoločenských priestorov, detského kútika a vonkajších priestorov. Cieľom bolo zvýšiť kvalitu štandardu poskytovaného ubytovania pre žiadateľov o medzinárodnú ochranu.⁹³

Migračný úrad MV SR aj v roku 2024 zabezpečoval potreby žiadateľov o udelenie azylu, cudzincov, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana (do času odchodu do integrácie), a odídencov s poskytnutým dočasným útočiskom ubytovaných v azylových zariadeniach aj v spolupráci s mimovládnu organizáciou (Slovenská humanitná rada), vrátane napr. zabezpečenia stravy, zdravotnej starostlivosti, vreckového, zapojenia detí do školskej dochádzky, asistencie pri hľadaní zamestnania, výučby slovenčiny, poradenských služieb (právne, psychologické a sociálne poradenstvo) a voľnočasových aktivít.⁹⁴ Migračný úrad tak pokračoval v úzkej spolupráci s mimovládnym sektorom, a to najmä v rámci projektov financovaných z prostriedkov EÚ. Od apríla 2024 sa realizoval projekt E.S.O. mimovládnej organizácie Slovenská humanitná rada.⁹⁵ V rámci projektu sa budú do decembra 2026 poskytovať základné a doplnkové služby pre všetkých žiadateľov o azyl vrátane tých, ktorí sa nachádzajú v azylových zariadeniach. Špecifická pozornosť

87 Štatistická správa migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky – rok 2024, <https://www.minv.sk/?statistiky-20>, citované 15. 4. 2025.

88 Európska migračná sieť (EMN), Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za roky 2019 - 2023, <https://www.emn.sk/sk/publikacie/vyročne-spravy-emn-o-migracii-a-azyle/item/758-annual-report-on-migration-and-asylum-2023-sk.html>, citované 15. 4. 2025.

89 S účinnosťou od 1. júla 2024 okrem čl. II a čl. IV, ktoré nadobudli účinnosť 1. septembra 2024, a čl. III druhého bodu, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2025, a s účinnosťou od 15. decembra 2024 a 1. marca 2025.

90 Dostupné na <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2002-480>, citované 21. 1. 2025.

91 Informácie poskytol MÚ MV SR.

92 MÚ MV SR.

93 MÚ MV SR.

94 Informácie poskytol MÚ MV SR.

95 Trvanie projektu: december 2024 – november 2029. Výška grantu: 1 192 599,36 EUR. Financovanie: AMIF a štátny rozpočet SR. Aktuálne projekty, <https://www.minv.sk/?aktualne-projekty>, citované 27. 5. 2025.

sa venuje potrebám zraniteľných osôb. Medzi doplnkové služby patrí výučba slovenského jazyka, psychologické poradenstvo, sociálna práca, voľnočasové aktivity a pod.⁹⁶

V decembri 2024 začal Migračný úrad MV SR implementovať päťročný národný projekt *Pomoc a podpora*.⁹⁷ V rámci projektu sa má vytvoriť mobilný tím odborníkov, ktorý má poskytovať špecifické služby pre žiadateľov o azyl, akými sú psychologická pomoc, kultúrna mediácia a supervízia. Takto poskytované služby majú prispieť k lepšej starostlivosti o žiadateľov o azyl, ku kvalitnejšiemu plneniu medzinárodných štandardov v oblasti príjmu žiadateľov o azyl a zabezpečiť adekvátne a včasné riešenia vzniknutých problémov tejto skupiny cudzincov.⁹⁸

V roku 2024 sa SR nezapojila do žiadnych európskych alebo bilaterálnych relokačných aktivít (pozri Tabuľku 15). Rovnako SR nerealizovala žiadny presídľovací alebo iný program prijímania utečencov z krajín mimo EÚ (pozri Tabuľku 16) ani špeciálny humanitárny transfer utečencov cez svoje územie (pozri Tabuľku 17).⁹⁹

V roku 2024 SR pokračovala v realizácii transferov do štátov uplatňujúcich dublinské nariadenie, ak boli dožiadania SR daným členským štátom akceptované a rozhodnutia o odovzdaní do iného štátu boli vykonateľné v súlade s platnou slovenskou legislatívou. V roku 2024 došlo k prevzatíu osôb na územie SR na ďalšie konanie v 37 prípadoch a SR zo svojho územia odovzdala 37 osôb do členských štátov zodpovedných za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu.¹⁰⁰

4.4. Spolupráca s krajinami EÚ a mimo EÚ

Spolupráca členských štátov EÚ

V roku 2024 MÚ MV SR pripravoval podklady a stanoviská k legislatívnym návrhom reformy CEAS.

V nadväznosti na výročné bilaterálne negociácie s Agentúrou EÚ pre azyl (EUAA) a následne vyjadrený prísľub o účasti expertov MÚ MV SR na vyslaniach do azylových podporných tímov bolo v roku 2024 uskutočnených celkovo 12 vyslaní: 4 vyslania na pozícii experta na poskytovanie informácií do prijímacieho centra Ter Apel v Holandsku, 3 vyslania na pozícii experta na Dublinské nariadenie na Dublinské stredisko v talianskom Ríme, a celkovo 5 vyslaní do prijímacieho centra Pournara na Cypre (3 vyslania na pozícii experta na registráciu a 2 vyslania na pozícii experta na poskytovanie informácií).¹⁰¹

Spolupráca s krajinami mimo EÚ

Vzhľadom na personálne a finančné kapacity bolo v r. 2024 zapojenie do aktivít alebo projektov s krajinami mimo EÚ obmedzené. V septembri 2024 zástupca MÚ MV SR predstavil pracovníkom severomacedónskych azylových a migračných autorít azylovú prax Slovenskej republiky. Táto aktivita bola realizovaná v rámci projektu MANOMA, ktorý je zameraný na posilnenie systému

riadenia migrácie a azylu v Severnom Macedónsku. Projekt bol zazmluvnený v rámci nástroja migračného partnerstva (Migration Partnership Facility), ktorý je realizovaný medzinárodnou organizáciou ICMPD na podporu vonkajšieho rozmeru migračnej politiky EÚ.¹⁰²

O integrácii osôb s udelenou medzinárodnou ochranou a aktivitách na zvyšovanie povedomia o nútenej/neregulárnej migrácii sa dočítate v kapitole 7. Legislatívne zmeny, opatrenia a aktivity na riešenie situácie ľudí utekajúcich pred vojnou na Ukrajine a tých, ktorí získali status odídencia, sú uvedené v kapitole 5.

⁹⁶ Informácie poskytol OZP SFR MV SR.

⁹⁷ Trvanie projektu: apríl 2024 – december 2026. Výška grantu: 1 600 000 EUR. Financovanie: AMIF a štátny rozpočet SR. Aktuálne projekty, <https://www.minv.sk/?aktualne-projekty>, citované 27. 5. 2025.

⁹⁸ Informácie poskytol OZP SFR MV SR.

⁹⁹ SR môže od roku 2009 vykonávať v spolupráci s UNHCR a IOM špeciálny humanitárny transfer utečencov. Posledná trilaterálna Dohoda medzi vládou SR, UNHCR a IOM o humanitárnom transfere utečencov, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu cez SR, bola uzatvorená 18. 11. 2015.

¹⁰⁰ Informácie poskytol MÚ MV SR.

¹⁰¹ Informácie poskytol MÚ MV SR.

¹⁰² Informácie poskytol MÚ MV SR.

05

Dočasné útočisko a iné opatrenia v reakcii na príchod ľudí utekajúcich pred vojnou na Ukrajine

5.1. Štatistiky

V roku 2024 bol počet vstupov z Ukrajiny na približne rovnakej úrovni ako tomu bolo v roku 2023. V roku 2023 zaznamenala SR 977 227 vstupov z Ukrajiny a v roku 2024 to bolo 993 882 vstupov (pozri Tabuľku 18). Takisto v rokoch 2023 a 2024 bol aj počet výstupov zo SR na Ukrajinu na pomerne rovnakej úrovni. V roku 2023 to bolo 1 037 946 výstupov a v roku 2024 to bolo 1 086 657 výstupov (pozri Tabuľku 19 a Výročnú správu o migrácii a azyle 2023¹⁰³).¹⁰⁴

V roku 2024 požiadalo o dočasné útočisko 26 743 osôb, čo je o 3 437 osôb menej ako tomu bolo v roku 2023, kedy o dočasné útočisko požiadalo 30 180 osôb a o vyše 100-tisíc menej v porovnaní s rokom 2022 (pozri Tabuľku 20). K 31. 12. 2024¹⁰⁵ SR eviduje celkovo 131 696 cudzincov na platnom tolerovanom pobyte s účelom dočasné útočisko.¹⁰⁶

¹⁰³ Oboňová, S., Ulrichová, N. Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2023 (2024), Európska migračná sieť (EMN), IOM Slovensko, Bratislava.

¹⁰⁴ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

¹⁰⁵ Od 1. 3. 2022.

¹⁰⁶ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

Občania Ukrajiny predstavovali najpočetnejšiu skupinu cudzincov na Slovensku aj pred začiatkom vojny na Ukrajine, čo sa v číslach prirodzene prejavuje vo všetkých oblastiach integrácie vrátane škôl a vzdelávania. Občania Ukrajiny (pozri Tabuľku 7) predstavujú v školskom systéme SR absolútne najpočetnejšiu skupinu cudzincov vo všetkých stupňoch škôl (materské, základné, stredné aj vysoké). V roku 2021 bolo v školskom systéme v SR 8 595 cudzincov (vrátane občanov EÚ), pričom v roku 2022 bol počet cudzincov (vrátane občanov EÚ) 19 385, z čoho bolo 13 607 občanov Ukrajiny. V roku 2023 to bolo už 42 469 cudzincov (vrátane občanov EÚ), z ktorých viac ako 58 % pochádzalo z Ukrajiny. V roku 2024 tento počet opäť narástol, ale už len miernejšie a to na 48 238 cudzincov (vrátane občanov EÚ), z ktorých viac ako 61 % pochádzalo z Ukrajiny.¹⁰⁷

5.2. Politiky a legislatíva

V roku 2024 nadobudli účinnosť novely zákona o azyle¹⁰⁸ a zákona o pobyte cudzincov,¹⁰⁹ ktoré mali okrem iného vplyv aj na rôzne aspekty života a pobytu odídencom z Ukrajiny v SR, vrátane oblasti administratívnych procesov, vydávania dokladov, prechodu na iné štatúty, ale napr. aj ubytovania. Cieľom týchto zmien bolo okrem iného zavedenie dlhodobých opatrení súvisiacich so zotrvaním odídencom v SR vzhľadom na pokračujúcu vojnu a zabezpečenie ich inklúzie do slovenskej spoločnosti.

Jednotlivé legislatívne opatrenia sú rozpracované v kapitolách nižšie.

5.3. Právne postavenie

Poskytovanie dočasného útočiska sa na základe uznesenia vlády SR č. 185 zo 16. marca 2022 automaticky predĺžilo do 4. marca 2025.

Novela zákona o pobyte cudzincov¹¹⁰ od 15. decembra 2024 zaviedla vydávanie nového dokladu o dočasnom útočisku vo forme plastovej identifikačnej karty. Dovtedy sa doklad o dočasnom útočisku vydával vo forme papierového potvrdenia A4, ktorý nespĺňal požiadavky Nariadenia Rady (ES) 1030/2002 z 13. júna 2002, ktorým sa stanovuje jednotný formát povolení na pobyt pre štátnych príslušníkov tretích krajín. Doklad vo forme identifikačnej karty je bezpečnejší a uľahčuje kontrolu oprávnenosti pobytu jeho držiteľa na území SR a vo všetkých členských štátoch EÚ. Zároveň uľahčuje pohyb odídencom v rámci EÚ a schengenského priestoru. Doklad platí po dobu 3 rokov. Ak dôjde k zániku dočasného útočiska v SR, doklad stráca platnosť a mal by byť odovzdaný. Odídenc, ktorý bol zaregistrovaný pred 15. decembrom 2024 (t.j. pred účinnosťou novely) nemá povinnosť žiadať o tento doklad nakoľko naďalej zostala v platnosti aj A4 papierová forma potvrdení. Keď platnosť A4 formuláru skončí po predĺžení dočasnej ochrany v marci 2025, môžu si odídenci vygenerovať cez systém na stránke MV SR nový formulár, pokiaľ nechcú žiadať o doklad vo forme ID karty. V prípade, ak bola registrácia o dočasné útočisko vykonaná

¹⁰⁷ Informácie poskytl MŠVVM SR.

¹⁰⁸ Zákon č. 144/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňajú niektoré zákony (tzv. Lex Ukrajina 4)

¹⁰⁹ Zákon č. 160/2024 ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

¹¹⁰ Zákon č. 342/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

po 15. decembri 2024, odídenc môže požiadať o doklad vo forme plastovej ID karty hneď pri registrácii dočasného útočiska (ak pozná korešpondenčnú adresu, na ktorú mu bude doklad doručený) alebo kedykoľvek neskôr. Oddelenie cudzineckej polície PZ vydá novému odídenecovi „dočasný“ doklad vo forme A4, ktorý platí 90 dní. V roku 2025 má začať fungovať Veľkokapacitné centrum v Snine na východe SR (hranice s Ukrajinou), ktoré bude určené a uľahčí registráciu/preregistráciu cudzincov a administratívne procesy s tým spojené.¹¹¹

Novela zákona o pobyte cudzincov s účinnosťou od 15. júla 2024¹¹² umožnila požiadať o udeľenie trvalého pobytu na 5 rokov na oddelení cudzineckej polície PZ štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý má poskytnuté dočasné útočisko. Pred novelou mohla takáto osoba žiadať o trvalý pobyt na päť rokov iba v rámci ich bezvízového styku, t.j. počas prvých 90 dní od vstupu do SR. Po uplynutí 90 dní už o trvalý pobyt na oddelení cudzineckej polície PZ žiadať nemohli, nakoľko dočasné útočisko nebolo typ oprávneného pobytu, ktorý by umožňoval podanie žiadosti na území SR.¹¹³

S cieľom zjednodušenia administratívnych procesov novela zákona o azyle¹¹⁴ s ohľadom na dočasné útočisko zjednodušila konanie o poskytnutie dočasného útočiska v prípade, ak sa konanie začalo narodením dieťaťa na území SR odídenkyňi alebo cudzinke žiadajúcej o poskytnutie dočasného útočiska. Do zákona boli takisto doplnené nové dôvody na zastavenie konania o poskytnutie dočasného útočiska.¹¹⁵

5.4. Opatrenia v rámci implementácie smernice o dočasnom útočisku – prístup k právam

5.4.1. Prístup k ubytovaniu

V roku 2024 nastali viaceré zmeny v oblasti prístupu k ubytovaniu odídenecov.

Vláda SR predĺžila poskytovanie príspevku za poskytovanie ubytovania odídencom v súvislosti so situáciou na Ukrajine do 30. júna 2024 v systéme a za podmienok platných aj v roku 2023. Toto poskytovanie príspevku bolo poskytované tak v schéme MV SR (t.j. pre vlastníkov bytov a rodinných domov, tzv. ubytovacie zariadenia určené na krátkodobé ubytovanie s podmienkou, že nepodnikajú v oblasti ubytovacích služieb, ako aj pre obce a vyššie územné celky - ak ubytovanie poskytnú bezodplatne priamo alebo prostredníctvom svojej rozpočtovej alebo príspevkovej organizácie),¹¹⁶ ako aj cez schému Ministerstva dopravy a výstavby SR (pre ubytovacie zariadenia, ktoré verejnosti celoročne alebo sezónne poskytujú prechodné ubytovanie, teda hotely, penzióny a ubytovne).^{117,118}

111 Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

112 Zákon č. 160/2024 ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

113 Informácie poskytol MÚ MV SR.

114 Zákon č. 144/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (tzv. Lex Ukrajina 4).

115 Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

116 Nariadenie vlády SR 459/2023, Nariadenie vlády 23/2024, Nariadenie vlády 59/2024.

117 Nariadenie vlády SR 474/2023, Nariadenie vlády 22/2024, Nariadenie vlády SR 60/2024.

118 Prakticky boli príspevky za poskytovanie ubytovania poskytnuté Ministerstvom dopravy a výstavby SR a MV SR prostredníctvom refundácie z projektov „Sociálne začlenenie odídenecov z Ukrajiny“ v rámci výzvy Programu Slovensko 2021 - 2027.

K významnej zmene v tejto oblasti došlo od 1. júla 2024, kedy nadobudla účinnosť novela zákona o azyle,¹¹⁹ na základe ktorej sa upustilo od celoplošného neadresného poskytovania podpory v tejto oblasti s tým, že sa podpora zameria na novo prichádzajúcich cudzincov, ktorým sa poskytne dočasné útočisko na území SR prvýkrát a na zraniteľné skupiny osôb, ktoré sú osobitne definované na účely poskytovania príspevku za ubytovanie odídenecov¹²⁰ a osobitne na účely ubytovania v azylových zariadeniach.¹²¹ Na základe novely sa príspevok za poskytovanie ubytovania odídenecov začal poskytovať len podľa zákona o azyle a príslušného nariadenia vlády SR vydaného na jeho vykonávanie, teda v schéme MV SR.¹²² Schéma Ministerstva dopravy a výstavby SR bola od 1. júla 2024 zrušená a právnické osoby poskytujúce ubytovanie odídencom na základe živnostenského oprávnenia (hotely, hostely, penzióny, atď.) už nemohli získať príspevok za ubytovanie odídenecov.

Predmetnou novelou zákona o azyle sa upravila najmä doba, počas ktorej budú môcť odídenci využiť možnosť bezodplatného ubytovania (či už v azylových zariadeniach alebo vo forme poskytovania príspevku za ubytovanie odídencov), a to na 120 dní od prvého poskytnutia dočasného útočiska na území SR s možnosťou jeho predĺženia na základe žiadosti v prípade, ak ide o zraniteľné osoby, a to v rozsahu vymedzenom zákonom (pred novelou bola podpora poskytovaná na dobu neurčitú). V prípade zraniteľných osôb pritom nie je podstatné, či ide o prvé poskytnutie dočasného útočiska alebo opakované. Rozsah zraniteľných osôb sa na účely ubytovania v azylových zariadeniach z dôvodu obmedzenej kapacity stanovuje odlišne, ako pri ubytovaní oprávnenými osobami v rámci príspevku za ubytovanie odídencov. V stanovených prípadoch je odídenc povinný opustiť azylové zariadenie. Odídenc, ktorému z akéhokoľvek dôvodu tento status zanikne a následne oň opätovne požiada, už nemôže bezodplatné ubytovanie využiť. Bezodplatné ubytovanie bez časového obmedzenia sa poskytuje iba zraniteľným osobám v rozsahu vymedzenom zákonom.

Zároveň súvisiace nariadenie vlády nanovo definovalo, kedy sa oprávnenej osobe neposkytne príspevok za ubytovanie odídencov. Odídenc je povinný dvakrát za mesiac osobne oznámiť obci, že mu oprávnená osoba poskytuje ubytovanie.

Výška príspevku v rámci schémy MV SR na dobu poskytovania dočasného útočiska ostala vo výške 5 eur za noc majiteľom bytov a rodinných domov, resp. 6 eur za noc v prípade iných prenajímateľov.

119 Zákon č. 144/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (tzv. Lex Ukrajina 4)

120 Skupiny zraniteľnosti na účely poskytovania príspevku za ubytovanie odídencov:

- člen domácnosti, ktorá je príjemcom pomoci v hmotnej núdzi
 - osoba so závažným zdravotným postihnutím, ktorej sa poskytuje dotácia na podporu humanitárnej pomoci osobe so závažným zdravotným postihnutím podľa osobitného predpisu
 - osoba, ktorá dosiahla vek 65 rokov,
 - jeden z rodičov, ktorý sa stará o dieťa do piatich rokov veku alebo fyzická osoba, ktorá sa osobne stará o dieťa do piatich rokov veku na základe rozhodnutia súdu
 - dieťa do piatich rokov veku jedného z rodičov alebo fyzickej osoby, ktorá sa o neho osobne stará na základe rozhodnutia súdu,
- 121 Skupiny zraniteľnosti pre ubytovanie odídenecov v azylových zariadeniach:
- osoba, ktorá dosiahla vek 65 rokov
 - osamelý rodič, ktorý sa stará o dieťa do piatich rokov veku alebo fyzická osoba, ktorá sa osobne stará o dieťa do piatich rokov veku na základe rozhodnutia súdu
 - dieťa do piatich rokov veku osamelého rodiča alebo fyzickej osoby, ktorá sa o neho osobne stará na základe rozhodnutia súdu),

122 Nariadenie vlády SR 151/2024 Z. z.

Následne novelou zákona o pobyte cudzincov,¹²³ ktorým sa mení a dopĺňa aj zákon o azyle, a ktorý bol prijatý v roku 2024, sa s účinnosťou od 1. marca 2025 opätovne skráti doba poskytovania príspevku na 60 dní a po tejto môže byť príspevok poskytovaný iba za ubytovanie odídencov, ktorý spĺňa podmienky zraniteľnosti podľa zákona o azyle.¹²⁴

5.4.2. Prístup k zdravotnej starostlivosti

V oblasti prístupu k zdravotnej starostlivosti došlo v roku 2024 k zmene, ktorá sa týkala nie len odídencov. Novelizáciou zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov¹²⁵ sa s účinnosťou od 1. septembra 2024 uľahčil prístup k poskytovanej zdravotnej starostlivosti pre skupiny osôb s poskytnutou doplnkovou ochranou, žiadateľom o poskytnutie dočasného útočiska, azylantom a odídencom v mieste ich pobytu. Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti majú povinnosť uzavrieť dohodu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti pre vyššie spomenuté skupiny osôb, čiže nemôžu odmietnuť návrh na uzatvorenie dohody o poskytovaní zdravotnej starostlivosti z dôvodu prekročenia svojho únosného pracovného zaťaženia. Táto povinnosť sa týka ambulantných lekárov – všeobecný pre dospelých, všeobecný pre deti a dorast, gynekologická starostlivosť a zubno-lekárska starostlivosť.¹²⁶

5.4.3. Prístup k sociálnej podpore

V oblasti prístupu k sociálnej podpore nastala v roku 2024 menšia zmena a to novelou zákona o azyle,¹²⁷ účinnou od 1. júla 2024, ktorá ustanovila dôvody, kedy sa jednorazový príspevok a integračný príspevok azylantovi alebo cudzincovi, ktorému sa poskytla doplnková ochrana, neposkytnú, a to ak mal alebo má na území SR udelený trvalý pobyt alebo prechodný pobyt, alebo ak už mal na území SR poskytnuté dočasné útočisko.¹²⁸

5.4.4. Prístup k vzdelávaniu

Plnenie povinného predprimárneho vzdelávania pre päťročné deti s dočasným útočiskom, ako aj povinná školská dochádzka pre žiakov vo veku 6 až 16 rokov veku s dočasným útočiskom boli v roku 2024 v SR aj naďalej dobrovoľné, to znamená že si bolo naďalej možné vybrať medzi prezenčným vzdelávaním na území SR alebo online vyučovaním z Ukrajiny.¹²⁹

V roku 2024 však bola prijatá novela zákona 245/2008 (školský zákon),¹³⁰ ktorou bola od 1. septembra 2025 zavedená povinná školská dochádzka pre deti odídencov z Ukrajiny, vo vzťahu ku ktorým bolo začaté konanie o poskytnutie dočasného útočiska, vo veku plnenia povinného predprimárneho vzdelávania a povinnej školskej dochádzky.¹³¹

123 Zákon č. 342/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

124 Informácie poskytol MÚ MV SR.

125 Zákon č. 144/2024 ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

126 Informácie poskytol MÚ MV SR.

127 Zákon č. 144/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (tzv. Lex Ukrajina 4).

128 Informácie poskytol MÚ MV SR.

129 Informácie poskytol MŠVVM SR.

130 Zákon č. 290/2024 ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

131 Informácie poskytol MŠVVM SR.

5.4.5. Prístup na trh práce

V roku 2024 nastalo niekoľko zmien s ohľadom na prístup odídencov na trh práce, ktorých cieľom bolo najmä zefektívniť ich prístup, zabezpečiť dlhodobé a udržateľné riešenie ich situácie, ako aj podporiť ekonomickú samostatnosť.

Novelou zákona o pobyte cudzincov,¹³² s účinnosťou od 15. júla 2024, sa doplnila situácia, kedy pri vydávaní potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, úrad práce sociálnych vecí a rodiny neprihliada na situáciu na trhu práce (t.j. nevykonáva sa test trhu práce) a to v prípade, ak štátny príslušník tretej krajiny, ktorému sa poskytlo dočasné útočisko, ktorý je zamestnaný v pracovnom pomere na území SR najmenej šesť mesiacov a bude zamestnaný na tom istom pracovnom mieste, žiada o udelenie prechodného pobytu na účel zamestnania.¹³³

Tou istou novelou zákona o pobyte cudzincov,¹³⁴ s účinnosťou od 15. júla 2024, sa umožnilo odídencom v SR podnikať.¹³⁵

5.5. Opatrenia mimo rámca implementácie smernice o dočasnom útočisku

V roku 2024 nenastal žiadny vývoj s ohľadom na návraty na Ukrajinu, ktoré sa aj naďalej nevykonávali. Rovnako z pohľadu programu asistovaných dobrovoľných návratov implementovaného v SR zo strany IOM, Ukrajina ostala na zozname krajín, do ktorých nebolo možné vykonávať asistované dobrovoľné návraty (realizované IOM).¹³⁶

5.6. Spolupráca s medzinárodnými a mimovládnyimi organizáciami a zapojenie samospráv

Aj v roku 2024 zohrávali v pomoci odídencom z Ukrajiny významnú úlohu medzinárodné a mimovládne organizácie, ktoré spolu so štátnymi aktérmi navzájom spolupracovali v rôznych oblastiach. Vzhľadom na pokračujúci vojnový konflikt na Ukrajine a zotrvávanie občanov Ukrajiny v SR sa do ich integrácie hlbšie a systematickejšie zapájajú aj samosprávy.

V rámci národného projektu realizovaného v kontexte výzvy Programu Slovensko „Integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín vrátane migrantov“¹³⁷ je zabezpečená podpora integrácie cudzincov vrátane odídencov aj samosprávou.

Vo všeobecnosti aktivity špecificky pre odídencov od začiatku vojny splynuli s komplexnejšími aktivitami a službami, ktoré sú poskytované všetkým cudzincom a sú preto bližšie popísané v kapitole 7.

132 Zákon č. 160/2024, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

133 Informácie poskytol MPSVR SR.

134 Zákon č. 160/2024, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

135 Informácie poskytol MÚ MV SR.

136 Informácie poskytl IOM Slovensko a ÚHCP P PZ.

137 MPSVR SR, <https://www.mpsvr.sk/files/slovensky/esf/op-slovensko/vyzvy-np/zmena-c-1-vyzvy-integracia-statnych-prislusnikov-tretich-krajin.pdf>, citované 13.1.2025. Doba realizácie národného projektu je od 01. 01. 2024 do 31. 08. 2026.

Príkladom spolupráce štátnych orgánov, mimovládnych a medzinárodných organizácií bol aj na rok 2024 spracovaný spoločný Regionálny akčný plán reakcie na hromadný príchod utečencov z Ukrajiny (Regional Refugee Response Plan),¹³⁸ na ktorého tvorbe sa podieľalo v rámci regiónu až 25 organizácií vrátane 16 mimovládnych organizácií, dvoch organizácií vedených utečencami a sedem agentúr OSN. Cieľom plánu bolo podporiť všetky štáty susediace s Ukrajinou vrátane SR pri prijímaní utečencov z Ukrajiny tak, aby mali prístup k bezpečiu a medzinárodnej ochrane. Plán zároveň slúžil na zabezpečenie efektívnej koordinácie partnerov na úrovni regiónu a jednotlivých krajín. Venoval sa prístupu ku kľúčovým službám, ako aj sociálnej kohézii, inklúzii a mierovému spolunažívaniu. Plán pokryl všetky oblasti základných potrieb – materiálnu podporu, zdravie, vzdelanie, živobytie a inklúziu, logistiku a telekomunikácie. V roku 2024 sa začala príprava obdobného plánu pre roky 2025- 2026.¹³⁹

Na základe spolupráce medzinárodných (UNHCR, UNICEF) a mimovládnych organizácií (Slovenská humanitná rada, Liga za ľudské práva, Mareena, Nitrianska komunitná nadácia) sa aj v roku 2024 poskytovala pomoc odídencom z Ukrajiny prostredníctvom tzv. Modrých bodov (Blue Dots)¹⁴⁰ v Bratislave, Košiciach, Michalovciach a Nitre. Ide o centrá podpory, ktoré spájajú dôležité ochranné služby, ako aj spoľahlivé informácie pre odídencom. Počas roka 2024 sa pracovalo najmä na tom, aby poskytovanie služieb cudzincom a prípadný vznik klientskych centier prešiel pod samosprávy. Bližšie sú tieto aktivity popísané v kapitole 7.

Aj v roku 2024 pokračovala Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) v poskytovaní podpory odídencom prostredníctvom svojho Migračného informačného centra (MIC IOM), ktoré do konca marca 2024 pôsobilo vo všetkých ôsmich krajských mestách SR. Od apríla MIC IOM naďalej poskytovalo svoje služby a poradenstvo občanom krajín mimo EÚ v Bratislave a Košiciach.

Odídencom bolo poskytované právne a pracovné poradenstvo, jazykové kurzy, preplácané re-kvalifikačné kurzy či príspevky na uznávanie vzdelania. Okrem toho MIC IOM organizovalo rôzne komunitné a kultúrne podujatia zamerané na spájanie komunit a podporu integrácie na Slovensku. Informácie boli dostupné prostredníctvom infolinky, webovej stránky, letákov a osobných stretnutí.¹⁴¹

IOM Slovensko vo vzťahu k odídencom pôsobila v roku 2024 aj v oblasti asistovaných dobrovoľných návratov, prevencie obchodovania s ľuďmi, sexuálneho vykorisťovania a násillia, poskytovala materiálnu pomoc, podporu v oblasti zabezpečenia ubytovania, starostlivosti o zdravie a podieľala sa na zbere a vyhodnocovaní dát o odídencoch v SR.

V spolupráce s UNICEF samosprávy realizovali aktivity na podporu prístupu ukrajinských detí k formálnemu a neformálnemu vzdelávaniu a na posilnenie inkluzívneho a kvalitného vzdelávania. Medzi ne patrilo zamestnávanie ukrajinských asistentov učiteľa, psychológov a špeciálnych pedagógov poskytujúcich podporu všetkým žiakom.¹⁴²

Vo všeobecnosti mimovládne aj medzinárodné organizácie poskytovali v roku 2024 pomoc a poradenstvo odídencom z Ukrajiny v rámci svojich širších aktivít pre cudzincov, ktoré nadväzovali na ich aktivity v tejto oblasti aj pred vojnou. Poskytovali asistenciu prostredníctvom svojej terénnej práce, cez svoje webové stránky alebo infolinky. Viac informácií je uvedených v kapitole 7.

138 UNHCR, Operational Data Portal, <https://data.unhcr.org/en/documents/details/106245>, citované 12. 3. 2025.

139 Informácie poskytla IOM Slovensko.

140 UNHCR, Slovakia, <https://help.unhcr.org/slovakia/sk/services/modre-body/>, citované 12. 3. 2025.

141 Migračné informačné centrum IOM, www.mic.iom.sk, citované 12. 3. 2025.

142 Informácie poskytol UNICEF.

Liga za ľudské práva spustila v roku 2024 špecifický projekt s medzinárodnou organizáciou Kids in Need of Defense (KIND) s názvom Suzir'ya na ochranu maloletých, v rámci ktorého poskytujú právnu podporu pre deti a mládež vysídlených z Ukrajiny, ktorí môžu byť ohrození a/alebo môžu byť obeťami/svedkami zločinov súvisiacich s vojnovým konfliktom, vrátane obchodovania s ľuďmi, vykorisťovania a iných najzávažnejších medzinárodných zločinov.¹⁴³

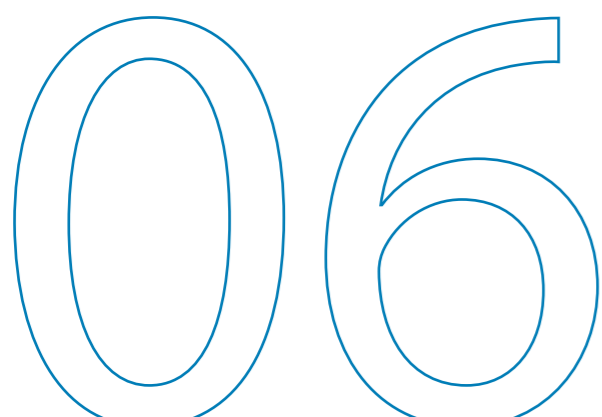
V roku 2024 zároveň Liga za ľudské práva viedla s vyše stovkou odídencom hĺbkové rozhovory o ich životnej situácii v rámci Protection Profiling and Monitoring.¹⁴⁴

V roku 2024 vydala Liga za ľudské práva aj publikáciu pod názvom *Dočasné útočisko v podmienkach Slovenskej republiky – 1. rok*. Publikácia mapuje podmienky a štandardy poskytovania dočasného útočiska v prvom roku jeho poskytovania v kontexte Smernice o dočasnom útočisku, ako aj rozsah jednotlivých práv plynúcich osobám s poskytnutým dočasným útočiskom na Slovensku.¹⁴⁵

143 Liga za ľudské práva, <https://www.hrl.sk/sk/co-robime/projekty/aktualne-projekty/projekt-suzir%e2%80%99ya>, citované 12.3. 2025.

144 Informácie poskytla Liga za ľudské práva. Dostupné na UNHCR: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/108210>, <https://data.unhcr.org/en/documents/details/111667>, <https://data.unhcr.org/en/documents/details/113754>, citované 28. 5. 2025.

145 Liga za ľudské práva, <https://www.hrl.sk/sk/co-robime/Kniznica/publikacie>, citované 31.3.2025.

Maloletí bez sprievodu a ďalšie zraniteľné skupiny

6.1. Maloletí bez sprievodu

Štatistiky a trendy

Počet maloletých bez sprievodu v SR v priebehu rokov 2020 – 2022 postupne narastal, v roku 2023 došlo k poklesu počtu MBS v SR a výrazne klesajúci trend pokračoval aj v roku 2024. K najvýraznejšiemu nárastu prišlo medzi rokmi 2021 (183 MBS) a 2020 (79 MBS), pričom takýto veľký nárast nebol zaznamenaný ani v roku 2022, kde sa celkovo výrazne zvýšil počet cudzincov v SR v dôsledku vojny na Ukrajine. Počas roka 2022 bolo na území SR do zariadení SPODaSK umiestnených 270 nových maloletých bez sprievodu, naopak v roku 2023 prišlo k poklesu na 179 nových MBS a v roku 2024 tento počet klesol len na 13 novo umiestnených MBS. Štandardne tvorili najpočetnejšiu skupinu MBS občania zo Sýrie. Ďalšie zastúpenie mali MBS z Ukrajiny, Afganistanu a Egypta. V rokoch 2020 - 2022 takisto došlo k nárastu MBS pre ktorých vykonávali orgány SPODaSK opatrenia, kde v roku 2020 išlo o 89 MBS v roku 2021 to bolo už 194 MBS a v roku 2022 to bolo 3018 MBS. V roku 2023 počet klesol na 245 a k výraznému poklesu došlo v roku 2024 kedy orgány SPODaSK vykonávali opatrenia celkovo pre 48 MBS. Treba uviesť, že veľká väčšina z týchto MBS po čase odíde zo SR. V roku 2024 bolo zaznamenaných 11 takýchto odchodov, čo predstavuje približne 85 % (pozri Tabuľku 21).¹⁴⁶

¹⁴⁶ Informácie poskytl ÚPSVR.

O azyl v roku 2024 požiadali len dvaja MBS, čo predstavuje 15 % z celkového počtu novo umiestnených MBS do zariadenia SPODaSK (pozri Tabuľku 22). Celkovo je počet žiadostí o azyl z radov MBS nízky. V roku 2023 požiadalo o azyl 15 MBS (6 %) a v roku 2022 to bolo 9 žiadostí, čo predstavovalo len 3 % všetkých MBS.¹⁴⁷

Politika, legislatíva a opatrenia

V oblasti maloletých bez sprievodu nenastali v roku 2024 významné legislatívne zmeny ani zmeny na úrovni politik.

Novelou zákona o azyle sa okrem iného rozšírili dôvody na zastavenie konania o udelenie azylu s dosahom aj na MBS. Podľa § 19 ods. 1 písm. l) a m) zákona o azyle v prípade, ak si žiadateľ o udelenie azylu nesplní povinnosť dostaviť sa do pobytového tábora v zákonom určenej lehote od zániku jeho prechodného pobytu alebo trvalého pobytu alebo od nadobudnutia plnoletosti, ak išlo o maloletého bez sprievodu, bude táto skutočnosť dôvodom na zastavenie konania o udelenie azylu. Toto sa neuplatní, ak žiadateľovi o udelenie azylu v dostavení sa do pobytového tábora bránili závažné dôvody (napr. hospitalizácia), v prípade žiadateľa, ktorý bol maloletým bez sprievodu aj skutočnosť, či požiadal o zotrvanie v zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.¹⁴⁸

MÚ MV SR v roku 2024 pripravil a aplikoval do praxe zjednodušenú verziu poučenia pre žiadateľov o azyl, ktorá je vhodná najmä pre zraniteľné a maloleté osoby. Obsahom sú aj informácie o sebaidentifikácii potenciálnej obeť obchodovania s ľuďmi a informácie o ďalších možnostiach, ktoré takáto obeť má, vrátane kontaktov na kompetentné orgány¹⁴⁹ (pozri aj kapitolu 11).

V kontexte boja proti obchodovaniu s ľuďmi sa v roku 2024 v rámci projektu „Sociálno-ekonomická integrácia utečencov a migrantov (Socio-economic Integration of Refugees and Migrants)“ dvaja zamestnanci CDR Medzilaborce zúčastnili vzdelávania organizovaného Prešovským samosprávnym krajom spojeného so študijnou návštevou v Taliansku.

V rámci Národného projektu Rozvoj výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately II došlo k zvýšeniu počtu zamestnancov úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, vrátane pracoviska Medzilaborce kde sa aktuálne téme maloletých bez sprievodu venujú traja zamestnanci, čo je oproti minulým rokom zvýšenie o dvoch zamestnancov.¹⁵⁰

Iné opatrenia

V roku 2024 Migračné informačné centrum IOM pokračovalo v poskytovaní právneho poradenstva, socio-kultúrnych mediácií a tlmočenia pre maloletých bez sprievodu, ktorí boli umiestnení v CDR Medzilaborce. Vzhľadom na nízke počty MBS neboli vykonávané iné špecifické aktivity, ako v predchádzajúcich rokoch.

6.2. Ďalšie zraniteľné skupiny

V tejto oblasti nenastali v roku 2024 žiadne legislatívne zmeny ani zmeny na úrovni politik.¹⁵¹

¹⁴⁷ Informácie poskytl ÚPSVR.

¹⁴⁸ Informácie poskytl MÚ MV SR.

¹⁴⁹ Informácie poskytl OZVEZ KMV SR (sprostredkovane za IC OPK MV SR).

¹⁵⁰ Informácie poskytl MPSVR SR.

¹⁵¹ Informácie poskytl MÚ MV SR, MPSVR SR a ÚHCP P PZ.

Integrácia a inklúzia

7.1. Integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín

7.1.1. Politiky a legislatíva

V roku 2024 nenastali z legislatívneho hľadiska žiadne zmeny v oblasti integrácie a inklúzie. Na národnej úrovni neboli prijaté žiadne strategické dokumenty alebo politiky. Na miestnej úrovni boli prijaté strategické dokumenty, ktoré sú najmä výsledkom dlhodobej systematickej práce, neziskového sektora, medzinárodných organizácií a samospráv a reagujú na rastúci počet cudzincov v SR súvisiaci či už s vojnou na Ukrajine alebo otváraním pracovných príležitostí a potrebu širšieho zapájania miest a samospráv do integrácie cudzincov, čo so sebou prináša nové výzvy, ale aj príležitosti, ktoré vyžadujú komplexný a systematický prístup.

V júni 2024 mesto Nitra ako prvé slovenské mesto prijalo ucelenú stratégiu integrácie cudzincov - Stratégia integrácie cudzincov (vrátane utečencov a odídencom) v meste Nitra s výhľadom do roku 2035.¹⁵² V decembri 2024 takúto stratégiu prijalo aj mesto Košice spolu so súvisiacim akčným plánom.¹⁵³ Cieľom týchto stratégií je definovať priority smerovania a nástrojov ako pristupovať k téme migrácie a integrácie cudzincov na úrovni mesta a prijať kroky k efektívnej a udržateľnej integrácii cudzincov žijúcich na Slovensku.

¹⁵² Kontaktné miesto pre cudzincov COMIN, <https://comin.sk/kontakty/strategia-integracie-cudzincov-v-meste-nitra>, citované 10.2. 2025.

¹⁵³ Mesto Košice, <https://www.kosice.sk/clanok/mesto-kosice-s-pomocou-osn-aktivne-pracuje-na-integracii-cudzincov>, citované 13.3. 2025

7.1.2. Opatrenia na podporu integrácie

V roku 2024 sa zrealizovalo niekoľko zmien zameraných na podporu integrácie zavedených na štátnej úrovni.

V súlade s Komponentom 10, Investície 1 Plánu obnovy a odolnosti SR – Prilákanie a udržanie talentov - Podporné nástroje a asistencia pre navrátilcov, vysokokvalifikovaných zamestnancov z tretích krajín a ich rodinných príslušníkov a zahraničných vysokoškolských študentov študujúcich na Slovensku, otvorila SR na konci roka 2024 tri centrá služieb cudzincom pri oddeleniach cudzineckej polície PZ Bratislava, Žilina a Košice. Ich úlohou je poskytovanie služieb spojených s podaním žiadosti o prechodný pobyt, trvalý pobyt, modrú kartu, národné víza alebo dočasné útočisko pre cudzincov, ktorí majú záujem o prácu v zamestnaniach s nedostatkom pracovnej sily, pre zahraničné talenty, odborníkov pre vedu a výskum, zahraničných študentov vysokých škôl a osoby s postavením Slováka žijúceho v zahraničí a navrátilcov. Centrá poskytujú komplexné služby napomáhajúce sociálnej a pracovnej integrácii žiadateľov a ich rodinných príslušníkov, usmernenie a pomoc s prípravou žiadosti a požadovaných dokladov až po jej samotné podanie.¹⁵⁴

V kontexte *Národnej stratégie výskumu, vývoja a inovácií 2030 – Slovensko, ktoré si verí z roku 2023*, konkrétne z opatrenia 2.2.2.6 súvisiaceho Akčného plánu - Inštitucionalizovanie a podpora jazykového vzdelávania cudzincov,¹⁵⁵ ako aj v kontexte prijatej novely zákona o pobyte cudzincov z 15. júla 2024, kedy sa od roku 2025 bude vyžadovať dokladovanie znalostí slovenského jazyka pri žiadosti o dlhodobý pobyt, Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR vyhlásilo v októbri 2024 výzvu na predkladanie žiadostí o dotácie zamerané na jazykové vzdelávanie cudzincov v slovenskom jazyku. Výzva bola určená na podporu kurzov slovenského jazyka pre dospelých cudzincov, na úrovniach A1, A2 a B1 podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky. Oprávnení žiadatelia boli obce, vyššie územné celky a štátom uznané cirkvi a náboženské spoločnosti v SR, ktoré musia byť zriaďovateľmi jazykových škôl, ktoré sú zaradené v sieti škôl a školských zariadení SR.

Aj v roku 2024 sa podpora integrácie uskutočňovala najmä prostredníctvom projektových aktivít. Projekty boli zamerané na rôzne integračné oblasti, venovali sa buď priamej podpore migrantov napr. vo forme poradenstva, kurzov a pod., alebo prispievali k tvorbe politik, opatrení alebo k citlivej verejnej diskusii. Na rozdiel od predchádzajúcich rokov kedy boli niektoré integračné aktivity k dispozícii výlučne ľuďom utekajúcim pred vojnou na Ukrajine a iné projekty poskytovali svoje služby všetkým cudzincom, v roku 2024 už dochádza k väčšiemu splynutiu týchto aktivít a nerozlišuje sa asistencia poskytovaná odídencom a iným cudzincom.

V roku 2024 začala implementácia národného projektu s názvom *Poskytovanie informácií AMIF 2021-2027*. Cieľom je vytvorenie špecializovaného pracoviska, prostredníctvom ktorého budú poskytované informácie telefonicky alebo písomne, na webe MV SR alebo formou informačných materiálov cieľovej skupine, ktorými budú prevažne cudzinci, občania SR, štátne a neštátne inštitúcie, organizácie na národnej a medzinárodnej úrovni, organizácie tretieho sektora a pod. (pozri aj kapitolu 3.8).¹⁵⁶

¹⁵⁴ Informácie poskytol MÚ MV SR.

¹⁵⁵ VAIA, https://vaia.gov.sk/wp-content/uploads/2023/03/Priloha_1_Akcny_plan_final.pdf, citované 13.2.2025

¹⁵⁶ Dostupné na <https://portal.itms21.sk/ziadost/?id=202511>, citované 12.5.2025.

Efektívna integrácia cudzincov je neoddeliteľne spojená s aktívnou účasťou obcí, samospráv a mimovládnych organizácií a ich synergickou spolupracou so štátnymi inštitúciami. Samosprávy a mimovládne organizácie zohrávali a aj naďalej zohrávajú dôležitú úlohu pri dlhodobej integrácii a realizovaných aktivitách v prospech cudzincov.

Aj z toho dôvodu bol v roku 2024 spustený národný projekt realizovaný v rámci výzvy Programu Slovensko „Integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín vrátane migrantov“.¹⁵⁷ V rámci aktivít projektu je zabezpečená podpora integrácie osôb cieľovej skupiny samosprávou a mimovládnyimi organizáciami, ktorým sú systémovo, transparentne a efektívne poskytované finančné prostriedky na zabezpečenie implementácie sociálno-ekonomických integračných aktivít, so zámerom uľahčiť kontakt cieľovej skupiny so sociálnym prostredím, podporiť lepší prístup k službám a tým podporiť ich začlenenie do spoločnosti so zameraním na oblasti ako vzdelávanie, bývanie, zamestnanie alebo zdravotná a sociálna starostlivosť. K podporovaným činnostiam patrí poskytovanie všeobecných informácií a poradenstva, ako aj zabezpečovanie aktivít a programov vytváraných za účelom zvýšenia účinnosti podpory integrácie. ale aj aktivity a programy na komunitnej úrovni a komunitné organizovanie, informačné a osvetové aktivity smerom k širokej verejnosti a zabezpečovanie inštruktáže a podporných, metodických a koordinačných činností.¹⁵⁸

Konkrétnejšie sú v rámci projektu:

- v oblasti primárneho a sekundárneho vzdelávania realizované činnosti súvisiace so vzdelávaním a integráciou detí, žiakov a študentov podľa ich individuálnych potrieb nad rámec štandardného vyučovacieho procesu. Zabezpečuje sa koordinácia zaraďovania detí a žiakov/študentov do škôl a školských zariadení, koordinácia pri prvom kontakte so školou. Realizujú sa jazykové krúžky a jazykové kurzy slovenčiny pre deti/študentov, tvorba didaktických pomôcok, študijných materiálov, jazykových pomôcok. Organizujú sa predmetové krúžky pre žiakov 9. ročníkov, odborné prednášky pre ich rodičov o možnostiach štúdia na stredných školách. Koordinujú a organizujú sa mimoškolské športové, kultúrne, náučné a poznávacie podujatia súvisiace s úspešnou adaptáciou a integráciou detí a študentov. Podporované sú individuálne konzultácie a doučovanie, psychologická diagnostika, poradenstvo a konzultácie s rodinami a deťmi, ako aj koordinačná súčinnosť pracovníkov psychosociálneho tímu a krízovej intervencie.
- v oblasti terciárneho vzdelávania a vzdelávania dospelých realizované rôzne formy doplnujúceho vzdelávania, akejsi „prípravy na nové povolania v hostiteľskej krajine“ a získavania nových zručností pre potreby pracovného trhu. V oblasti vzdelávania pre dospelých sa na pravidelnej báze konajú kurzy slovenčiny ako cudzieho jazyka pre dospelých, pričom veľký dôraz sa kladie nielen na výučbu jazyka, ale aj na sociálno-kultúrnu orientáciu účastníkov. Oblíbenými sa stávajú aj konverzačné večery s možnosťou viacjazyčných konverzácií s cieľom precvičiť si jazykové zručnosti, socializovať sa a nadviazať kontakty v rámci komunity.
- v oblasti uľahčenia začlenenia na trh práce poskytované tlmočnicke služby vrátane prekladov osobných a úradných dokumentov, spracovania životopisov napr. pre potreby zamestnávania, súčinnosť pri konaní na úradoch štátnej a verejnej správy. Poskytuje sa aj pomoc pri nostrifikácii dokladov o vzdelaní dosiahnutom mimo SR. Podporuje sa zamestnávanie štátnych príslušníkov tretích krajín zamestnávateľmi na území SR v profesiách napr. lekár (rôzne špecializácie),

¹⁵⁷ MPSVR SR, <https://www.mpsvr.sk/files/slovensky/esf/op-slovensko/vyzvy-np/zmena-c-1-vyzvy-integracia-statnych-prislusnikov-tretich-krajin.pdf>, citované 13.1.2025 Doba realizácie národného projektu je od 01. 01. 2024 do 31. 08. 2026.

¹⁵⁸ Informácie poskytl MPSVR SR.

zdravotná sestra, učiteľ v základných a stredných školách (v rôznych predmetových špecializáciách), psychológ, špeciálny pedagóg a podobne. Takisto sa podporuje dohľad nad lekárskeho výkonom stážistu - lekára tretích krajín, dohľad nad jeho odborným vzdelávaním, tlmočenie, metodické usmerňovanie vykonávania lekárskej praxe pod dohľadom slovenského lekára, edukácia o zdravotníckom systéme SR, oboznamovanie sa s legislatívou SR.

- v oblasti prístupu k ubytovaniu poskytované informácie a prebieha vzájomná komunikácia samosprávnych subjektov a subjektov verejnej správy týkajúca sa bývania, nárokov na finančné príspevky a materiálnu pomoc, poskytovanie informácií o registrácii a hlásení pobytov osôb cieľovej skupiny.
- v oblasti prístupu k zdravotnej starostlivosti, vrátane duševného zdravia, poskytované prvotná psychologická podpora, potrebná zdravotná starostlivosť a zdravotnícke služby pre deti a dospelých vrátane poskytovania zdravotníckej podpory špecialistami (všeobecný lekár, lekár špecialista, špecializovaná zdravotná sestra, zdravotný asistent, ap.) v zdravotníckych zariadeniach – ambulanciách a poliklinikách v zriaďovateľskej pôsobnosti vyšších územných celkov. Podporuje sa samostatná ošetrovateľská starostlivosť o pacientov v primárnej ambulantnej starostlivosti, fyzioterapeutické služby, psychologická podpora, starostlivosť o duševné zdravie a rovnako sa poskytuje pomoc pri znižovaní dopadu pri post-traumatickej stresovej udalosti.¹⁵⁹

Niektoré z konkrétnych aktivít popísaných aj nižšie sú spolufinancované práve z tohto projektu.

Právne a pracovné poradenstvo

Viaceré samosprávy na Slovensku v roku 2024 naplno rozbehli alebo otvorili kontaktné centrá na podporu cudzincov.

V Košiciach bude od roku 2025 Centrum podpory cudzincov, samostatným oddelením v rámci organizačnej štruktúry magistrátu a jeho súčasťou bude aj kancelária prvého kontaktu pre cudzincov - KO-S-I-CE, (Kontaktné spoločensko-informačné centrum),¹⁶⁰ pričom služby pre cudzincov poskytovali v meste Košice už aj počas roka 2024. V roku 2024 Košická samospráva pripravila aj portál pre cudzincov s názvom *BrainPort Košice* (pozri aj kapitolu 3).

V roku 2024 vzniklo pod správou mesta aj Klientske centrum pre cudzincov v Prešove¹⁶¹ a plne sa rozbehlo aj fungovanie centra pre cudzincov ConnectT v Trnave.¹⁶²

V činnosti pokračovali poradenské centrá pre cudzincov v Žiline, Nitre a Bratislave.

Vo všeobecnosti Centrá poskytujú rôzne formy podpory pre cudzincov žijúcich na území ich mesta, najmä právne, sociálne a pracovné poradenstvo, potrebné informácie o bývaní, zdravotnej starostlivosti, vzdelávaní či pracovných možnostiach. Môžu tiež poskytovať jazykové a re-kvalifikačné kurzy, psychologické poradenstvo a psychosociálnu podporu, asistenciu pri vybavovaní potrebných náležitostí na úradoch, v nemocnici, pomoc s adaptáciou v školskom alebo pracovnom prostredí, a pod.

¹⁵⁹ Informácie poskytl MPSVR SR.

¹⁶⁰ Mesto Košice, <https://www.kosice.sk/clanok/mesto-kosice-s-pomocou-osn-aktivne-pracuje-na-integracii-cudzincov>, citované 10.2. 2025.

¹⁶¹ Mesto Prešov, <https://www.presov.sk/klientske-centrum-pre-cudzincov-mesta-presov-pomaha-uz-viac-ako-pol-roka-oznam/mid/491237/>, citované 11.2.2025.

¹⁶² Mesto Trnava, <https://www.trnava.sk/aktualita/13137/podporne-centrum-connectt-je-otvorene-pre-cudzincov-zijucich-v-trnave>, citované 11.2.2025.

Vznik Centier a intenzívnejšia práca na integrácii cudzincov na úrovni mesta nadväzuje na systematické a dlhodobé aktivity mimovládnych a medzinárodných organizácií v tejto oblasti (ako napr. Centrum pre výskum etnicity a kultúry, Liga za ľudské práva, Mareena, IOM, UNICEF, UNHCR) a je pokračovaním aj práce tzv. Blue Dots (pozri aj kapitolu 5).

Migračné informačné centrum IOM (MIC IOM) aj v roku 2024 poskytovalo nielen svoje poradenské služby v právnych, pracovných a sociokultúrnych otázkach, ale aj ďalšie služby na podporu integrácie, ako jazykové a odborné vzdelávanie cudzincov, zabezpečenie ochrany práv MBS a podpory ich integrácie. Rozvíjala sa aj spolupráca s komunitami migrantov. Aj v roku 2024 bola činnosť MIC IOM výrazne ovplyvnená nárastom počtu cudzincov v SR v dôsledku vojny na Ukrajine. Konzultácie o pobyte, rodine, zamestnaní, podnikaní, vzdelávaní či občianstve v SR poskytovalo MIC IOM aj naďalej primárne telefonicky alebo e-mailom, ale aj osobne. Do konca marca 2024 MIC IOM pôsobilo vo všetkých ôsmich krajských mestách v SR, čím mohlo zabezpečiť dostupnosť poskytovania poradenstva a služieb na jednom mieste cudzincom priamo v ich regióne. Od apríla 2024 MIC IOM naďalej poskytuje svoje bezplatné služby v Bratislave a Košiciach.¹⁶³

Všetky informácie pre cudzincov sú komplexne zhrnuté aj na webovej stránke MIC IOM v slovenskom, anglickom a ruskom jazyku, pričom vybrané informácie sú naďalej aj v ukrajinskom jazyku. V roku 2024 MIC IOM pokračovalo aj v organizovaní informačných seminárov na rôzne témy zamerané najmä na oblasti pobytového, pracovného a rodinného práva.¹⁶⁴ Okrem informačných stretnutí, MIC IOM organizovalo komunitné a kultúrne podujatia v spolupráci s kultúrnymi mediátormi v rôznych lokalitách po celom Slovensku prevažne pre ukrajinskú komunitu. Tieto aktivity boli zamerané na spájanie ukrajinskej a slovenskej komunity, zoznamovanie sa s oboma kultúrami, sviatkami či kuchyňou.¹⁶⁵

Aj v roku 2024 sa aktívne využívala webová aplikácia MIC IOM Visa Check,¹⁶⁶ ktorá ponúka informácie pre cudzincov z ktorejkoľvek krajiny sveta, ktorí chcú prísť na Slovensko a chcú zistiť, či potrebujú víza na vstup do SR.

MIC IOM pokračovalo aj v roku 2024 v poskytovaní konzultácií pri orientácii na trhu práce, príprave životopisu, príprave na pohovor, komunikácii so zamestnávateľmi, pri vyhľadávaní pracovných ponúk alebo sprostredkovaní zamestnania. Na zvýšenie šancí uplatniť sa na trhu práce MIC IOM ďalej poskytovalo finančnú podporu na rekvalifikačné kurzy pre klientov a príspevky na uznanie vzdelania.¹⁶⁷

Poskytovanie bezplatnej právnej pomoci ľuďom s migračnou a azylovou skúsenosťou (poradenstvo a aj zastupovanie) zabezpečovala aj Liga za ľudské práva (HRL) pro bono alebo v rámci svojho projektu zameraného na obeť nenávistných trestných činov a potenciálne obeť takýchto činov.¹⁶⁸

Pracovnému poradenstvu v Bratislave a Košiciach sa aj v roku 2024 venovala aj Mareena.¹⁶⁹

¹⁶³ Informácie poskytl IOM Slovensko.

¹⁶⁴ IOM Slovakia, IOM Slovakia - YouTube, citované 12. 3. 2025.

¹⁶⁵ Informácie poskytl IOM Slovensko.

¹⁶⁶ MIC IOM, Visa Check <https://mic.iom.sk/visacheck/en/home/>, citované 12. 3. 2025.

¹⁶⁷ Informácie poskytl IOM Slovensko.

¹⁶⁸ HRL, Čo robíme <https://www.hrl.sk/sk/co-robime/projekty/aktualne-projekty/pomoc-obetiam-trestnych-cinov-z-nenavisti>, citované 5. 7. 2024.

¹⁶⁹ Informácie poskytl Mareena.

Vzdelávanie

Začleňovaniu detí cudzincov do vzdelávacieho systému v Bratislave sa venovala organizácia Inklucentrum. V prvej fáze od januára do augusta 2024 Inklucentrum poskytovalo prostredníctvom 16 pracovníkov psychosociálnu, jazykovú, metodickú a voľnočasovú podporu v 19 školách v Bratislave. Druhá fáza od septembra 2024 sa týka postupného prechodu systému podpory detí z cudziny pod štátny systém, koordinácie celej komplexnej podpory v Bratislave (Hlavné Mesto SR Bratislava, Centrá poradenstva a prevencie, Centrá voľného času), ako aj vzdelávania a usmerňovania škôl v oblasti začleňovania a psychosociálnej podpory detí.¹⁷⁰ V roku 2024 Inklucentrum takisto vydalo krátku brožúru venovanú deťom cudzincom na školách, výzvam s tým spojenými a príkladmi dobrej praxe pod názvom „*Deti z cudziny...a rozmanitosť triedy*“.¹⁷¹

MIC IOM pokračovalo v roku 2024 aj v poskytovaní kurzov slovenského jazyka v online aj prezenčnej forme. Prezenčné jazykové kurzy boli dostupné prvú polovicu roka len v Bratislave a Košiciach, potom pokračovali už len v online forme. Väčšina všetkých kurzov bola poskytovaná pre začiatočnicke úrovne, avšak niektoré kurzy boli rozšírené aj na vyššie úrovne a to B1 a B2. MIC IOM taktiež poskytovalo aj špecializované kurzy pre ukrajinských odborníkov z oblasti medicíny a pedagogiky. Zároveň prebiehali aj kurzy sociálnej a kultúrnej orientácie, ktoré sú zväčša súčasťou jazykových kurzov.¹⁷²

Jazykové kurzy a konverzácie zo slovenčiny v roku 2024 poskytovalo predovšetkým pre štátnych príslušníkov tretích krajín a ďalších cudzincov aj občianske združenie Mareena a to v Bratislave a Košiciach na úrovni od začiatočníkov až po pokročilých. V Nitre zrealizovala Mareena letné tábory s kurzami slovenčiny pre deti. Mareena pokračovala aj v kurzoch socio-kultúrnej orientácie a kurzoch zručností, ktorých cieľom je vytváranie komplexných vzdelávacích kurzov pre migrantky – matky v domácnosti s cieľom posilniť ich zamestnateľnosť a uľahčiť im vstup na trh práce.¹⁷³

Komunitné aktivity

Vyššie spomenuté organizácie pokračovali aj v roku 2024 v rozvíjaní komunitných aktivít.

Komunitným aktivitám sa venovala v roku 2024 najmä Mareena, napr. zorganizovala multižánrové podujatie v záhrade svojho komunitného centra v Bratislave, kde sa v podobe prezentácie jedla, hudby, tanca a kultúry predstavili Ukrajina, India, Mexiko, Turecko, ale aj Slovensko. Príbehy zaujímavých žien z Iraku, Turecka a Ukrajiny, ktoré našli na Slovensku svoj nový domov predstavili na podujatí pod názvom „Živá knižnica: Deň žien s cudzinkami medzi nami“. Podujatia prebehli aj v iných častiach Slovenska aj v spolupráci s miestnymi samosprávami. Mareena na túto tému v roku 2024 organizovala aj vzdelávacie aktivity a pokračovala v rozvíjaní svojho programu angažovanosti, teda programe individuálneho a komunitného dobrovoľníctva napomáhajúceho v procese integrácie cudzincov a v práci s komunitami.¹⁷⁴

¹⁷⁰ Inklucentrum, <https://inklucentrum.sk/komplexna-podpora-zaclenovania/>, citované 13.3. 2025.

¹⁷¹ Inklucentrum, <https://inklucentrum.sk/publikacie/>, citované 13.3. 2025.

¹⁷² Informácie poskytl IOM Slovensko.

¹⁷³ Informácie poskytl Mareena, dostupné aj na <https://mareena.sk/migra-moms>, citované 15. 4. 2025.

¹⁷⁴ Informácie poskytl Mareena, dostupné aj na [https://www.facebook.com/events/292492670296600/?acontext=%7B%22ref%22%3A%2252%22%2C%22action_history%22%3A%22\[%7B%5C%22surface%5C%22%3A%5C%22share_link%5C%22%2C%5C%22mechanism%5C%22%3A%5C%22share_link%5C%22%2C%5C%22extra_data%5C%22%3A%7B%5C%22invite_link_id%5C%22%3A260236727133239%7D%7D%22%7D](https://www.facebook.com/events/292492670296600/?acontext=%7B%22ref%22%3A%2252%22%2C%22action_history%22%3A%22[%7B%5C%22surface%5C%22%3A%5C%22share_link%5C%22%2C%5C%22mechanism%5C%22%3A%5C%22share_link%5C%22%2C%5C%22extra_data%5C%22%3A%7B%5C%22invite_link_id%5C%22%3A260236727133239%7D%7D%22%7D), citované 12.3. 2025.

7.1.3. Integrácia osôb s udelenou medzinárodnou ochranou

V oblasti integrácie osôb s udelenou medzinárodnou ochranou bola z legislatívneho hľadiska v roku 2024 prijatá novela zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.¹⁷⁵ S účinnosťou od 1. septembra 2024, sa uľahčil prístup k poskytovanej zdravotnej starostlivosti pre skupiny osôb s poskytnutou doplnkovou ochranou, žiadateľom o poskytnutie dočasného útočiska, azylantom a odídencom v mieste ich pobytu. Bližšie informácie sú v kapitole 4.

V roku 2024 sa začala realizácia nového projektu Slovenskej humanitnej rady Rifugio II, ktorý nadväzoval na predchádzajúce projektové obdobie projektu Rifugio implementovaného do februára 2024. Ich klientom – osobám s poskytnutým azylom alebo doplnkovou ochranou – sa prostredníctvom projektu zabezpečuje sociálne, pracovné a psychologické poradenstvo, právna a sociálna pomoc alebo asistencia pri hľadaní ubytovania, materiálna a finančná pomoc, ako aj výučba slovenského jazyka a školská integrácia.

V roku 2024 bol zaznamenaný mierny pokles počtu klientov s medzinárodnou ochranou. Celkovo služby Slovenskej humanitnej rady využívalo cca 280 ľudí (v Bratislave 224 a v Košiciach 57). V roku 2024 sa naďalej používal systém na manažment dát a profilov klientov, ktorý umožňoval spravovanie vždy aktuálnych individuálnych profilov klientov. Vďaka nemu sa zvýšila kvalita spracovávaní správ na rôznych projektových úrovniach a zlepšilo sa každodenné fungovanie integračného projektu.

V rámci projektu sa v roku 2024 zrealizovalo 13 rôznych typov integračných aktivít zameraných na viaceré oblasti. Boli realizované semináre zamerané na posilnenie socio-kultúrnej orientácie na Slovensku. Organizované boli v 8 moduloch podľa rôznych tém. Realizovali sa tiež aktivity na podporu zamestnanosti klientov, ako napr. pracovné workshopy alebo účasť klientov na veľtrhu práce Profesia days. Organizované boli aj prednášky za účelom zvýšenia povedomia študentov o utečencoch na Slovensku a vo svete. Slovenská humanitná rada sa zapájala do aktivít EUAA v rámci Poradenského fóra pre občianske organizácie. Konkrétne išlo o revíziu modulov súvisiacich s tzv. komplementárnymi spôsobmi prijímania utečencov a tiež ohľadom informácií o krajinách pôvodu.¹⁷⁶

V rámci projektu bola v roku 2024 vydaná *Príručka praktickej psychosociálnej podpory pre utečencov*, ktorá môže pomôcť pri riešení problémov utečencov, ktorí prešli náročnými situáciami a takisto *Príručka zdravotnej starostlivosti pre azylantov a osoby s udelenou doplnkovou ochranou*, ktorá poskytuje informácie o nároku na verejné zdravotné poistenie, starostlivosť vrátane preventívnych a urgentných ošetrovaní, ako aj o právach a povinnostiach pacientov z radov tejto skupiny osôb.¹⁷⁷

V spolupráci s IKEA pokračovala Liga za ľudské práva (HRL) v roku 2024 v realizácii programu Skills for Employment na podporu pracovnej integrácie držiteľov medzinárodnej ochrany na Slovensku. Cieľom tejto iniciatívy je pomáhať ľuďom získať nové zručnosti a pracovné skúsenosti a s nimi aj lepšiu šancu nájsť si prácu, či už konkrétne v obchodnom dome IKEA alebo

175 Zákon č. 144/2024 ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

176 Informácie poskytol MÚ MV SR. Informácie sú dostupné aj na <https://shr.sk/integracia-utecencov-na-slovensku-rifugio-ii/>, citované 12. 5. 2025.

177 Dostupné na <https://shr.sk/publikacie-2/>, citované 12. 3. 2025.

v iných spoločnostiach na Slovensku. Účastníci zároveň môžu získať lepšiu príležitosť integrovať sa do svojej novej hostiteľskej komunity.¹⁷⁸

7.2. Zvyšovanie povedomia o migrácii a nediskriminácia

Aj v roku 2024 pokračovali v tejto oblasti mnohé aktivity z predchádzajúcich rokov, ktoré zahŕňali aj odídencom z Ukrajiny.

V rámci zvyšovania informovanosti k problematike migrácie a azylu MÚ MV SR spolupracuje so Strednou odbornou školou Policajného zboru Pezinok, pričom v rámci odborného vzdelávania je problematika azylu a migrácie zahrnutá do študijnej osnovy školy. Za rok 2024 boli k danej problematike realizované štyri prednášky. Prednáška sa realizovala aj na Akadémii Policajného zboru v Bratislave. Zástupcovia MÚ MV SR sa aktívne zúčastnili formou diskusie každoročných osláv Svetového dňa utečencov v Bratislave, ktoré zorganizovali Slovenská humanitná rada, UN-HCR Slovensko a Nadácia Milana Šimečku.¹⁷⁹

V rámci svojich aktivít zorganizovala aj v roku 2024 Liga za ľudské práva Fórum Integrácie, kde sa diskutovalo o integrácii ľudí z Ukrajiny a právnych aspektoch po roku 2025, o situácii v oblasti neregulárnej migrácie a takisto o ochrane práv detí v migračnej situácii.¹⁸⁰

Centrum pre výskum etnicity a kultúry v roku 2024 zorganizovalo konferenciu Samosprávy a integrácia utečencov/iek a cudzincov/iek: Skúsenosti, výzvy, potreby, kde sa rozprávalo o integrácii na úrovni samospráv a o súvisiacich výzvach.

V kontexte práce so samosprávami vydalo v roku 2024 Centrum pre výskum etnicity a kultúry analytickú správu týkajúcu sa vnímania participácie menších a zraniteľných skupín na verejnom dianí na úrovni samospráv, jej výhod a nevýhod, ich možností podieľať sa na rozhodovaní a potrieb, ktoré v tejto oblasti vyvstávajú, pod názvom *“Participácia zraniteľných skupín z pohľadu samospráv a mimovládnych organizácií”*.¹⁸¹ V tomto kontexte bola vydaná aj metodika, ktorej cieľom je podpora zapájania mladých poukázaním na dôležité kroky a oblasti, na ktoré nemožno zabúdať pri realizácii participatívnych procesov pod názvom *“Ako na to? Zapájanie ľudí z rozmanitých skupín”*.¹⁸²

Z ďalších podujatí roka 2024, ktorých cieľom bolo citlivo pristupovať k téme migrácie a azylu v SR, je možné spomenúť multižánrový a multikultúrny festival Nadácie Milana Šimečku *Fjúžn*, ktorý je každoročne zameraný na tému migrácie a cudzincov žijúcich na Slovensku. Hlavným motívom podujatia v roku 2024 bola téma „Korene ktoré nemáme len doma“.¹⁸³

Na základe spolupráce viacerých mimovládnych a medzinárodných organizácií pôsobiacich v tejto oblasti sa v júni pri príležitosti Svetového dňa utečencov uskutočnil *Dáždnikový pochod* Starým Mestom v Bratislave a Košiciach, ako aj kultúrny program spojený s diskusiami, výstavou a mnohými inými aktivitami.¹⁸⁴

178 Informácie poskytla HRL. Informácie dostupné aj na IKEA, <https://www.ikea.com/sk/sk/this-is-ikea/community-engagement/ikea-poma-ha-utecencom-s-uplatnenim-na-trhu-prace-pub2c2373f0>, citované 31. 3. 2025.

179 Informácie poskytol MÚ MV SR.

180 HRL, Čo robíme, <https://www.hrl.sk/sk/co-robime/vzdelavanie/forum-o-integracii-/forum-o-integracii-2024>, citované 13. 3. 2025.

181 Centrum pre výskum etnicity a kultúry, <https://cvek.sk/publikacie/>, citované 4. 4. 2025.

182 Centrum pre výskum etnicity a kultúry, <https://cvek.sk/publikacie/>, citované 4. 4. 2025.

183 Festival Fjúžn, <https://festival.fjuzn.sk/index.php?lang=sk>, citované 13. 3. 2025.

184 Ambrela, <https://ambrela.org/podujatia/svetovy-den-utecencov-a-uteceniek-v-sr/>, citované 13. 3. 2025.

Organizácia Človek v ohrození aj v roku 2024 organizovala festival dokumentárneho filmu *Jeden svet*, ktorého súčasťou sú aj migračné témy. Súčasťou festivalu bol aj *Jeden svet na školách*, do ktorého sa zapojilo 77 škôl.¹⁸⁵

Človek v ohrození zorganizoval v roku 2024 aj 3. ročník novinárskeho festivalu *Svet medzi riadkami*, ktorého súčasťou je aj podcast *Svet medzi riadkami* a mediálny špeciál *Naša migrácia*. V trámci podcastu *Svet medzi riadkami* sa rozoberajú aj migračné témy.¹⁸⁶

V roku 2024 Liga za ľudské práva pokračovala vo svojom blogu na portáli denníka SME, kde sa venuje okrem iného aj rôznym migračným témam.¹⁸⁷

Zvyšovaniu povedomia o migrácii sa venovala aj EMN Slovensko. Počas roka 2024 zorganizovala 12 vzdelávacích aktivít na školách, univerzitách alebo zainteresovaných inštitúciách s použitím vzdelávacieho nástroja *Cieľ Európa (Destination Europe)* do ktorého sa zapojilo viac ako 230 účastníkov.¹⁸⁸ Pomocou tohto nástroja sa účastníci môžu vcítiť do roly ministra, eurokomisára, starostu či zástupcu mimovládnej organizácie a zistiť, ako svojimi rozhodnutiami môžu ovplyvniť tvorbu migračných a integračných politík a tiež to, ako tieto rozhodnutia môžu ovplyvniť životy migrantov.¹⁸⁹ Súčasťou niektorých workshopov boli aj prednášky pre študentov na tému migrácie, vysvetlenia pojmov, migračných procesov či politík.¹⁹⁰

Vzdelávací nástroj *Cieľ Európa*, ako aj EMN a všeobecne téma migrácie boli prezentované aj počas osláv Dňa Európy v Bratislave, ktoré organizuje Zastúpenie EK na Slovensku, Kancelária Európskeho parlamentu na Slovensku a Európska investičná banka, ako aj v rámci podujatia pre verejnosť organizovaného pri príležitosti Svetového dňa utečencov.

S cieľom prezentovania tém migrácie spracovala EMN v roku 2024 videá a podcasty z 10. ročníka *Vzdelávacieho seminára EMN o migrácii: Demýtizovanie migrácie a využitie jej potenciálu*.¹⁹¹ Podcasty sú dostupné na podcastovom kanáli EMN Slovensko.¹⁹²

¹⁸⁵ Človek v ohrození, Aktuality, <https://clovekvhrozeni.sk/co-sa-nam-podarilo-v-roku-2024/>, citované 13. 3. 2025.

¹⁸⁶ Človek v ohrození, Aktuality, <https://clovekvhrozeni.sk/co-sa-nam-podarilo-v-roku-2024/>, citované 13. 3. 2025.

¹⁸⁷ Denník SME, Blog, <https://blog.sme.sk/ligazaludskeprava>, citované 13. 3. 2025.

¹⁸⁸ EMN Slovensko, Vzdelávanie o migrácii, <https://www.emn.sk/sk/vzdelavanie-o-migracii.html>, citované 13. 3. 2025.

¹⁸⁹ EMN Slovensko, Novinky, <https://www.emn.sk/sk/novinky.html>, citované 13. 3. 2025.

¹⁹⁰ Informácie poskytla IOM Slovensko.

¹⁹¹ EMN Conference, Previous Seminars, <https://www.emnconference.sk/programme-and-participants.html>, citované 13. 3. 2025.

¹⁹² Podbean, EMN Slovakia, <https://emnslovakia.podbean.com/>, citované 13. 3. 2025.

Občianstvo a situácia osôb bez štátneho občianstva

8.1. Štatistiky a trendy

Za posledné dva roky bol počet úspešných žiadateľov o udelenie slovenského občianstva rekordne vysoký a po prvý raz presiahol hranicu tisíc udelených občianstiev. Pritom platí, že viac ako dve tretiny všetkých cudzincov, ktorí na Slovensku každoročne získajú občianstvo, sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín. Najčastejšie sa novými občanmi SR stávajú ľudia zo Srbska a Ukrajiny, nasledujú štátni príslušníci z krajín EÚ – Česka, Maďarska a Nemecka.

Za posledné viac ako päťročné obdobie sa počet udelených občianstiev SR osobám z krajín mimo EÚ kontinuálne zvyšoval.¹⁹³ Výnimku tvorilo pandemické obdobie roka 2021, keď SR udelila 480 takýchto občianstiev. V rokoch 2018 – 2022 získavalo občianstvo približne 400 – 600 štátnych príslušníkov tretích krajín ročne, v roku 2023 došlo k nárastu udelených občianstiev na 909 a v roku 2024 na 1 051 udelených občianstiev. Najviac nových občanov SR pochádzalo tak ako v predchádzajúcich dvoch rokoch zo Srbska a Ukrajiny. V menšej miere získavali občianstvo spo- medzi krajín mimo EÚ podobne ako v roku 2022 a 2023 aj ľudia z USA, Spojeného kráľovstva a Ruska, v roku 2024 aj štátni príslušníci Kanady (pozri Tabuľku 6 v prílohe).

¹⁹³ Európska migračná sieť (EMN), Výročné správy o migrácii a azyle v Slovenskej republike za roky 2017 – 2023, <https://emn.sk/sk/publikacie/vyročne-spravy-emn-o-migracii-a-azyle.html>, citované 18. 3. 2025.

Občianstvo SR nadobúdajú aj osoby z krajín mimo EÚ, ktorým bola udelená medzinárodná ochrana (azyl alebo doplnková ochrana). V rokoch 2020 – 2024 sa ich počet pohyboval v rozmedzí 10 – 30 (pozri tabuľku nižšie). V roku 2024 získalo občianstvo SR aj 13 osôb s udeleným azylom alebo poskytnutou doplnkovou ochranou, ktorí pochádzali najmä z Iraku, Afganistanu a Číny.¹⁹⁴

Nadobudnutie občianstva SR v rokoch 2020 – 2024

Ukazovateľ	2020	2021	2022	2023	2024	Spolu
Občianstvo SR nadobudnuté štátnymi príslušníkmi tretích krajín	626	480	515	909	1 051	3 581
Občianstvo SR nadobudnuté všetkými cudzincami	916	707	797	1 102	1 432	4 954
Z toho občianstvo SR udelené držiteľom medzinárodnej ochrany (azyl a doplnková ochrana)	14	10	27	22	13	86

Zdroj: SVS MV SR.

8.2. Nadobudnutie a strata štátneho občianstva

V roku 2024 v SR nenastali žiadne zmeny v zákone o štátnom občianstve, ktorý bol naposledy novelizovaný v apríli 2022. V roku 2024 nebola prijatá ani žiadna legislatíva, ktorá by sa týkala situácie osôb bez štátneho občianstva.¹⁹⁵

¹⁹⁴ Zákon č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. Informácie poskytol OZVEZ KMV SR (sprostredkovane od SVS MV SR).

¹⁹⁵ Zákon č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. Informácie poskytol OZVEZ KMV SR (sprostredkovane od SVS MV SR).

Správa schengenského priestoru a iný vývoj v oblasti hraničného manažmentu a vízovej politiky

9.1. Štatistiky a trendy

V roku 2024 došlo opäť k nárastu vydaných schengenských víz na 12 652, avšak čísla (rovnako ako čísla z roku 2023 - 11 605 vydaných schengenských víz) nedosiahli stav pred pandemických čias (pozri Tabuľku 5). V období pred pandémiou, v roku 2019, totiž dosahoval počet vydaných schengenských víz 23 508, pričom v nasledujúcich rokoch z dôvodu obmedzenej mobility ľudí tento počet klesol na 4 129 vydaných schengenských víz v roku 2020 a 3 718 vydaných schengenských víz v roku 2021. Vzhľadom na zvyšovanie mobility došlo v roku 2022 už k výraznejšiemu rastu na 10 878 vydaných schengenských víz.¹⁹⁶

Podobný trend sa vplyvom pandémie prejavil aj na počte vydaných národných víz, keď ich počet klesol z 5 640 vydaných národných víz v roku 2019 na 3 111 v roku 2020. Následné roky zaznamenali mierny nárast či už v súvislosti s oslabovaním pandémie, ale aj zmenami v legislatíve SR. V roku 2021 bolo vydaných 4 647 národných víz a v roku 2022 to už bolo 6 136 národných víz. V roku 2022 SR začala vydávať národné víza pre vysokokvalifikovaných pracovníkov a vodičov

¹⁹⁶ Informácie poskytl MZVEZ SR a MV SR.

autobusov a kamiónov, čím sa počet národných víz zvýšil na stav presahujúci počet z roku 2019. Rastúci trend pokračoval aj v roku 2023, keď boli kategórie osôb, ktorým sa národné vízum vydáva, rozšírené aj na manuálne profesie v oblasti priemyslu. Počet vydaných národných víz stúpol v roku 2023 na 8 951 a tento trend pokračoval aj v roku 2024 kedy bolo vydaných až 15 075 národných víz (pozri Tabuľku 5).¹⁹⁷

9.2. Správa Schengenu vrátane kontroly na vnútorných hraniciach

V kontexte pravidelného hodnotenia súladu so schengenským acquis bola v dňoch 20. – 25. októbra 2024 SR hodnotená v oblasti návratov. Viac informácií v kapitole 12.

V roku 2024 bola spracovaná nová konzulárna metodika, ktorá v časti upravujúcej udeľovanie schengenských víz plne reflektuje na novú príručku k vízovému kódexu.¹⁹⁸ Metodika bude v platnosti od januára 2025.¹⁹⁹

V decembri 2024 SR spustila pilotnú prevádzku národnej časti systému entry/exit na hraničnom priechode Čierna nad Tisou (s Ukrajinou).²⁰⁰

V kontexte zavádzania viacerých opatrení na boj proti neregulárnej migrácii predĺžila SR v období od 24. decembra 2023 do 22. januára 2024 dočasné kontroly hraníc na vnútorných hraniciach s Maďarskom podľa čl. 25 ods. 3 Kódexu schengenských hraníc.²⁰¹

Kontroly na vnútornej hranici SR s Maďarskom priniesli postupne želaný efekt a záchyty neregulárnych migrantov sa výrazne znížili. Od začiatku roka 2023 do 4. októbra 2023 bol zaevidovaný záchyt 40 884 neregulárnych migrantov na sekundárnej tranzitnej migrácii. Po zavedení dočasného obnovenia kontrol na vnútornej hranici SR s Maďarskom (od 5. októbra 2023 do 22. januára 2024) bol zaznamenaný pokles neregulárnej migrácie smerujúcej z Maďarska do SR o 84 % (- 34 469).²⁰² Viac informácií v kapitole 10.

V roku 2024 sa začalo s realizáciou viacerých projektov zameraných na efektívne implementovanie Schengenu. Projekty sú zamerané na údržbu a podporu systému NVIS, zvýšenie kapacity hraničného priechodu Vyšné Nemecké – Užhorod na slovensko-ukrajinskej hranici, podporu stáží príslušníkov PZ na Styčnom úrade SR na Europole s cieľom posilniť cezhraničnú policajnú spoluprácu, údržbu informačných systémov AFIS/ CODIS, nákup terénnych vozidiel a terénnych vozidiel pre psovodov.²⁰³

197 Informácie poskytli MZVEZ SR a MV SR.

198 Vykonávacie rozhodnutie C(2024)4319 final z 26. júna 2024, ktorým sa mení rozhodnutie K(2010) 1620 v konečnom znení, pokiaľ ide o nahradenie príručky pre spracovanie žiadostí o vízum a úpravu udelených víz (príručka k vízovému kódexu I)

199 Informácie poskytlo MZVEZ SR.

200 Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

201 Nariadenie vlády SR č. 461 zo 6. decembra 2023, ktorým sa predlžuje dočasné obnovenie kontroly na vnútornej hranici Slovenskej republiky s Maďarskom.

202 Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

203 Informácie poskytlo OZP SFR MV SR.

9.3. Vízová politika

V kontexte implementácie Nariadenia vlády SR č. 113/2023 Z. z. o záujme Slovenskej republiky udeliť národné vízum vybraným skupinám štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí budú zamestnaní v zamestnaniach vodič autobusu, vodič ťažkého nákladného vozidla, kamiónu (medzinárodná doprava) a vodič ťažkého nákladného vozidla, kamiónu (vnútroštátna doprava) a č. 383/2023 Z. z. o záujme Slovenskej republiky udeliť národné vízum vybraným skupinám štátnych príslušníkov tretích krajín vo vybraných zamestnaniach v oblasti priemyslu, posilnila SR v roku 2024 svoju konzulárnu činnosť zameranú na zahraničné žiadosti o národné víza vyslaním piatich tzv. „lietajúcich konzulov“ do Indie a Indonézie spolu s trvalým personálnym rozšírením zastupiteľských úradov v kazašskej Aстане a uzbeckom Taškente. Výrazne sa tým zefektívnil proces získavania pracovníkov z krajín mimo EÚ na dlhodobo nedostatočne obsadené pozície na slovenskom trhu práce.²⁰⁴ Pozri aj kapitolu 3.3.

204 MZVEZ SR, https://www.mzv.sk/sk/pressreleasedetail?p_id=sk_mzv_portal_pressrelease_detail_portlet_PressReleaseDetailPortlet&p_p_lifecycle=0&groupId=10182&articleId=51969394, citované 15.1. 2025.

10

Neregulárna migrácia

10.1. Štatistiky a trendy

V rokoch 2019 – 2021 zaznamenala SR klesajúci trend v oblasti neregulárnej migrácie z 2 190 osôb v roku 2019 na 1 769 osôb v roku 2021. Výraznejší pokles bol zaznamenaný najmä v roku 2020 v dôsledku pandémie ochorenia COVID-19 (1 295 osôb). V roku 2022 však prišlo k výraznému nárastu neregulárnej migrácie z dôvodu významného tlaku sekundárnej tranzitnej migrácie na trase zo západného Balkánu a z dôvodu dočasného obnovenia kontroly vnútorných hraníc Česka a Rakúska na ich úsekoch hraníc so SR. V roku 2022 takto narástla neregulárna migrácia až na 11 791 osôb. Ešte výraznejší nárast nastal v roku 2023, keď opäť v dôsledku enormného nárastu sekundárnej tranzitnej migrácie, celková neregulárna migrácia vzrástla až na 47 610 osôb, z čoho až vyše 97 % podiel tvorila práve sekundárna tranzitná migrácia. V roku 2024 v dôsledku mnohých opatrení, ako napr. spolupráca s krajinami mimo EÚ na významných migračných trasách alebo boj proti prevádzackým skupinám zaznamenala neregulárna migrácia do EÚ, najväčší pokles od roku 2021. V SR klesla neregulárna migrácia na 2 664 osôb, čo je viac ako 94 % pokles oproti roku 2023 (pozri Tabuľku 8).²⁰⁵

Pri neregulárnej migrácii SR rozlišuje dve migračné situácie, resp. kategórie štatistík: neoprávnený pobyt – zahŕňajúci sekundárnu tranzitnú migráciu (v roku 2024 22 % podiel oproti 98,6 % podielu v roku 2023) a neoprávnené prekročenie vonkajšej štátnej hranice (v roku 2024 78 %

²⁰⁵ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

podiel oproti 1,4 % podielu v roku 2023). V kategórii neoprávnený pobyt – zahŕňajúci sekundárnu tranzitnú migráciu SR eviduje medziročný pokles: neoprávnený pobyt o skoro 99 % (pokles z 46 932 na 586), naopak v kategórii neoprávnené prekročenie vonkajšej štátnej hranice nárast o 206 % (nárast z 678 v roku 2023 na 2 078 v roku 2024). Vychádzajúc z týchto štatistík je vidieť rast migrácie cez východnú hranicu EÚ, najmä z Ukrajiny a Bieloruska a výrazný pokles migrácie cez západobalkánsku trasu (pozri Tabuľku 8).²⁰⁶

V kategórii neoprávnené prekročenie vonkajšej štátnej hranice tvorili najvýznamnejšiu skupinu občania Ukrajiny, až skoro 98 % podiel, pričom išlo najmä o mužov, ktorí sa takto snažili vyhnúť odvodu na základe vyhlásenej mobilizácie na Ukrajine v dôsledku vojny. Na druhej strane SR zaznamenala zvýšený počet neoprávnených pobytov vo vnútrozemí (najmä tzv. „overstayeri“), pričom došlo k viac ako 170 % nárastu neoprávneného pobytu u osôb z krajín s bezvízovým režimom (napr. Srbsko, Gruzínsko, Moldavsko).²⁰⁷

10.2. Vývoj v oblasti politik a legislatívy na prevenciu a zabránenie neregulárnej migrácii

V roku 2024 prijala SR viacero opatrení s cieľom zabránenia neregulárnej migrácie, nešlo však o legislatívne zmeny alebo komplexnejšie zmeny v oblasti politik (pozri podkapitolu 10.3).

10.3. Prevencia neregulárnej migrácie

Prevencia príchodu neregulárnych migrantov

V roku 2023 bol identifikovaným významným pull faktorom a jedným z hlavných dôvodov tranzitu zvýšeného počtu cudzincov cez územie SR fakt, že tieto osoby neboli na území SR zaistené v útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov. Tieto osoby nebolo zároveň možné vrátiť do tretích krajín vzhľadom k existencii prekážky ich vyhostenia, a to deklarovanému prevažne sýrskemu pôvodu (pričom cudzinci cestovali najmä bez cestovných dokladov). Z tohto dôvodu boli prijaté koncom roka 2023 a v roku 2024 opatrenia, ktoré spolu s opatreniami prijatými srbskými orgánmi mali za následok významný pokles počtu zadržaných cudzincov v rámci tejto podkategórie neregulárnej migrácie na území SR.

Išlo najmä o zaistenie cudzincov zadržaných v rámci sekundárnej tranzitnej migrácie na čas nevyhnutný na zistenie ich pravej totožnosti, pokračovanie výkonu policajno-bezpečnostných akcií zameraných na elimináciu sekundárnej tranzitnej migrácie z Maďarska a neustále zdokonaľovanie pripojení národného informačného systému pre migráciu a medzinárodnú ochranu s medzinárodnými databázami za účelom porovnávania biometrických údajov (SIS II, Interpol, EURODAC).²⁰⁸

V priebehu celého roku 2024 evidovala SR zvýšenú mieru neoprávneného prekračovania vonkajšej pozemnej hranice SR v smere do SR občanmi Ukrajiny, takmer výlučne mužmi, ktorí sa takýmto spôsobom snažia vyhnúť vojenskej povinnosti (pozri aj podkapitolu 10.1). Z tohto dôvodu

²⁰⁶ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

²⁰⁷ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

²⁰⁸ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

aj v roku 2024 pokračovala užšia spolupráca a výmena informácií medzi ÚHCP P PZ a Štátnou pohraničnou službou Ukrajiny v oblasti neoprávneného prekročenia vonkajšej pozemnej hranice.²⁰⁹

Prevenia neoprávneného pobytu

V roku 2024 pokračoval trend z roku 2023 s využívaním legálnych spôsobov vstupu na územie SR resp. schengenského priestoru za účelom ďalšej už neregulárnej migrácie. V tejto súvislosti evidovala SR nárast žiadostí o prechodný pobyt za účelom podnikania a zamestnania. SR je častokrát neoficiálne alebo neformálne „propagovaná“ (prostredníctvom sociálnych sietí) v súvislosti s týmto druhom migrácie ako vstupná brána pre cudzincov so záujmom o prácu v iných krajinách Európy.

Aj z tohto dôvodu bola v roku 2024 prijatá novela zákona o pobyte cudzincov,²¹⁰ ktorá okrem iného upravuje aj oblasť prechodných pobytov za účelom podnikania a zamestnania a zavádza zmeny v oblasti zmeny/prehlásenia účelu prechodného pobytu. Sprísnil sa podmienky na získanie povolenia na podnikanie:

- zrušila sa možnosť žiadať o národné víza v súvislosti s podaním žiadosti o prechodný pobyt za účelom podnikania na cudzineckej polícii,
- cudzinci s prechodným pobytom na účel zamestnania môžu požiadať o jeho zmenu na podnikanie až po 12 mesiacoch od udelenia pôvodného prechodného pobytu,
- zmenu pobytu za účelom štúdia je možné vykonať až po úspešnom ukončení predchádzajúceho alebo súčasného štúdia na území SR,
- finančné zabezpečenie pobytu cudzincov z krajín mimo EÚ sa musí preukazovať výpisom z bankového účtu za posledné tri mesiace, nestačí iba výpis o zostatku na bankovom účte.

Pozri aj kapitolu 3.

Vplyvom novely zákona o pobyte cudzincov sa trend podávania žiadostí o prechodný pobyt za účelom podnikania podarilo v roku 2024 spomaliť.²¹¹

Spolupráca s krajinami mimo EÚ

Vzhľadom na to, že Srbsko predstavuje jednu z hlavných krajín tranzitu neregulárnych migrantov a vstupnú bránu do schengenského priestoru, došlo v roku 2024 k revízii textu Memoranda o porozumení medzi Ministerstvom vnútra SR a Ministerstvom vnútra Srbskej republiky o vytvorení spoločných hliadok na území Srbskej republiky v rámci spoločných operácií. Tým sa obnovila bilaterálna podpora SR pri hraničnej kontrole a hraničnom dozore na štátnych hraniciach Srbskej republiky a zníženie nelegálnych vstupov na územie Schengenu posilnením kontroly hraníc na území tretích krajín.²¹²

²⁰⁹ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

²¹⁰ Zákon č. 160/2024 ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

²¹¹ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

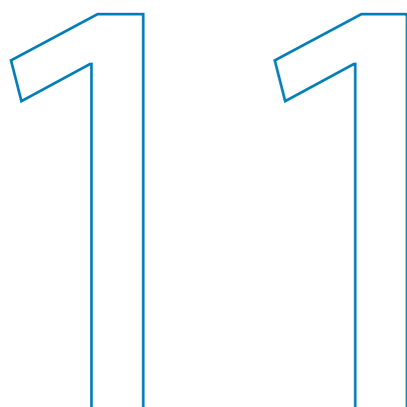
²¹² Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

Boj proti prevádzachtvu

V roku 2024 bolo 410 neregulárnych migrantov zdokumentovaných vo vyšetrovacích spisoch ako prevádzaných. Ide o pokles oproti roku 2023, keď bolo zdokumentovaných 2 462 takýchto prípadov, pričom väčšinou išlo o nezistené štátne príslušnosti (pozri Tabuľku 9).

Skutky v prípadoch vedených v roku 2024 boli zväčša spáchané ešte v rokoch 2022-2023 avšak vzhľadom na množstvo úkonov v trestnom konaní viazaných na znalecké posudky a medzinárodnú právnu pomoc boli obvinenia vznesené až v roku 2024. Do skupiny zadržaných neregulárnych migrantov s prevádzachom možno v roku 2024 zaradiť len prípady prevádzachtvu na vonkajšej štátnej hranici, keď išlo o zadržanie spolu 29 neregulárnych migrantov z Ukrajiny. Ďalšie prípady súviseli s podvodným konaním, ktorých cieľom bolo získanie pobytového statusu na území SR pre štátnych príslušníkov tretích krajín za účelom zlúčenia rodiny, zamestnania alebo na účel podnikania.²¹³

²¹³ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

Obchodovanie s ľuďmi

11.1. Štatistiky a trendy

Dlhodobým trendom v oblasti obchodovania s ľuďmi v Slovenskej Republike je nízky počet identifikovaných (potenciálnych) obetí cudzincov – či už z krajín EÚ alebo krajín mimo EÚ. Najčastejším účelom obchodovania s ľuďmi v prípade (potenciálnych) obetí z krajín mimo EÚ za posledných päť rokov ostáva sexuálne a pracovné vykorisťovanie, objavili sa aj prípady núteného sobášu a núteného zobrať. Podľa slovenských orgánov sú okrem detí bez rodičovskej starostlivosti, detí žijúcich v ústavnej starostlivosti, detí a dospelých z rómskej komunity, ľudí bez domova, osôb so zdravotným znevýhodnením obzvlášť ohrození týmto trestným činom aj migranti a žiadatelia o azyl.²¹⁴ Všeobecne je aj počet obetí, ktoré sú už vo formálnom postavení poškodených v trestných konaniach a zároveň sa im poskytuje pomoc, dlhodobo veľmi nízky - ide len o niekoľko jednotlivcov ročne a veľmi ojedinele o cudzincov.

214 Rada Európy: Slovensko zlepšilo ochranu obetí obchodovania s ľuďmi (2024), <https://www.teraz.sk/spravy/re-uznava-pokrok-sr-v-boji-proti-obchod/866382-clanok.html>, citované 18. 3. 2025.

Z hľadiska poskytovanej pomoci SR evidovala v roku 2024 pozitívnu zmenu trendu:

- v oblasti vstupu do špecializovaného programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi (ďalej len „program“) kedy o program prejavilo záujem výrazne viac obetí ako v minulosti (63%), a
- až 44% obetí z celkového počtu 43 identifikovaných obetí bolo v postavení poškodeného v trestnom konaní a zároveň prejavili záujem o služby programu. Pre porovnanie, v roku 2023 to bolo 15%.²¹⁵

V posledných piatich rokoch 2020 – 2024 počet ročne identifikovaných cudzincov ako obetí obchodovania s ľuďmi neprekročil 5 ročne z priemerne celkovo 50 identifikovaných obetí.²¹⁶ V rokoch 2022, 2023 a 2024 boli ako obeť identifikovaní traja cudzinci v danom roku. Z nich bola v roku 2022 a 2023 vždy jedna osoba z krajiny mimo EÚ. V roku 2024 neevidovala SR medzi tromi obeťami z cudziny žiadnu, ktorá by pochádzala z krajín mimo EÚ (pozri Tabuľku 23).

Napriek prebiehajúcej vojne na Ukrajine, neregulárnej migračnej trase do EÚ cez západný Balkán a rastúcej pracovnej migrácii neboli v SR od roku 2022 identifikované žiadne obeť obchodovania s ľuďmi (formálne políciou ani neformálne inými aktérmi), ktoré by boli štátnymi príslušníkmi tretích krajín. Na Slovensku sa v rokoch 2022 - 2024 nevyšetroval žiaden prípad obchodovania s ľuďmi s prepojením na západobalkánsku trasu vedúcu aj cez územie SR, ani s prepojením na Ukrajinu, resp. v ktorom by vystupovali ako obeť, alebo páchatelia osoby pochádzajúce z Ukrajiny.²¹⁷

V súvislosti s trestným činom obchodovania s ľuďmi SR v roku 2024 vznesla obvinenie voči 22 páchatelom v rámci 11 prípadov a odsúdila 20 osôb za spáchanie tohto trestného činu (pozri Tabuľku 24).²¹⁸ Vo väčšine prípadov sa v roku 2024 nábor obetí realizoval osobným kontaktom, tak ako aj v minulosti.

Bližšie informácie o trendoch a štatistikách sú dostupné v situačných správach Ministerstva vnútra SR. *Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za rok 2024* opisuje aj konkrétne aktivity a opatrenia v boji proti obchodovaniu s ľuďmi.²¹⁹

11.2. Politiky, legislatíva a medzinárodný monitoring

V SR začal platiť nový, v poradí šiesty *Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2024 – 2028*,²²⁰ ktorý SR schválila v októbri 2024. Ide o strategický dokument SR v oblasti prevencie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorý sa prierezoivo dotýka aj témy migrácie a obetí obchodovania s ľuďmi medzi cudzincami. Obsahuje akčný plán s 19 opatreniami a implementačnú stratégiu. Národný program okrem iného rieši novú oblasť v kontexte SR – nastavenie systémových politík štátu na znižovanie dopytu po tovaroch a službách, pri ktorých mohli byť zneužití obeť obchodovania s ľuďmi.²²¹

215 Informácie poskytol OZVEZ K MV SR (sprostredkované za IC OPK MV SR).

216 MV SR, Situačné správy pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v SR za roky 2020 - 2024 <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality> Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, citované 26. 5. 2025.

217 Situácia v oblasti obchodovania s ľuďmi na Slovensku, <https://www.minv.sk/?obchodovanie-s-ludmi-a-slovenska-republika>, citované 17. 3. 2025.

218 Informácie poskytlí NJBPNM ÚHCP P PZ a OZVEZ K MV SR.

219 MV SR, Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v SR za rok 2024, 2025, <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenciu-kriminality&subor=542331>, citované 26. 5. 2025.

220 Dostupné na <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/28861/1>, citované 27. 1. 2025.

221 Oboňová, S., Ulrichová, N. Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2023 (2024), Európska migračná sieť (EMN), IOM

V roku 2024 nebol prijatý nový národný referenčný mechanizmus. V roku 2025 sa plánuje vytvorenie revízie terajšieho modelu, ktorý je účinný a platný od roku 2020. Uvedené sa bude realizovať v súlade s Opatrením č. 3 *Akčného plánu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2024 – 2028*. Cieľom je efektívnejšia pomoc obetiam obchodovania s ľuďmi v SR tým, že sa zjednotia a formalizujú postupy štruktúr referovania obetí pri zachovaní promptnosti postupovania na podporné systémy a dôsledného uplatňovania systému nediskriminácie. Zároveň by revízia aktuálneho Národného referenčného mechanizmu mala zohľadňovať zmeny v rámci európskeho referenčného mechanizmu s presahom do referenčného mechanizmu SR.²²²

Medzinárodný monitoring

SR v dňoch 26. februára - 1. marca 2024 prijala a organizačne zabezpečila hodnotiacu návštevu skupiny expertov Rady Európy pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi (GRETA) v rámci 4. kola hodnotenia SR v implementácii Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi. Hodnotiaca správa bola zverejnená v marci 2025.^{223,224}

Hodnotiaca *Správa o obchodovaní s ľuďmi* (TIP – Trafficking in Persons Report), ktorú každoročne vydáva Ministerstvo zahraničných vecí USA, ponechala SR aj v roku 2024 v druhej skupine štátov v napĺňaní minimálnych štandardov eliminácie obchodovania s ľuďmi, kde bola zaradená v roku 2019. Podľa správy experti vyzvali SR, aby „zvýšili overovanie náborových agentúr zamestnávajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín, najmä utečencov z Ukrajiny. SR sa počas sledovaného obdobia snažila informovať utečencov z Ukrajiny o ich zamestnaneckých právach, ale neinformovala iných zahraničných pracovníkov. Podľa odborníkov a občianskej spoločnosti by mala SR zintenzívniť úsilie informovať zahraničných pracovníkov o ich právach. Nedostatočná informovanosť o dostupnosti služieb, jazykové bariéry a strach z imigračných úradníkov naďalej bránili niektorým zahraničným obetiam vyhľadať pomoc úradov.“²²⁵

11.3. Medziinštitucionálna a medzinárodná spolupráca

Aj v roku 2024 vykonávala SR pravidelné kontroly podnikateľských subjektov na odhalenie prípadov nelegálnej práce, nelegálneho zamestnávania a identifikáciu potenciálnych obetí obchodovania s ľuďmi. Kontroly vykonávali spoločne ÚHCP P PZ a inšpektoráty práce alebo orgány ÚPSVR, pričom počas nich nebola identifikovaná žiadna obeť obchodovania s ľuďmi.

Na implementáciu Regionálneho plánu reakcie (Regional Response Plan) na vojnu na Ukrajine zriadil UNHCR na Slovensku v roku 2022 niekoľko tematických pracovných skupín a podskupín (pozri podkapitolu 2.2.) vrátane *Pracovnej skupiny pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi (Anti-Trafficking Task Force)*. Podskupinu aj v roku 2024 viedla IOM Slovensko a zúčastňovali sa jej zástupcovia štátnych inštitúcií, mimovládnych a medzinárodných organizácií.²²⁶

Slovensko, Bratislava.

222 Informácie poskytol OZVEZ KMV SR (sprostredkovane za IC OPK MV SR).

223 GRETA publishes its fourth report on the Slovak Republic, <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/-/greta-publishes-its-fourth-report-on-the-slovak-republic>, citované 6. 6. 2025.

224 Informácie poskytol OZVEZ KMV SR (sprostredkovane za IC OPK MV SR).

225 US Department of State, Trafficking in Persons Report 2024, 2025, <https://www.state.gov/reports/2024-trafficking-in-persons-report/slovakia/>, citované 17. 3. 2025.

226 UNHCR, Opean Data Portal, <https://data.unhcr.org/en/working-group/378?sv=54&geo=10785>, citované 17. 3. 2025.

11.4. Poskytovanie informácií a priamej pomoci

Na základe zmluvy s MV SR poskytovala aj v roku 2024 pomoc a podporu obetiam obchodovania s ľuďmi v rámci Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi Slovenská katolícka charita a Gréckokatolícka charita. Slovenská katolícka charita naďalej prevádzkovala bezplatnú telefonickú Národnú linku pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818. Informačnú linku o obchodovaní s ľuďmi a bezpečnom cestovaní prevádzkovala aj v roku 2024 IOM Slovensko, ktorej pracovníci odpovedali na telefonické a e-mailové dopyty o obchodovaní s ľuďmi, na žiadosti o preverenie pracovnej agentúry a na žiadosti o informácie o školeniach v prevencii obchodovania s ľuďmi. Organizácie vedeli poskytovať obetiam recepčnú aj reintegračnú pomoc.²²⁷

MÚ MV SR v roku 2024 pripravil a aplikoval do praxe zjednodušenú verziu poučenia pre žiadateľov o azyl, ktorá je vhodná najmä pre zraniteľné a maloleté osoby, a ktorej obsahom sú rovnako informácie o sebaidentifikácii potenciálnej obeť obchodovania s ľuďmi ako aj informácie o ďalších možnostiach, ktoré takáto obeť má, vrátane kontaktov na kompetentné orgány.²²⁸

11.5. Zvyšovanie povedomia a miery identifikácie obetí

Z *Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2024 – 2028* vyplýva opatrenie č. 17 - realizácia nelegislatívnych opatrení za účelom znižovania dopytu po službách obetí a včasnosti identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi. SR plánuje realizovať ciele vzdelávacie podujatia pre odborníkov vrátane inšpektorov práce, sudcov a prokurátorov. Opatrenie má viesť k znižovaniu dopytu po službách obetí a včasnosti identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi.²²⁹

Informačné kancelárie pre obeť trestných činov a inej protispoločenskej činnosti v roku 2024 realizovali celkom 198 aktivít zameraných na zvyšovanie povedomia o obchodovaní s ľuďmi, ktorých sa zúčastnilo spolu 4 793 účastníkov (z uvedeného počtu bolo 123 odídencov, 382 pracovníkov prvého kontaktu - najmä pedagogických a odborných zamestnancov škôl).²³⁰

SR v roku 2024 posilňovala svoje kapacity v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi aj nasledujúcimi seminármi a školeniami pre vybrané profesijné skupiny, ktoré prichádzajú do kontaktu s (potenciálnymi) obeťmi obchodovania s ľuďmi, napríklad:

- V termíne 2.-3. septembra 2024 sa po prvýkrát konala celoslovenská porada prokurátorov na tému boja proti trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi s účasťou 60 prokurátorov, ktorú organizačne a lektorsky zabezpečovala Generálna prokuratúra SR.
- MV SR realizovalo v roku 2024 vzdelávacie aktivity pre konzulárnych pracovníkov za účelom kvalifikovanej identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi a oboznámenia s národným referenčným mechanizmom. Zároveň boli realizované vzdelávania pre diagnostické centrum, študentov stredných odborných škôl, pracovníkov informačných kancelárií, operatívnych pracovníkov NJBPNM a poverených príslušníkov Policajného zboru a vyšetrovateľov so zameraním na získanie základného minima v oblasti identifikácie obchodovania s ľuďmi, pomoci obetiam a národného referenčného mechanizmu.

227 Informácie poskytl IOM Slovensko.

228 Informácie poskytol OZVEZ KMV SR (sprostredkovane za IC OPK MV SR).

229 Informácie poskytl MPSVR SR.

230 Informácie poskytol OZVEZ KMV SR (sprostredkovane za IC OPK MV SR).

- Riaditeľstvo hraničnej a cudzineckej polície Sobrance v júni 2024 preškoloilo 220 príslušníkov PZ a prostredníctvom virtuálneho modulu preškoloilo 576 príslušníkov PZ.
- Na prelome rokov 2023-2024 bol realizovaný tréning pre všetkých odborných pracovníkov procedurálneho odboru MÚ MV SR, ktorí sa podieľajú na azylovom konaní k modulu EUAA Obchodovanie s ľuďmi, ktorý je špecializovaný na žiadateľov o medzinárodnú ochranu. Ukončenie modulu a praktické preškolenie všetkých pracovníkov sa uskutočnilo v marci 2024.
- NJBPNM realizovala 12 školiacich a vzdelávacích aktivít o obchodovaní s ľuďmi s 235 účastníkmi, a to prednáškou Úlohy na úseku migrácie a obchodovania s ľuďmi na Strednej odbornej škole PZ Bratislava v rámci výučby predmetu Operačné riadenie a Poriadková polícia.
- V roku 2024 pokračovala spolupráca ÚPSVR s odborom prevencie kriminality MV SR v rámci operačného programu Efektívna verejná správa. V rámci projektu SIRM (Socio-economic Integration of Refugees and Migrants) názvom „Sociálno-ekonomická integrácia utečencov a migrantov“ sa dvaja zamestnanci CDR Medzilaborce zúčastnili v Prešove vzdelávania organizovaného Prešovským samosprávnym krajom spojeného so študijnou návštevou v Taliansku.

MŠVVM SR v rámci svojej dotačnej schémy 2024 podporuje v rámci dotácie organizácie, ktoré sa venujú aj prevencii obchodovania s ľuďmi a iným aktivitám na podporu práce s mládežou v oblasti informačných a poradenských služieb. Na základe uvedeného Informačné centrum mladých v Banskej Bystrici a Martine zrealizovalo niekoľko workshopov, kde vysvetlili trestný čin obchodovania s ľuďmi a ako sa deje. Pozornosť sa venovala schopnosti účastníkov rozlišovať medzi dôveryhodnými a nedôveryhodnými pracovnými ponukami.²³¹

Školenia a tréningy v oblasti prevencie obchodovania s ľuďmi a vykorisťovania počas roka 2024 realizovali aj mimovládne organizácie a medzinárodné organizácie IOM a UNHCR:

- Z dôvodu vysokej miery zraniteľnosti ľudí prichádzajúcich z Ukrajiny boli cez MV SR a IOM Slovensko v téme opäť preškolení aj pracovníci prvého kontaktu, neziskové organizácie, dobrovoľníci, silové zložky a pod. V roku 2024 IOM Slovensko vyškoloila 613 profesionálov na 31 tréningoch a 1 360 príjemcov pomoci počas 43 podujatí (informačné stretnutia a workshopy).²³²
- Mimovládna organizácia Slovenská katolícka charita (SKCH) zrealizovala 9 preventívnych besied pre 131 osôb (pre ľudí bez domova, žiakov a študentov, žiadateľov o azyl a pracovníkov SKCH). SKCH sa taktiež podieľala aj na realizácii vzdelávania pre konzulárnych pracovníkov týkajúceho sa identifikácie obetí obchodovania a nastavenia spolupráce pri ich návratoch.²³³

IOM Slovensko v roku 2024 pripravila:

- nové vydanie tréningového manuálu *Prevencia obchodovania s ľuďmi*²³⁴ ako pomôcku na vzdelávanie o rizikách obchodovania s ľuďmi a možnostiach prevencie, ktorý obsahuje aj interaktívne aktivity. Manuál sa venuje aj téme zodpovedného nakupovania, keďže odevný priemysel patrí celosvetovo medzi sektory s veľkou mierou vykorisťovania.²³⁵
- slovenskú verziu e-learningového kurzu²³⁶ určeného najmä pre pomáhajúce profesie, posky-

231 Informácie poskytol OZVEZ KMV SR (sprostredkovane za IC OPK MV SR).

232 Informácie poskytla IOM Slovensko.

233 Informácie poskytol OZVEZ KMV SR (sprostredkovane za IC OPK MV SR).

234 Aktualizovaný Tréningový manuál prevencie obchodovania s ľuďmi, https://iomint-my.sharepoint.com/:b/g/personal/dgadusova_iom_int/Edbko3Gh2epGmBTb-7ZdCSMBp7BvO29365wM-OSSytbbEQ?e=IPI2MC, citované 27. 5. 2025.

235 Aktualizovaný Tréningový manuál prevencie obchodovania s ľuďmi, <https://iom.sk/sk/novinky-a-podujatia/2260-aktualizovan%C3%BD-tr%C3%A9ningov%C3%BD-manu%C3%A1l-prevencie-obchodovania-s-%C4%BEu%C4%8Fmi.html>, citované 27. 5. 2025.

236 Kurz o obchodovaní s ľuďmi pre pomáhajúce profesie a pre poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, <https://www.ecampus.iom.int/enrol/index.php?id=823>, citované 26. 5. 2025.

- tovateľov zdravotnej starostlivosti a ďalších odborníkov, ktorí sú v priamom kontakte s príjemcami pomoci. Kurz ponúka tipy ako postupovať v reálnych situáciách a poskytovať trauma-informovanú starostlivosť. Absolvovanie tohto bezplatného kurzu je potvrdené certifikátom.
- Dokumentárny film *Moderné otroctvo medzi nami*²³⁷ so štyrmi príbehmi inšpirovanými skutočnými udalosťami o tom, ako sa môže niekto ocitnúť v pozícii obeť obchodovania s ľuďmi. Film sa dá sledovať v slovenskom, anglickom a ukrajinskom jazyku a obsahuje aj príbehy ľudí z Ukrajiny utekajúcich pred vojnou.²³⁸

Zvyšovanie povedomia verejnosti o obchodovaní s ľuďmi na Slovensku zahŕňalo v roku 2024 okrem prednášok pre mladých najmä podporu kampane Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) s názvom „BE SAFE“ so zameraním na odíedencov z Ukrajiny a kampaň formou krátkeho videa s uverejnením varovných signálov obchodovania s ľuďmi pri príležitosti Európskeho dňa boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorý sa koná 18. októbra.²³⁹

237 Modern day slavery among us, <https://www.youtube.com/watch?v=NKfa4boMvtg>, citované 26. 5. 2025.

238 [https://www.facebook.com/IOMslovakia/posts/pfbid0dKU5k6to56DqgPWeVrMKGjPWcLDsnfyCHgdwqbiEsi1RGvDb68WftG9fEwWtSL09l?__cft__\[0\]=AZUDFqvGNOjoaVaeDY7Og3vvhKk1hA-kl3mOyEG9T1VfGY6joZJhJiuv9FmsZsaaMraMFxJzkHXGcGVUAX67u3OJtKoddZNzX3MPAENkxawLFN6a-padaCcwIxlhAO5vgYEEY_wP0iIlNKYjBYTQkM-exgOrBsGS8K0HTtPEYonROg&__tn__=%2CO%2CP-R](https://www.facebook.com/IOMslovakia/posts/pfbid0dKU5k6to56DqgPWeVrMKGjPWcLDsnfyCHgdwqbiEsi1RGvDb68WftG9fEwWtSL09l?__cft__[0]=AZUDFqvGNOjoaVaeDY7Og3vvhKk1hA-kl3mOyEG9T1VfGY6joZJhJiuv9FmsZsaaMraMFxJzkHXGcGVUAX67u3OJtKoddZNzX3MPAENkxawLFN6a-padaCcwIxlhAO5vgYEEY_wP0iIlNKYjBYTQkM-exgOrBsGS8K0HTtPEYonROg&__tn__=%2CO%2CP-R), citované 26. 5. 2025.

239 Informácie poskytol OZVEZ KMV SR (sprostredkovane za IC OPK MV SR).

12

Návraty a readmisie

12.1. Štatistiky a trendy

V roku 2024 pokračoval klesajúci trend nútených návratov. Zatiaľ čo v roku 2022 sa uskutočnilo 94 nútených návratov, v roku 2023 len 59 nútených návratov a v roku 2024 to bolo 52 nútených návratov. Najvýraznejší pokles nastal medzi rokmi 2022 a 2021, keď v roku 2021 prebehlo ešte 298 nútených návratov. Tento pokles spôsobila najmä vojna na Ukrajine. V rokoch 2019 – 2021 predstavovala Ukrajina najčastejšiu krajinu návratu, zároveň občania Ukrajiny sa vyskytovali v top päť najpočetnejšej skupine štátnych príslušností v nútených návratoch. Po vypuknutí vojny na Ukrajine bol výkon nútených návratov na území Ukrajiny takmer pozastavený. Ukrajinci sú vyhostovaní takmer výlučne na základe trestného rozkazu či iného meritórneho rozhodnutia súdu po vydaní trestu vyhostenia z dôvodu páchania trestnej činnosti na území SR. V prípade, že dôjde k výkonu núteného návratu a trvania zákazu vstupu na územie SR, je týmto osobám vstup na územie SR umožnený vo vymedzených prípadoch, po individuálnom posúdení prípadu príslušníkmi policajného zboru vykonávajúcich hraničnú kontrolu.²⁴⁰

Naopak k nárastu oproti roku 2023 došlo v oblasti dobrovoľných odchodov z 205 v roku 2023 na 227 v roku 2024. V tejto oblasti pokračuje rastúci trend už od roku 2021, kedy bolo zaznamenaných 72 dobrovoľných odchodov a v roku 2022 to bolo 139 dobrovoľných odchodov. V oblasti asistovaných dobrovoľných návratov došlo k poklesu z 50 v roku 2023 na 29 v roku 2024, čo predstavovalo pokračovanie v klesajúcom trende, keď v roku 2022 bolo zrealizovaných 90 asistovaných dobrovoľných návratov. Táto skutočnosť bola spôsobená najmä tým, že projekt asisto-

²⁴⁰ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

vaných dobrovoľných návratov financovaný cez AMIF sa skončil v máji 2023. Zároveň v roku 2024 pokračovala spolupráca SR na realizovaní dobrovoľných návratov aj prostredníctvom agentúry Frontex (pozri Tabuľku 12).²⁴¹

12.2. Vývoj v oblasti politik a legislatívy

V októbri 2024 bola SR hodnotená v rámci periodického schengenského hodnotenia v oblasti návratov a uskutočnilo sa aj tematické hodnotenie návratu. Z hodnotení vyplynula potreba zabezpečenia viacerých zmien, ako napr. zmena príslušného legislatívneho rámca alebo aktov o vnútornom riadení, potreba rozvoja spolupráce s Ministerstvom spravodlivosti v oblastiach, ktoré si budú vyžadovať zmeny v Správnom súdnom poriadku a zlepšovanie materiálnych podmienok detenčných centier. Zmeny budú implementované najmä v roku 2025.²⁴²

S cieľom dosiahnuť udržateľnú spoluprácu s konzulárnymi a diplomatickými orgánmi krajín mimo EÚ a zároveň dosiahnuť nezávislosť v prípade ukončenia nasadenia odborníkov agentúry Frontex na návrat, sa v roku 2024 začal ÚHCP P PZ intenzívne pripravovať na vytvorenie samostatného návratového oddelenia, ako aj posilnenie kapacít útvarov policajného zaistenia pre cudzincov. Na rok 2025 je naplánovaná rozsiahla organizačná zmena ÚHCP P PZ.²⁴³

12.3. Nútené návraty, readmisie a detencia

S cieľom úpravy praktických podmienok vykonávania readmisnej dohody medzi Európskym spoločenstvom a Ukrajinou, najmä vymedzenie príslušných orgánov, hraničných priechodov určených pre readmisiu a stanovenie podmienok tranzitu, vláda SR dňa 20. septembra 2024, schválila návrh na uzavretie Vykonávacieho protokolu medzi vládou SR a Kabinetom ministrov Ukrajiny k tejto dohode.²⁴⁴

V júli 2024 MV SR zaslalo na MZVEZ SR návrh na uzavretie bilaterálnych readmisných dohôd so žiadosťou o zaslanie Uzbekistanu, Tadžikistanu a Turkménsku. Tento návrh vychádza z potreby vhodným spôsobom upraviť situácie, kedy osoby ktorým bolo udelené národné vízum v záujme podpory pracovného trhu SR, prestanú spĺňať podmienky na vstup a pobyt na území SR a dobrovoľne sa nevrátia do domovskej krajiny.²⁴⁵

S cieľom zlepšenia materiálnych podmienok v detenčných zariadeniach pre cudzincov v SR sa koncom roka 2024 v Maďarsku uskutočnilo stretnutie s cieľom vymeniť si informácie o návratoch a detenčných centrách medzi Maďarskom, Českou republikou a Slovenskom. Všetky delegácie si vymenili svoje poznatky v príslušných oblastiach a svoje najlepšie postupy na účely lepšej budúcej spolupráce.²⁴⁶

Mimovládna organizácia Slovenská humanitná rada začala v apríli 2024 implementovať projekt *DETENT*,²⁴⁷ ktorý je primárne zameraný na zabezpečenie dôstojných životných podmienok oso-

²⁴¹ Informácie poskytl ÚHCP P PZ a IOM Slovensko.

²⁴² Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

²⁴³ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

²⁴⁴ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

²⁴⁵ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

²⁴⁶ Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

²⁴⁷ Projekt nadväzuje na projekty Slovenskej humanitnej rady KOMPAS II a KOMPAS III. Viac informácií na Slovenská humanitná rada, <https://>

bám umiestneným v špecializovaných zariadeniach ÚHCP P PZ alebo do 60 dní od prepustenia z týchto zariadení s dôrazom na zraniteľné skupiny. V rámci projektových aktivít sú štátnym príslušníkom tretích krajín v ÚPZC poskytované sociálne aj psychologické poradenstvo, zabezpečované voľnočasové aktivity a vzdelávanie (výučba slovenského jazyka a kultúrnej orientácie), poskytovaná doplnková zdravotná starostlivosť a materiálna pomoc, ako aj tlmočenie a preklady. Štátnym príslušníkom tretích krajín prepusteným z ÚPZC po dobu 60 dní od prepustenia sa v rámci projektu poskytuje pomoc v rozsahu základnej starostlivosti (poskytnutie základných potrieb na dôstojný život, ako sú hygienické potreby, nevyhnutná zdravotná starostlivosť, príspevok na stravu, poskytnutie finančných prostriedkov na administratívne výdavky, zabezpečenie nízkoprahového ubytovania, cestovné, terénna sociálna starostlivosť), a to vždy na základe konzultácie a súhlasného stanoviska ÚPZC. Spomínané aktivity prispievajú k efektívnemu procesu návratu týchto osôb.²⁴⁸

V roku 2024 prebiehal projekt ÚHCP P PZ NÁVRAT – AMIF I. 2021-2027, ktorý je financovaný z AMIF. Hlavným cieľom projektu je príprava a realizácia nútených návratov zo strany ÚHCP P PZ predovšetkým v oblasti: identifikácie a vybavovania náhradných cestovných dokladov; zabezpečenia cestovných lístkov a leteniek; zabezpečenie ubytovania, stravy, stravného, poistenia; tlmočenia a prekladov aj v prípade úkonov v rámci azylového konania; znaleckého skúmania veku; materiálnej pomoci; zdravotnej starostlivosti. Všetky aktivity tvoria súčasť návratovej politiky SR, priamo súvisia s problematikou návratu, a vzájomne zabezpečujú realizovateľnosť návratových operácií v podmienkach SR.²⁴⁹

12.4. Asistované dobrovoľné návraty a reintegrácie

V roku 2024 sa začala intenzívna spolupráca medzi ÚHCP P PZ a návratovými špecialistami agentúry Frontex. Dňa 12. júna 2024 sa uskutočnil prvý oficiálny začiatok spolupráce, kde sa začali prípravné práce medzi špecialistami a ďalšími zložkami hraničnej a cudzineckej polície, s cieľom spustiť projekt na zvýšenie počtu dobrovoľných návratov „z tzv. ulice“. Cieľom je zároveň motivovať finančne nezabezpečených štátnych príslušníkov tretích krajín k dobrovoľnému návratu prostredníctvom služieb agentúry Frontex, ako je poskytovanie leteniek, reintegračné služby v krajine pôvodu, lekárska pomoc a iné. V útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov Medveďov a Sečovce vykonáva činnosť tzv. návratový špecialista, ktorý zastrešuje celý rozsah agendy. MV SR má za cieľ do budúcnosti rozširovať túto spoluprácu, z dôvodu, že to pre SR predstavuje menej administratívne náročný, finančne menej zatažujúci a tým efektívnejší spôsob realizácie dobrovoľných návratov.²⁵⁰

Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) pokračovala aj v roku 2024 v realizácii humánnych, dôstojných a finančne efektívnych návratov neúspešných žiadateľov o azyl a cudzincov bez povolenia na pobyt do krajiny pôvodu. V dôsledku chýbajúceho financovania zo zdrojov AMIF však boli komplexné služby programu asistovaných dobrovoľných návratov a reintegrácií v roku 2024 poskytované v plnom rozsahu iba v závere roka, keď sa rozbehol nový projekt. Dôraz sa kladie na informovanie cieľovej skupiny a spolupracujúcich inštitúcií o programe, prípravu a realizáciu asistovaných dobrovoľných návratov do krajín pôvodu a prípravu na reintegráciu v krajine pôvodu. Rovnako ako v minulosti, aj v roku 2024 platilo, že cieľovou skupinou boli popri

neúspešných žiadateľoch o azyl a cudzincov bez povolenia na pobyt aj osoby – štátni príslušníci tretích krajín prichádzajúci z Ukrajiny a nachádzajúci sa na území SR legálne, ktoré mohli využiť služby programu. V roku 2024 sa do svojej krajiny pôvodu s pomocou programu asistovaných dobrovoľných návratov a reintegrácií vrátil 1 štátny príslušník Moldavska. V prípade dvoch štátnych príslušníkov Vietnamu a jedného štátneho príslušníka Nigérie bol návrat pripravený v roku 2024, ale k realizácii došlo v roku 2025.²⁵¹

shr.sk/pomoc-ziadatelom-o-azyl-projekty-detent-a-e-s-o/, citované 18.3.2025. Obdobie realizácie projektu je od apríla 2024 do februára 2027.

248 Informácie poskytlo OZP SFR MV SR.

249 Informácie poskytlo OZP SFR MV SR. Obdobie realizácie projektu je od novembra 2023 do februára 2027.

250 Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

251 Informácie poskytla IOM Slovensko.

13

Migrácia a rozvoj

SR za posledných päť rokov neprijala žiadne politiky ani legislatívu, ktorej cieľom by bolo systémove integrovať rozvojový aspekt migrácie do rozvojovej alebo iných sektorálnych politík krajiny.

13.1. Remitencie migrantov

Podľa údajov Svetovej banky dosahovali v rokoch 2020 – 2023 remitencie (peňažné príspevky) migrantov žijúcich v Slovenskej republike zaslané na podporu svojich rodín a komún v iných krajinách sveta v priemere 470 miliónov USD.^{252,253}

Osobné remitencie migrantov zaslaných zo SR do iných krajín v rokoch 2020 – 2024

Ukazovateľ	2020	2021	2022	2023	2024
Osobné remitencie v USD	410 588 884	565 021 522	486 280 572	417 630 875	V čase písania neboli k dispozícii.

Zdroj: Svetová banka.

252 World Bank, Data, <https://data.worldbank.org/indicator/BM.TRF.PWKR.CD.DT?end=2023&locations=SK&start=2010>, citované 3. 4. 2025.
253 Európska migračná sieť (EMN), Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2023, <https://www.emn.sk/sk/publikacie/vyrocnne-spravy-emn-o-migracii-a-azyle/item/758-annual-report-on-migration-and-asylum-2023-sk.html>, citované 3. 4. 2025.

13.2. Rozvojová spolupráca

Zo sektorálnych politík sa Slovenská republika venuje rozvojovému potenciálu migrácie primárne cez rozvojovú a humanitárnu pomoc. Od roku 2017 až do súčasnosti deklaruje záujem a smeruje svoje financovanie a aktivity v oblasti rozvojovej a humanitárnej pomoci na riešenie príčin a vplyvu nútenej a/alebo neregulárnej migrácie vo svete, prehlbujúcej sa aj vplyvom vojenského konfliktu na Ukrajine, klimatickej zmeny a nedostatkom legálnych spôsobov migrácie do EÚ, ako aj na poskytovanie podpory najzraniteľnejším skupinám obyvateľstva cez rôzne nástroje rozvojovej spolupráce (napr. dotačné projekty, materiálna humanitárna pomoc, finančné príspevky, rozvoj azylového systému v tranzitných krajinách).²⁵⁴ V zákone o rozvojovej spolupráci nenastali v roku 2024 žiadne zmeny.²⁵⁵

V roku 2024 pripravovala SR novú *Strednodobú stratégiu rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky na roky 2025 – 2030*.²⁵⁶ Vznikla v rámci širokého konzultatívneho procesu so zapojením všetkých relevantných aktérov rozvojovej spolupráce SR vrátane subjektov štátnej správy, a zástupcov mimovládneho a podnikateľského sektora. Návrh na rokovanie vlády bol predložený v decembri 2024 a v januári 2025 bola stratégia schválená. Zabezpečila sa tým kontinuita humanitárnej pomoci a rozvojovej spolupráce SR vzhľadom na končiacu *Strednodobú stratégiu rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky na roky 2019 - 2023*, ktorej platnosť bola predĺžená²⁵⁷ do konca roka 2024. Jedným zo štyroch cieľov novej stratégie je, podobne ako v minulosti, odstraňovanie príčin neregulárnej migrácie prostredníctvom tvorby pracovných miest, podpory potravinovej bezpečnosti, rozvoja ľudského kapitálu a zvyšovaním ekonomickej a sociálnej odolnosti komún.

Stratégia vychádza z medzinárodných záväzkov vrátane Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj, Európskeho konsenzu o rozvoji a Parížskej dohody o zmene klímy. V súlade s Agendou 2030 sa SR bude snažiť presadzovať horizontálny prístup k udržateľnému rozvoju s cieľom zabezpečiť vzájomný súlad a synergie medzi národnými politikami (vrátane rozvojovej, zahraničnej, bezpečnostnej, obchodnej, environmentálnej, migračnej politiky a pod.) tak, aby predchádzali negatívnym dopadom jednotlivých politík na rozvojové ciele a efektívne prispievali k udržateľnému rozvoju.

Aktivity SlovakAid budú podľa stratégie primárne realizované v regióne Východného partnerstva EÚ, západného Balkánu, Blízkeho východu a východnej Afriky. Programovými krajinami budú naďalej Moldavsko, Keňa a Gruzínsko, pričom Ukrajina má status krajiny s osobitnými potrebami. Regiónom s veľkým potenciálom postupného zintenzívnenia rozvojových aktivít SR je Stredná Ázia.²⁵⁸

Zameranie dvojstrannej rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky na rok 2024, ktoré SR schválila v marci 2024, malo za cieľ „ukázať Slovenskú republiku ako silného a inovatívneho partnera, ktorý sa aktívne zapája do zlepšovania humanitárnej situácie a zmierňovania dopadov vojnového konfliktu na občanov Ukrajiny, ako aj iných krajín zasiahnutých následkami konfliktu a citlivo reaguje na ich potreby“.²⁵⁹

254 Európska migračná sieť (EMN), Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2023, <https://www.emn.sk/sk/publikacie/vyrocnne-spravy-emn-o-migracii-a-azyle/item/758-annual-report-on-migration-and-asylum-2023-sk.html>, citované 3. 4. 2025.

255 Zákon č. 392/2015 Z. z. o rozvojovej spolupráci a o zmene a doplnení niektorých zákonov, <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2015-392> citované 4. 4. 2025.

256 Strednodobá stratégia rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky na roky 2025 – 2030, <https://slovakaid.sk/wp-content/uploads/2025/01/3.-Vlastny-material.pdf>, citované 27. 1. 2025.

257 uznesením vlády Slovenskej republiky č. 620 z 20. novembra 2023

258 Informácie poskytl MZVEZ SR.

259 Zameranie dvojstrannej rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky na rok 2024, <https://slovakaid.sk/zameranie-dvojstrannej-oda-sr-na>

Aj roku 2024 vláda SR financovala náklady na študentov z krajín zasiahnutých konfliktom. Poskytla štipendiá na celkovo 381 štipendistov, z ktorých 128 pochádzalo z krajín zasiahnutých ozbrojeným konfliktom, resp. z krajín pôvodu nútenej migrácie. Štipendiá boli poskytnuté najmä študentom z Ukrajiny (celkovo 37 štipendistov, Afganistanu – 27 štipendistov, Sýrie – 12 štipendistov, Palestíny – 18 štipendistov, Libanonu – 14 štipendistov, Sudánu – 8 štipendistov, Etiópie – 8 štipendistov a. i.).²⁶⁰

13.3. Humanitárna pomoc

Humanitárna pomoc v rámci oficiálnej rozvojovej spolupráce (ODA) SR bola v roku 2024 realizovaná materiálnou a finančnou formou, ako aj prostredníctvom humanitárnych projektov v rámci dotačných výziev Slovenskej agentúry pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS) teritoriálne zameraných na Ukrajinu a región Stredného a Blízkeho východu (Libanon, Irak, Sýria). Celkovo SR v roku 2024 vynaložila viac ako 6,1 mil. EUR na humanitárnu pomoc do zahraničia.

Aktivity v oblasti humanitárnej pomoci sa aj naďalej prioritne zameriavali na zabezpečenie akútnych potrieb civilného obyvateľstva zasiahnutého vojnovým konfliktom na Ukrajine, prostredníctvom materiálnej humanitárnej pomoci a tiež finančnej pomoci smerovanej lokálne pôsobiacim mimovládny organizáciám, inštitúciám, ako aj etablovaným medzinárodným humanitárnym organizáciám. Okrem Ukrajiny poskytla SR materiálnu humanitárnu pomoc do Libanonu, Kene, Egypta a do Pásma Gazy. Ďalšia materiálna pomoc bola na Ukrajinu doručená prostredníctvom vatikánskeho Dikastéria pre charitatívnu službu. Finančná pomoc bola poskytnutá na vybudovanie povodňovej infraštruktúry na pomoc po povodniach v Brazílii, zabezpečenie pomoci afganským utečencom v Iráne, nákup sušeného mlieka pre kubánske deti prostredníctvom Svetového potravinového programu (World Food Programme - WFP) a rehabilitáciu vodných vrtov v Sýrii.

Ukrajina bola v roku 2024 najväčším príjemcom slovenskej ODA. Celková hodnota ODA pre Ukrajinu schválená a vyplatená v roku 2024 vrátane materiálnej aj finančnej pomoci dosiahla výšku 10 001 149,71 EUR. Materiálna humanitárna pomoc dosiahla v roku 2024 hodnotu 942 294,12 EUR. Pozostávala z potravín, hygienických balíčkov, lekárničiek, liekov a zdravotníckeho materiálu, elektrocentrál, transformátorov, sanitiek, osobných vozidiel, oblečenia, hnojív a IT techniky. Poskytnutá finančná pomoc dosiahla hodnotu 8 786 044,69 EUR. V roku 2024 SAMRS vyhlásila výzvu na predkladanie žiadostí o dotácie na projekty humanitárnej pomoci na Ukrajine so zameraním na zabezpečenie základnej zdravotnej starostlivosti a psycho-sociálnej pomoci zraniteľným osobám postihnutých vojnovým konfliktom na Ukrajine. V rámci výzvy bolo schválené poskytnutie dotácie na realizáciu jedného projektu. V roku 2024 bol tiež poskytnutý doposiaľ najvyšší finančný príspevok na základe rozhodnutia ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí SR vo výške 3 500 000 EUR na nákup odмінovacích systémov na aktivity humanitárneho odмінovania na Ukrajine.

Cieľom pôsobenia SR na Blízkom východe je prispievať k úsiliu o stabilizáciu politicko-bezpečnostnej situácie krajín regiónu, obnovu a rekonštrukciu krajín vrátane budovania infraštruktúry. Výzva SAMRS pre región Stredného a Blízkeho východu v roku 2024 bola zameraná na podporu humanitárnych aktivít reagujúcich na dôsledky ozbrojených konfliktov a riešenie príčin vzniku neregulárnej a nútenej migrácie prostredníctvom zlepšovania životných podmienok obyvateľov

a ich perspektív na uplatnenie sa v domovských komunitách. Osobitná pozornosť bola venovaná zlepšovaniu životných podmienok utečencov a vnútorne vysídlených osôb, nepriaznivej ekonomickej situácii trpiacich jednotlivcov, ako aj vytváraniu predpokladov na ich návrat, pokiaľ to situácia v domovskej krajine alebo mieste pôvodného bydliska umožňuje. V rámci výzvy podporený jeden projekt žiadateľa Nadácia Integra vo výške 250 000 EUR. Hlavným cieľom projektu *Rehabilitácia dvoch vodných vrtov v Sýrii, ktoré budú slúžiť 22 000 člennej komunite* je prispieť ku zlepšeniu kvality života a zdravia ľudí udržateľným prístupom k bezpečnej pitnej vode pre miestne komunity vo vidieckom Damasku v Sýrii v štvrtiach Hjeireh a Sbeineh.

Okrem vyššie spomenutej materiálnej humanitárnej pomoci SR poskytla prostredníctvom Mechanizmu EÚ v oblasti civilnej ochrany (angl. Union Civil Protection Mechanism - UCPM) modul EURACARE Flight & Shelter na dve medicínske evakuácie detských pacientov z Pásma Gazy (29. júla 2024 a 19. decembra 2024) a uskutočnila evakuačné lety z Libanonu (4.- 5. októbra 2024).²⁶¹

13.4. Cirkulárna (okružná) migrácia

SR v roku 2024 na národnej úrovni neprijala ani nediskutovala o novej legislatíve či politikách, ktoré by sa týkali schém spadajúcich pod tzv. cirkulárnu (okružnú) migráciu, z ktorej benefituje tak cieľová, ako aj vysielajúca krajina a samotný migrant. SR však poskytla priestor podobne zameraným aktivitám v rámci SlovakAid.

V júli 2024 skončil projekt implementovaný mimovládnu organizáciou EMA s názvom *Digitálne talenty: Program pracovnej mobility absolventov IKT odborov medzi Slovenskom, Ukrajinou a Moldavskom (Digi Talents)*. Projekt rozvíjal spoluprácu v oblasti pracovnej migrácie a podporil ekonomickú výmenu medzi IKT sektormi zapojených krajín. Špecifickým cieľom bolo vybudovať schému legálnej migrácie na podporu mladých talentov z Moldavska a Ukrajiny pôsobiacich v IKT sektore. Program sa zároveň snažil obsadiť nedostatkové pracovné pozície v IKT sektore na Slovensku a podporiť vzájomnú výmenu poznatkov a skúseností. Program ponúkol mladým moldavským a ukrajinským talentom krátkodobé zamestnanie (12 mesiacov) alebo stáž (3 mesiace) v popredných IKT spoločnostiach na Slovensku. To im malo umožniť získať praktické znalosti, zručnosti a skúsenosti v profesionálnom prostredí a neskôr ich využiť po integrácii späť doma. Celý projekt mal tak za cieľ prispieť k plneniu cieľov migračnej agendy EÚ vytvorením dobre riadenej schémy pracovnej mobility pre mladých absolventov, ktorá je vzájomne výhodná pre všetky zúčastnené krajiny – Slovensko, Moldavsko a Ukrajinu. Projekt sa realizoval v spolupráci s Digitálnou koalíciou a IT Asociáciou v Moldavsku.²⁶²

Na úrovni EÚ v roku 2024 bola SR cez ŠÚ SR zapojená do pripomienkovania a schvaľovania nového európskeho nariadenia o európskej štatistike obyvateľstva a bývania (European Statistics on Population - ESOP), ktoré sa týka štatistiky obyvateľstva, migrácie a sčítania obyvateľov, domov a bytov. Po vyjadreniach členských krajín o možnosti poskytovania štatistík v danej oblasti, cirkulárna (okružná) migrácia nie je zahrnutá v pripravovanom nariadení.²⁶³

rok-2024-je-schvalene/, citované 27. 1. 2025.

260 Informácie poskytl MZVEZ SR.

261 Informácie poskytl MZVEZ SR.

262 Migrácia pre rozvoj, <https://www.migrationagency.eu/projekty>, citované 4. 4. 2025.

263 Informácie poskytl ŠÚ SR.

13.5. Odliv talentu a pracovnej sily zo Slovenska a slovenská diaspora v zahraničí

Čo sa týka rozvojového potenciálu samotného Slovenska, vplýva naň aj emigrácia domáceho obyvateľstva, ktorí nemusia mať na Slovensko formálne väzby v zmysle občianstva. Ako uvádza správa Výskumnej a inovačnej agentúry (VAIA), odliv mozgov je na Slovensku výraznejší ako vo väčšine krajín EÚ a je jedným z kľúčových problémov chýbajúceho talentu v krajine.²⁶⁴ Slovensko je svedkom odlivu, ktorý výrazne vybočuje z priemeru príbuzných krajín EÚ a OECD. Na základe dát OECD žije takmer 10 % slovenskej populácie žije v zahraničí,²⁶⁵ čo predstavuje viac ako dvojnásobok priemeru ostatných krajín OECD. Vypuklé rozdiely sa ukazujú pri odchode mladých ľudí na vysokoškolské štúdium. V roku 2020 študovalo v zahraničí viac ako 30 000 študentov, čo je výrazne nad priemerom EÚ (22 % oproti 4 %), pričom podiel študentov študujúcich v zahraničí sa zvyšuje aj napriek stagnácii absolútneho počtu študentov v zahraničí. Nad štúdiom v zahraničí uvažujú takmer dvaja z troch mladých ľudí (18 až 25 rokov) na Slovensku.²⁶⁶ Štatistiky pritom ukazujú, že do roku 2030 bude na Slovensku chýbať 121 000 ľudí v produktívnom veku. S každým vysokoškolsky vzdelaným talentom, ktorý neostane v SR, krajina prichádza o 2,8 mil. EUR.²⁶⁷

Podľa VAIA je pre Slovensko v oblasti migrácie a rozvoja veľkou príležitosťou prehlbovanie/rozšírenie spolupráce s pôvodnou diasporou.²⁶⁸ Okrem Slovákov, ktorí odišli po roku 2000, pôsobi v zahraničí odhadom približne milión ľudí hlásiacich sa k slovenskému pôvodu. Analýza VAIA uvádza, že ich počty sa budú prirodzene zvyšovať kvôli Slovákom tzv. druhej generácie – deťom tých, ktorí zo Slovenska odišli v tomto tisícročí.²⁶⁹ V dňoch 24. – 25. októbra sa v Bratislave konala stála konferencia *Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí 2024*, ktorú pravidelne každé dva roky organizuje Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Stála konferencia je kľúčovým fórom pre riešenie otázok života Slovákov žijúcich v zahraničí. Na stretnutí sa zúčastnili zástupcovia slovenských komunit z celého sveta, významné osobnosti slovenského zahraničia a predstavitelia štátnych orgánov SR. Tohtoročným motívom konferencie bolo Spájanie pre budúcnosť. Centrom pozornosti boli výzvy a príležitosti slovenskej diaspóry vo vzdelávaní, výskume, kultúre a médiách. Na podujatí sa po prvýkrát diskutovalo aj o migrácii a využitia profesionálov z radov krajanov.²⁷⁰ Závery z konferencie mali byť prenesené do aktualizácie *Koncepcie štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí*, ktorá platí do roku 2026.²⁷¹

264 Slovenskí profesionáli v zahraničí: cenný zdroj pre rozvoj Slovenska, [265 Podľa výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 Štatistického úradu SR, súčasný pobyt v zahraničí malo 240 932 Slovákov \(4,46 % obyvateľstva\), hoci ich trvalý pobyt bol na Slovensku. Slováci, ktorí nemali trvalý pobyt na Slovensku a ich súčasný pobyt ku dňu sčítania 2021 bol v zahraničí, tvorili skupinu 202 517 osôb \(3,75 %\).](https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid02diWxSe7noAQLT4LvuWmpBWTwwxQvPly2LQWzqDv6TRLWg6rudt5SiGsD2rnoHUYI&id=100087175073938&__cft__[0]=AZXBFF-IComQgUK4rwJEINgGBV20Gldo_T2UsMDaLGVXJ9BJ57PBI0Pd_H4RQx5uevKGYEQIO6I2hxE5hSSyiR0qpV1NxvgZ003TmcT4dAlFbvGhXulBJgp8f1t1svMv-MWysi6vLvoEIQ7GwByadQy5aWcP9AQxm5iq5bikq19HQ&__tn__=%2C%2CP-R, citované 9. 6. 2025.</p>
</div>
<div data-bbox=)

266 MZVEZ SR, Úspešné Slovensko v prosperujúcej Európe – konkurencieschopnosť v časoch globálnej transformácie (2023), https://vaia.gov.sk/wp-content/uploads/2023/09/white_paper_1_magnet_pre_talent_online.pdf, citované 9. 6. 2025.

267 Zahraniční študenti ako dôležitý talent pre rast Slovenska, <https://vaia.gov.sk/sk/2024/12/zahranični-studenti-ako-dolezity-talent-pre-rast-slovenska-analyza/>, citované 6. 6. 2025.

268 USZZ, <https://www.uszz.sk/krajania/>, citované 18. 3. 2025.

269 VAIA, Magnet pre talent (2023), https://vaia.gov.sk/wp-content/uploads/2023/09/white_paper_1_magnet_pre_talent_online.pdf, citované 18. 3. 2025.

270 Stála konferencia 2024: kľúčové fórum pre otázky krajanstva života, <https://www.uszz.sk/stala-konferencia-2024-klucove-forum-pre-otazy-krajanstva-zivota/>, citované 9. 6. 2025.

271 Stála konferencia 2024, <https://www.uszz.sk/stala-konferencia-2024/>, citované 9. 6. 2025.

Bibliografia

Publikácie a prieskumy

Behúňová, K., Oboňová, S. Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2020 (2021), Európska migračná sieť (EMN), IOM Slovensko, Bratislava.

Fialová, M., Medzinárodná dimenzia politiky EÚ v oblasti prevencie a boja proti obchodovaniu s ľuďmi a ochrany obetí tohto trestného činu (2024), Európska migračná sieť (EMN), IOM Slovensko, Bratislava.

Oboňová, S., Ulrichová, N., Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2021 (2022), Európska migračná sieť (EMN), IOM Slovensko, Bratislava.

Oboňová, S., Ulrichová, N., Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2022 (2023), Európska migračná sieť (EMN), IOM Slovensko, Bratislava.

Oboňová, S., Ulrichová, N. Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2023 (2024), Európska migračná sieť (EMN), IOM Slovensko, Bratislava.

Európska migračná sieť (EMN), Organizácia systému riadenia migrácie a azylu v Slovenskej republike (2025), IOM Slovensko, Bratislava.

U.S. Department of State, Trafficking in Persons Report 2024 (2025).

Výskumná a inovačná autorita (VAIA), Magnet pre talent (2023).

Dokumenty a materiály

Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky, Úradom Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov a Medzinárodnou organizáciou pre migráciu o humanitárnom transfere utečencov, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu cez Slovenskú republiku (aktuálna verzia).

Dotazník vyplnený migračným úradom Ministerstva vnútra SR.

Dotazník vyplnený Ministerstvom dopravy a výstavby SR.

Dotazník vyplnený Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Dotazník vyplnený Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR.

Dotazník vyplnený Ministerstvom zdravotníctva SR.

Dotazník vyplnený Štatistickým úradom SR.

Dotazník vyplnený IOM Slovensko.

Dotazník vyplnený úradom hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru.

Dotazník vyplnený odborom zahraničných vecí a európskych záležitostí Kancelárie ministra vnútra SR.

Dotazník vyplnený odborom zahraničnej pomoci Sekcie financovania a rozpočtu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

Monitoring médií IOM za rok 2024.

Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2024 – 2028.

Národná stratégia európskeho integrovaného riadenia hraníc na roky 2023 až 2026 (2022).

Národná stratégia výskumu, vývoja a inovácií 2030 – Slovensko, ktoré si verí.

Plán obnovy a odolnosti SR, Komponent 10, Investícia 1– Prilákanie a udržanie talentov.

Regionálny plán reakcie (Regional Response Plan) (2024).

Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za rok 2020.

Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za rok 2021.

Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za rok 2022.

Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za rok 2023.

Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za rok 2024.

Stratégia integrácie cudzincov (vrátane utečencov a odídenčov) v meste Nitra s výhľadom do roku 2035.

Strednodobá stratégia rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky na roky 2025 – 2030.

Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike za rok 2024.

Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike za rok 2023.

Štatistická správa migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky – rok 2024.

Zameranie dvojstrannej rozvojovej spolupráce SR na rok 2024.

Legislatíva

Smernica Rady 2001/55/ES z 20. 7. 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov.

Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku päť smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/399 z 9. marca 2016, ktorým sa ustanovuje kódex Únie o pravidlách upravujúcich pohyb osôb cez hranice (Kódex schengenských hraníc).

Zákon č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 160/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 144/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Zákon č. 342/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon).

Zákon č. 290/2024 ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Nariadenie vlády SR č. 461 zo 6. decembra 2023, ktorým sa predlžuje dočasné obnovenie kontroly na vnútornej hranici Slovenskej republiky s Maďarskom.

Nariadenie vlády SR č. 459/2023 zo 6. decembra 2023, ktorým sa mení nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 218/2022 Z.z. o poskytovaní príspevku za ubytovanie odídenca v znení neskorších predpisov.

Nariadenie vlády SR č. 23/2024 z 21. februára 2024, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 218/2022 Z. z. o poskytovaní príspevku za ubytovanie odídenca v znení neskorších predpisov.

Nariadenie vlády SR č. 59/2024 z 20. marca 2024, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 218/2022 Z. z. o poskytovaní príspevku za ubytovanie odídenca v znení neskorších predpisov.

Nariadenie vlády SR č. 474/2023 zo 6. decembra 2023 o príspevku za poskytnutie ubytovania odídenkovi v súvislosti so situáciou na Ukrajine.

Nariadenie vlády SR č. 22/2024 z 22. februára 2024, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 474/2023 Z. z. o príspevku za poskytnutie ubytovania odídenkovi v súvislosti so situáciou na Ukrajine.

Nariadenie vlády SR č. 60/2024 z 20. marca 2024 o príspevku za poskytnutie ubytovania odídenkovi v súvislosti so situáciou na Ukrajine.

Nariadenie vlády SR č. 151/2024 z 26. júna 2024 o poskytovaní príspevku za ubytovanie odídenca.

Internet

www.ambrela.org

www.clovekvohrozeni.sk

www.cvek.sk

www.dennikn.sk

www.ec.europa.eu

www.emn.sk

www.emnconference.sk

www.employment.gov.sk
www.fjuzn.sk
www.frontex.europa.eu
www.health.gov.sk
www.hrl.sk
www.ikea.com
www.iom.sk
www.kosice.sk
www.mareena.sk
www.mic.iom.sk
www.migrationagency.eu
www.minedu.sk
www.minv.sk
www.mzv.sk
www.nadaciamilanasimecku.sk
www.nasiutecenci.sk
www.nrsr.sk
www.presov.sk
www.rokovania.gov.sk
www.scitanie.sk
www.shr.sk
www.slovakaid.sk
www.slov-lex.sk
www.sme.sk
www.spravy.stvr.sk
www.state.gov
www.statistics.sk
www.teraz.sk
www.trnava.sk
www.unhcr.org
www.upsvar.sk
www.uszz.sk
www.vaia.gov.sk
www.zakonypreludi.sk

Príloha: Národné štatistiky

Príloha sumarizuje základné štatistiky z oblasti medzinárodnej migrácie a medzinárodnej ochrany za rok 2024 vrátane tých, ktoré sa nezbierajú na úrovni EÚ v rámci Eurostatu²⁷² alebo agentúry Frontex.²⁷³

Národné štatistiky za Slovensko sú dostupné najmä v ročenkách ÚHCP P PZ²⁷⁴ (regulárna a neregulárna migrácia, návraty, dočasné útočisko), ročných štatistikách MÚ MV SR²⁷⁵ (medzinárodná ochrana vrátane maloletých bez sprievodu žiadajúcich o azyl, dočasné útočisko), štatistikách ÚPSVR²⁷⁶ (zamestnávanie cudzincov a maloletí bez sprievodu nežiadajúci o azyl), Sociálnej poisťovne²⁷⁷ (zamestnávanie cudzincov), MZVEZ SR²⁷⁸ (víza), ŠÚ SR²⁷⁹ (demografické údaje a zahraničná migrácia), Sekcie verejnej správy MV SR²⁸⁰ (občianstvo), MŠVVM SR²⁸¹ (vzdelávanie cudzincov), ako aj Svetovej banky²⁸² a Eurostatu²⁸³ (remitencie). Štatistické údaje Eurostatu o migrácii, integrácii a remitenciách na Slovensku za kalendárny rok obsahuje tzv. EMN Country Factsheet²⁸⁴ a trendy nájdete na webovej stránke Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM) Slovensko.²⁸⁵

Vysvetlenie symbolov:

(:) – údaj nie je k dispozícii

(-) – jav sa nevyskytoval

(/) – krajiny s rovnakým počtom

272 Eurostat, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics, citované 3. 3. 2025.

273 Frontex, Publications, <http://frontex.europa.eu/publications/>, citované 3. 3. 2025.

274 MV SR, <http://www.minv.sk/?rocnky> a MV SR, <https://www.minv.sk/?docasne-utocisko>, citované 3. 3. 2025.

275 MV SR, <http://www.minv.sk/?statistiky-20>, citované 3. 3. 2025.

276 ÚPSVR, Štatistiky, http://www.upsvar.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803, citované 3. 3. 2025.

277 Štatistiky sú k dispozícii iba na vyžiadanie.

278 Štatistiky o počtoch vydaných víz sú k dispozícii iba na vyžiadanie.

279 ŠÚ SR, Štatistiky, https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/demography/population/news/!ut/p/b1/jdDRColwFABgZ-kF3HFb-c7ucRnMl5jTLdhMWEVJqUBS9fRbeZp27A9__wznlogLZprxXx_JWtU15fu-WbY2nue-7Eri_wqC9OHXnxqi5Szuw6UCgZEi9CIBHagxahnkqD-CEgyX95-DISfuVnyFa72nnsawccAEKx4IJQzoCxsSBojexgRe71YJoIWAqqgkm6mIJeBphnEcOg2A8Abg-GnvABA1fGYVsfUHY9oUudF89MV8IRj-I5AKlTt/dl4/d5/L2dBISvZ0FBIS9nQSEh/, citované 3. 3. 2025.

280 Štatistiky sú k dispozícii iba na vyžiadanie.

281 Štatistiky sú k dispozícii iba na vyžiadanie od ministerstva alebo priamo od Centra vedecko-technických informácií (CVTI) SR, ktoré dané štatistiky spracúva a zverejňuje na svojom webe https://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/statistiky/statisticka-rocnka-publikacia/statisticka-rocnka-vysoke-skoly.html?page_id=9596, citované 3. 3. 2025.

282 World bank, Personal remittances, paid (current US\$) - Slovak Republic <https://data.worldbank.org/indicator/BM.TRF.PWKR.CD.DT?locations=SK&view=map>, citované 18. 3. 2025.

283 Eurostat, Personal transfers and compensation of employees [bop_rem6], https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/bop_rem6__custom_8976509/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=e798898b-1d20-416c-8f64-a0397969fdd2, citované 18. 3. 2025.

284 EMN Slovensko, Publikácie, <https://emn.sk/sk/publikacie/vyrocnne-spravy-emn-o-migracii-a-azyle.html>, citované 3. 3. 2025.

285 IOM Slovensko, Migrácia na Slovensku, <http://www.iom.sk/sk/migracia/migracia-na-slovensku>, citované 3. 3. 2025.

Legálna migrácia a víza

Tabuľka 1: Cudzinci s platným pobytom v SR v roku 2024 (podľa štátnej príslušnosti a druhu pobytu)

Ukazovateľ	Stav k 31. 12. 2024	Najpočetnejšie skupiny cudzincov podľa štátnej príslušnosti
Počet cudzincov s platným pobytom	337 140	1. Ukrajina (197 004) 2. Srbsko (17 508) 3. Česko (12 690) 4. Maďarsko (9 843) 5. Vietnam (10 186)
Podiel cudzincov na celkovom počte obyvateľov*	6,22 %	
Počet štátnych príslušníkov tretích krajín s platným pobytom	281 648	
	prechodný pobyt: 110 113	
	trvalý pobyt: 39 882	
	tolerovaný pobyt: 131 713**	1. Ukrajina (197 004) 2. Srbsko (17 508) 3. Vietnam (10 186) 4. Rusko (8 746) 5. Gruzínsko (5 342)
Podiel štátnych príslušníkov tretích krajín na celkovom počte cudzincov	83,54 %	
Podiel štátnych príslušníkov tretích krajín na celkovom počte obyvateľov*	5,20 %	

Zdroj: ÚHCP P PZ a ŠÚ SR.

Poznámka:

* Celkový počet obyvateľov SR predstavuje počet osôb s trvalým pobytom na území SR bez ohľadu na štátne občianstvo. K 31. 12. 2024 bol podľa ŠÚ SR celkový počet obyvateľov 5 419 451.

** Enormný nárast cudzincov na tolerovanom pobyte na území SR v porovnaní s rokom 2021 súvisí s udeľovaním dočasného útočiska po vypuknutí vojny na Ukrajine vo februári 2022 (predovšetkým štátnym príslušníkom Ukrajiny). Z 95 450 tolerovaných pobytov v roku 2022 sa len 60 netýkalo dočasného útočiska (53 – účel maloletý bez sprievodu a 7 – účel rešpektovania súkromného a rodinného života). V roku 2023 sa z vyššie uvedeného počtu 114 223 netýkalo dočasného útočiska 73 tolerovaných pobytov (66 – účel maloletý bez sprievodu a 7 – účel rešpektovania súkromného a rodinného života). V roku 2024 sa z vyššie uvedeného počtu 131 713 netýkalo dočasného útočiska 17 tolerovaných pobytov (12 – účel maloletý bez sprievodu a 5 – účel rešpektovania súkromného a rodinného života).

Tabuľka 2: Štátni príslušníci tretích krajín s platným pobytom v krajoch SR v roku 2024

Kraj	Stav platných pobytov k 31. 12. 2024	Z toho tolerovaný pobyt (dočasné útočisko)
Bratislavský kraj	103 176	47 230
Košický kraj	36 038	17 365
Nitriansky kraj	30 926	12 732
Trnavský kraj	29 443	13 130
Žilinský kraj	24 350	13 503
Prešovský kraj	23 525	10 505
Trenčiansky kraj	19 617	9 913
Banskobystrický kraj	14 573	7 318
Spolu	281 648	131 696

Zdroj: ÚHCP P PZ.

Tabuľka 3: Povolenia na pobyt vydané v SR štátnym príslušníkom tretích krajín v roku 2024 (podľa pohlavia a účelu pobytu²⁸⁶)

Pohlavie***	Spolu (z toho prvé povolenia)	Účel pobytu				Najpočetnejšie skupiny cudzincov podľa štátnej príslušnosti spolu / prvé povolenia
		Vytvorenie a opätovné zjednotenie rodiny ²⁸⁷ (rodinné dôvody)	Vzdelávanie a štúdium ²⁸⁸	Platené činnosti ²⁸⁹	Iné ²⁹⁰	
Muži	:	:	:	:	:	1. Ukrajina (59 161) 2. Srbsko (6 733) 3. Vietnam (4 791) 4. Gruzínsko (2 850) 5. Rusko (2 830)
Ženy	:	:	:	:	:	1. Ukrajina (31 791) 2. Srbsko (2 722) 3. Vietnam (1 753) 4. Gruzínsko (1 685) 5. Moldavsko (1 165)
Spolu* (z toho prvé povolenia**)	96 162 (50 163)	11 128 (3 838)	5 289 (2 768)	50 609 (16 717)	29 136 (26 840)	Prvé povolenia: 1. Ukrajina (31 791) 2. Srbsko (2 722) 3. Vietnam (1 753) 4. Gruzínsko (1 685) 5. Moldavsko (1 165)

Zdroj: ÚHCP P PZ.

Vysvetlivky:

* Spolu povolenia na pobyt sa rozumejú všetky udelené, obnovené alebo predĺžené pobyty v danom roku.

** Prvým pobytom (údaje v zátvorke) sa rozumejú pobyty, ktoré boli udelené v danom roku na území SR úplne prvýkrát, alebo po dobe minimálne šesť mesiacov od skončenia predchádzajúceho pobytu.

*** Členenie podľa pohlavia SR nemá k dispozícii. Odhadom je z celkového počtu 96 162 pobytov 35 % žien a 65 % mužov. Pri prvých pobytoch je pomer: 38 % žien a 62 % mužov.

286 Dôvody udelenia pobytu sú v súlade s príslušnou legislatívou EÚ [Nariadenie Komisie (EÚ) č. 216/2010 z 15. 3. 2010, ktorým sa vykonáva nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 862/2007 o štatistike Spoločenstva o migrácii a medzinárodnej ochrane, pokiaľ ide o vymedzenia kategórií dôvodov vydania povolení na pobyt]. Dôvody sú rozdelené do štyroch kategórií: 1. Vytvorenie a opätovné zjednotenie rodiny (rodinné dôvody); 2. Vzdelávanie a štúdium; 3. Platené činnosti a 4. Iné dôvody. Jednotlivé národné druhy a účely pobytov sú rozdelené do týchto štyroch kategórií.

287 Do kategórie vytvorenia a opätovné zjednotenie rodiny (rodinné dôvody) patria pobyty podľa zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov: 1. prechodný pobyt – osoba s dlhodobým pobytom v inom ČS EÚ v zmysle § 30 ods. 1 písm. e); zlúčenie rodiny; Slováč žijúci v zahraničí (ak cudzinec uvedie kategóriu rodina); 2. trvalý pobyt na päť rokov v zmysle § 43 ods. 1 písm. a) až d); rodinný príslušník občana EÚ; brexit na päť rokov (ak cudzinec uvedie kategóriu rodina) – evidujeme od roku 2020; 3. trvalý pobyt na neobmedzený čas v zmysle § 46 ods. 1 písm. a) a b); rodinný príslušník občana EÚ – trvalý; 4. dlhodobý pobyt v zmysle § 52 ods. 1 písm. a) – rodina; Slováč žijúci v zahraničí (ak cudzinec uvedie kategóriu rodina); § 52 ods. 1 písm. b) (ak cudzinec uvedie kategóriu rodina); brexit na neobmedzený čas (ak cudzinec uvedie kategóriu rodina) – evidujeme od roku 2020; 5. tolerovaný pobyt – ak si to vyžaduje rešpektovanie súkromného a rodinného života cudzinca a neohrozuje bezpečnosť štátu a verejný poriadok v zmysle § 58 ods. 1 písm. b).

288 Do kategórie vzdelávanie a štúdium patria pobyty podľa zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov: 1. prechodný pobyt na účel štúdia (štúdium – študent, štúdium – žiak); štúdium – študent/§ 24 ods. 1 písm. b), štúdium – študent/§ 24 ods. 1 písm. c), štúdium – študent/§ 34 ods. 1 písm. b), štúdium – žiak/§ 24 ods. 1 písm. a); osobitná činnosť – program vlády alebo EÚ (len s kategóriou štúdium); osobitná činnosť – medzinárodná zmluva (len s kategóriou štúdium); osobitná činnosť – stáž v rámci štúdia mimo SR; osobitná činnosť – dobrovoľnícka činnosť; na účel osoba s dlhodobým pobytom v inom ČS EÚ v zmysle § 30 ods. 1 písm. c) alebo v zmysle § 30 ods. 1 písm. d) (ak cudzinec uvedie kategóriu štúdium); Slováč žijúci v zahraničí (ak cudzinec uvedie kategóriu štúdium); 2. trvalý pobyt na päť rokov – brexit na päť rokov (ak cudzinec uvedie kategóriu štúdium) – evidujeme od roku 2020; 3. dlhodobý pobyt na neobmedzený čas v zmysle § 52 ods. 1 písm. a) – Slováč žijúci v zahraničí (ak cudzinec uvedie kategóriu štúdium); § 52 ods. 1 písm. a) – osobitná činnosť (ak cudzinec uvedie kategóriu štúdium), § 52 ods. 1 písm. b) (ak cudzinec uvedie kategóriu štúdium);

289 Do kategórie platené činnosti patria pobyty podľa zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov: 1. prechodný pobyt na účel podnikania; podnikanie – start-up; zamestnanie v zmysle § 23 ods. 1 a 2, sezónne zamestnanie; osobitná činnosť – novinár; osobitná činnosť – lektorská činnosť; osobitná činnosť – umelecká činnosť; osobitná činnosť – športová činnosť; osobitná činnosť – medzinárodná zmluva (len s kategóriou platené); osobitná činnosť – program vlády alebo EÚ (len s kategóriou platené), na účely vnútropodnikového presunu (ICT – riadiaci pracovník, ICT – odborník, ICT – stážista); osoba s dlhodobým pobytom v inom členskom štáte v zmysle § 30 ods. 1 písm. a) a b) a aj v zmysle § 30 ods. 1 písm. d) (ak cudzinec uvedie kategóriu platené); plnenie služobných povinností civilnými zložkami ozbrojených síl v zmysle § 28; modrá karta EÚ; výskum a vývoj; výskum a vývoj/ § 34 ods. 1 písm. b); Slováč žijúci v zahraničí (ak cudzinec uvedie kategóriu platené); 2. trvalý pobyt na päť rokov v zmysle § 43 ods. 1 písm. e) – záujem SR; brexit na päť rokov (ak cudzinec uvedie kategóriu platené) – evidujeme od roku 2020; 3. trvalý pobyt na neobmedzený čas v zmysle § 46 ods. 1 písm. a) – záujem SR; 4. dlhodobé pobyty v zmysle § 52 ods. 1 písm. a) – zamestnanie; § 52 ods. 1 písm. a) – podnikanie; § 52 ods. 1 písm. a) – výskum a vývoj; § 52 ods. 1 písm. a) – Slováč žijúci v zahraničí (ak cudzinec uvedie kategóriu platené), § 52 ods. 1 písm. a) – osobitná činnosť (ak cudzinec uvedie kategóriu platené), § 52 ods. 1 písm. b) (ak cudzinec uvedie kategóriu platené); § 52 ods. 1 písm. c) – držiteľ modrej karty EÚ; brexit na neobmedzený čas (ak cudzinec uvedie kategóriu platené) – evidujeme od roku 2020.

Tabuľka 4: Cudzinci zamestnaní v SR v roku 2024

	Stav k 31. 12. 2024 (z toho ženy)	Najpočetnejšie skupiny cudzincov podľa štátnej príslušnosti	Najpočetnejšie skupiny štátnych príslušníkov tretích krajín
Občania EÚ/EHP	29 166 (8 761)	1. Ukrajina (44 168) 2. Maďarsko (8 001)	1. Ukrajina (44 168) 2. Srbsko (6 712)
Štátni príslušníci tretích krajín	79 380 (33 076)	3. Srbsko (6 712) 4. Česká republika (6 524) 5. India (4 482)	3. India (4 482) 4. Moldavsko (1 989) 5. Rusko (1 983)
Spolu	108 546 (41 837)		

Zdroj: Sociálna poisťovňa.

Tabuľka 5: Víza vydané Slovenskou republikou štátnym príslušníkom tretích krajín v roku 2024 (podľa druhu víza a miesta vydania)

Spolu	(Schengenské) krátkodobé víza (víza typu A a C a LTV víza)		Národné víza (víza typu D)*	
	vydané v tretej krajine	vydané pobývajúcim v inom ČS EÚ	vydané v tretej krajine	vydané pobývajúcim v inom ČS EÚ
27 727	12 193	459	14 225	850

Zdroj: MZVEZ SR (na základe podkladov Microcomp zo systému NVIS).

* Okrem uvedených víz MV SR udelilo 591 národných víz na území SR.

Vysvetlivky:

vízum typu A – letiskové tranzitné vízum,
vízum typu C – turistické vízum,
vízum typu D – národné vízum,
vízum LTV – vízum s obmedzenou územnou platnosťou.

Poznámka: Počty vydaných víz sa môžu líšiť od údajov uvedených v ročenke ÚHCP P PZ štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie cudzincov na Slovensku – rok 2024. Počet rozhodnutých víz v systéme v čase spracovania prehľadu sa nemusí premietnuť do počtu vytlačných, resp. vydaných víz.

290 Do kategórie iné dôvody patria tieto pobyty podľa zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov, ktoré nepatria do žiadnej z predchádzajúcich troch kategórií: 1. prechodný pobyt na účel osobitná činnosť – zdravotná starostlivosť – poskytnutie zdravotnej starostlivosti a na sprevádzanie štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorému sa poskytuje zdravotná starostlivosť; Slováč žijúci v zahraničí (ak cudzinec uvedie kategóriu iné dôvody); osoba s dlhodobým pobytom v inom ČS EÚ v zmysle § 30 ods. 1 písm. d) (ak cudzinec uvedie kategóriu iné dôvody); 2. trvalý pobyt na päť rokov podľa § 43 ods. 1 písm. e) – ak je to v záujme Slovenskej republiky a podľa § 45a (ak cudzinec uvedie kategóriu iné dôvody); brexit na päť rokov (ak cudzinec uvedie kategóriu iné dôvody) – evidujeme od roku 2020; 3. trvalý pobyt na neobmedzený čas podľa § 46 ods. 2 – ak je to z dôvodu bezpečnostných záujmov Slovenskej republiky (ak cudzinec uvedie kategóriu iné dôvody); 4. dlhodobý pobyt na neobmedzený čas v zmysle § 52 ods. 1 písm. a) – Slováč žijúci v zahraničí (ak cudzinec uvedie kategóriu iné); § 52 ods. 1 písm. b) (ak cudzinec uvedie kategóriu iné); brexit na neobmedzený čas (ak cudzinec uvedie kategóriu iné dôvody) – evidujeme od roku 2020; 5. tolerovaný pobyt – ak ide o neplnoletú osobu nájdenú na území SR v zmysle § 58 ods. 1 písm. a) alebo ak ide o obeť obchodovania s ľuďmi, ktorá má najmenej 18 rokov v zmysle § 58 ods. 1 písmeno c), prípadne ide o obeť obchodovania s ľuďmi, ktorá má najmenej 18 rokov, kde sa za tolerovaný pobyt považuje obdobie najviac 90 dní v zmysle § 58 ods. 3, ďalej ak to vyplýva z medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky v zmysle § 58 ods. 1 písm. d), taktiež ak ide o nelegálne zamestnanú osobu za osobitne vykorisťujúcich podmienok alebo o nelegálne zamestnanú maloletú osobu, ktorej prítomnosť je na území SR nevyhnutná na účely trestného konania v zmysle § 58 ods. 2; 6. doplnková ochrana; 7. azyl.

Integrácia a občianstvo

Tabuľka 6: Nadobudnuté občianstvo SR v roku 2024 (podľa pohlavia a predchádzajúceho štátneho občianstva)

Pohlavie	Nadobudnuté občianstvo SR cudzincami	Najpočetnejšie skupiny cudzincov podľa predchádzajúcej štátnej príslušnosti	Nadobudnuté občianstvo SR štátnymi príslušníkmi tretích krajín	Najpočetnejšie skupiny štátnych príslušníkov tretích krajín podľa predchádzajúcej štátnej príslušnosti
Muži	777	1. Srbsko (380) 2. Ukrajina (234)	575	1. Srbsko (380) 2. Ukrajina (234)
Ženy	655	3. USA (141) 4. Česko / Maďarsko (130) 5. Nemecko (49)	476	3. USA (141) 4. Spojené kráľovstvo (39) 5. Kanada / Rusko (32)
Spolu	1 432		1 051	

Zdroj: MV SR.
Poznámka: Občianstvo SR sa zvyčajne získava naturalizáciou.

Tabuľka 7: Cudzinci v školskom systéme v SR k 15. 9. 2024 (školský rok 2024/2025) – materské, základné, stredné a vysoké školy

Ukazovateľ	Spolu	Z toho štátni príslušníci tretích krajín	Najpočetnejšie skupiny štátnych príslušníkov tretích krajín
Cudzinci v materských školách	3 148	2 672	1. Ukrajina (2 127) 2. Vietnam (131) 3. Rusko (93) 4. Srbsko (74) 5. Kórejská rep. (23)
Cudzinci na základných školách	13 294	11 834	1. Ukrajina (9 294) 2. Rusko (510) 3. Vietnam (428) 4. Srbsko (288) 5. Kórejská rep. (201)
Cudzinci v špeciálnych materských a základných školách	237	198	1. Ukrajina (159) 2. Rusko (15) 3. Srbsko, Vietnam, USA (11)
Cudzinci na stredných školách	5 744	5 164	1. Ukrajina (4 158) 2. Rusko (299) 3. Srbsko (156) 4. Kazachstan (78) 5. Vietnam (71)
Cudzinci na vysokých školách	25 815	19 178	1. Ukrajina (13 843 466) 2. Rusko (1 054) 3. Srbsko (501) 4. Nórsko (480) 5. Bielorusko (476)
Cudzinci spolu	48 238	39 046	1. Ukrajina (29 581) 2. Rusko (1 971) 3. Srbsko (1 023) 4. Vietnam (733) 5. Bielorusko (612)

Zdroj: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a mládeže SR.

Neregulárna migrácia a návraty

Tabuľka 8: Neregulárna migrácia v SR v roku 2024

Ukazovateľ	Počet prípadov	Najpočetnejšie skupiny osôb z krajín mimo EÚ podľa štátnej príslušnosti
Zaznamenané neoprávnené prekročenie štátnej hranice	2 078	1. Ukrajina (2 029) 2. Česko (9) 3. Irán (8) 4. Maďarsko (7) 5. Pakistan (5)
Zaznamenaný neoprávnený pobyt	586	1. Ukrajina (111) 2. Srbsko (53) 3. Gruzínsko (39) 4. Vietnam (37) 5. Sýria (36)
Spolu	2 664	1. Ukrajina (2 140) 2. Srbsko (54) 3. Gruzínsko (39) 4. Vietnam (37) 5. Sýria (36)

Zdroj: ÚHCP P PZ.

Tabuľka 9: Prevádzané osoby v SR v roku 2024²⁹¹

Ukazovateľ	Muži	Ženy	Spolu	Najpočetnejšie skupiny osôb podľa štátnej príslušnosti
Štátni príslušníci tretích krajín identifikovaní ako prevádzané osoby	:	:	410	1. Nezistená (253) 2. Sýria (54) 3. Ukrajina (36) 4. Srbsko (14) 5. Čína (11)

Zdroj: ÚHCP P PZ.

Vysvetlivky:

(:) Údaj nie je k dispozícii (v dokumentovaných prípadoch NJBPNN ÚHCP P PZ sa zaznamenáva len štátna príslušnosť neregulárnych migrantov a súvislosť s trestným činom, pre ktorý bolo proti prevádzáčom vznesené obvinenie).

²⁹¹ Podľa § 355 a § 356 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona sa prevádzáčstvo definuje takto:

„§ 355 – Kto pre osobu, ktorá nie je štátnym občanom SR alebo osobou s trvalým pobytom na území SR, organizuje nedovolené prekročenie štátnej hranice SR alebo prechod cez jej územie, alebo také konanie umožní, alebo v ňom pomáha, prípadne za finančnú alebo inú materiálnu výhodu. § 356 – Kto v úmysle získať pre seba alebo iného priamo či nepriamo finančnú výhodu alebo inú materiálnu výhodu osobe, ktorá nie je občanom SR alebo občanom iného členského štátu Európskej únie, alebo občanom zmluvného štátu Dohody o EHP, alebo nemá trvalý pobyt na ich území, umožní alebo pomáha zotrvať, alebo sa nedovolené zamestnať na území SR, iného členského štátu Európskej únie alebo zmluvného štátu Dohody o EHP, potrestá sa odňatím slobody na dva až osem rokov.“

Tabuľka 10: Prevádzачi v SR – vybrané ukazovatele v roku 2024

Ukazovateľ	Prevádzачi		
	zadržaní ako podozriví/obvinení	najpočetnejšia štátna príslušnosť (podozriví/obvinení)	odsúdení
Spolu ²⁹²	73*/42**	1. Nezistená (30-) 2. Ukrajina (13/13) 3. Slovenská republika (13/16)	144***

Zdroj: ÚHCP P PZ (zadržaní ako podozriví), Generálna prokuratúra SR (obvinení) a Ministerstvo spravodlivosti SR (odsúdení).

* Celkový počet osôb, ktoré boli podozrivé z trestného činu prevádzáčstva.

** Z celkového počtu 42 obvinených osôb bolo 25 obvinených za nelegálne prekročenie štátnej hranice, 7 za účelové manželstvo, 10 za nedovolené zotrvanie na území SR/EÚ.

*** 121 osôb bolo odsúdených podľa § 355 a 21 osôb podľa § 356 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona.

Tabuľka 11: Zaistení štátni príslušníci tretích krajín v SR v roku 2024*

	ÚPZC Sečovce	ÚPZC Medveďov	Spolu	Najpočetnejšie skupiny osôb podľa štátnej príslušnosti
Počet umiestnených ŠPTK počas roka 2023	93	140	233	1. Sýria (40) 2. Maroko (26) 3. Turecko (19) 4. Irán (13) 5. Irak (10)

Zdroj: ÚHCP P PZ.

Vysvetlivka: Zaistených štátnych príslušníkov tretích krajín SR umiestňuje do útvarov policajného zaistenia pre cudzincov (ÚPZC).

Tabuľka 12: Štátni príslušníci tretích krajín vrátení zo SR v roku 2024 (podľa druhu návratu, štátnej príslušnosti a krajiny návratu)

Ukazovateľ	Vrátení v rámci opatrení núteného návratu*				Vrátení dobrovoľne (vrátane AVR IOM a Frontex)**				Vrátení dobrovoľne v rámci programu AVRR				Osoby s poskytnutou reintegračnou pomocou v rámci programu AVRR			
	Spolu	M	Ž	z nich ML	Spolu	M	Ž	z nich ML	Spolu	M	Ž	z nich ML	Spolu	M	Ž	z nich ML
Spolu	52	48	4	1	256***	217	39	11	1	1	0	0	0	0	0	0
Najpočetnejšie skupiny podľa štátnej príslušnosti	1. Ukrajina (11) 2. Gruzínsko (8) 3. Turecko/Vietnam (4) 4. Srbsko/Uzbekistan/Moldavsko/Albánsko (3) 5. Maroko (2)				1. Turecko (54) 2. Srbsko (34) 3. Kirgizsko/Gruzínsko (24) 4. Vietnam (12) 5. Severné Macedónsko (11)				1. Moldavsko (1)				-			
Najčastejšie krajiny návratu	1. Ukrajina 2. Srbsko 3. Moldavsko/Tunisko 4. Gruzínsko 5. Turecko				1. Turecko 2. Severné Macedónsko 3. Vietnam 4. Egypt 5. Gruzínsko											

Zdroj: ÚHCP P PZ²⁹³ a IOM Slovensko²⁹⁴.

* Nútený návrat – v tejto kategórii sú zahrnuté prípady výkonu rozhodnutia o administratívnom alebo súdnom vyhostení prostredníctvom eskorty útvarom PZ: a) cez vonkajšiu pozemnú hranicu, b) cez vnútornú pozemnú hranicu alebo c) letecky do tretej krajiny.

** Vrátení dobrovoľne (vrátane AVR) – v tejto kategórii je zahrnuté: a) dobrovoľné splnenie povinnosti vycestovať z územia SR v lehote stanovenej na tento účel vo vydanom rozhodnutí o AV z dôvodu zistenia neoprávneného pobytu vo vnútrozemí (splnenie povinnosti bolo zaznamenané na hraničnom priechode na vonkajšej hranici) alebo b) opustenie územia SR pri zistení neoprávneného pobytu na hraničnom priechode pri výstupe cudzinca v smere zo SR, za ktoré bolo cudzincovi vydané rozhodnutie o AV. V tejto kategórii sú zahrnuté aj osoby, ktorých návrat sa realizoval prostredníctvom IOM cez program AVRR a Frontexu po vydanom rozhodnutí o vyhostení. Jedna osoba je zahrnutá len jedenkrát (tzn. jednej osobe je vydané len jedno rozhodnutie o vyhostení).

*** V počte 256 sú zahrnutí 28 dobrovoľne vrátení v rámci spolupráce s agentúrou Frontex, 1 dobrovoľný návrat cez program IOM AVRR a 227 dobrovoľných odchodov.

Vysvetlivky: AVR – asistované dobrovoľné návraty, AVRR – Program asistovaných dobrovoľných návratov a reintegrácií IOM, M – muži, ML – maloletí, Ž – ženy

293 ÚHCP P PZ spracoval štatistiku návratov na základe údajov poskytnutých Eurostatu za rok 2022. ÚHCP P PZ pri spracovaní údajov postupoval podľa článku 7 ods. 1 nariadenia (ES) č. 862/2007 o štatistike Spoločenstva o migrácii a medzinárodnej ochrane a podľa aktuálnych odborných inštrukcií Eurostatu [Technical Guidelines for the Data Collection – Enforcement of Immigration Legislation (EIL) Statistics].

294 IOM Slovensko vedie štatistiku asistovaných dobrovoľných návratov a reintegrácií, ktoré na rozdiel od údajov uvedených vyššie uvádza na svojej webovej stránke ako počty prípadov AVR a počty reintegračných prípadov. Jeden prípad sa môže týkať viacerých osôb.

Medzinárodná ochrana

Tabuľka 13: Žiadatelia o azyl a osoby s udelenou medzinárodnou ochranou v SR v roku 2024 – vybrané ukazovatele

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy	Z toho maloletí	Najpočetnejšie štátne príslušnosti***
Žiadosti o azyl (z toho prvé žiadosti)	165 (141)	134 (113)	31 (28)	29 (26)	1. Ukrajina (31) 2. Afganistan (19) 3. Bielorusko (17) 4. Irán (14) 5. Nemecko (10)
Udelený azyl	41	29	12	10	1. Afganistan (15) 2. Bielorusko (8) 3. Maroko / Rusko (4) 4. Irak (2) 5. Alžírsko / Egypt / Kirgizsko / Pakistan / Palestína / Sudán / Sýria / Turecko (1)
Poskytnutá doplnková ochrana*	22	20	2	4	1. Ukrajina (10) 2. Sýria (8) 3. Afganistan (2) 4. Bielorusko (1) 5. Rusko (1)
Negatívne rozhodnutia**	59	52	7	9	1. Nemecko (10) 2. Turecko (7) 3. Maroko (6) 4. Irán / Pakistan (5) 5. Rusko (4)
Zastavené konania***	58	52	6	4	1. Ukrajina (14) 2. Irán / Turecko (8) 3. Maroko (4) 4. Pakistan / Srí Lanka (3) 5. Česko / Irak / Nepál / Sudán (2)

Zdroj: MÚ MV SR.

Poznámka: Ide o rozhodnutia v I. stupni správneho konania.

Vysvetlivky:

* Doplnková ochrana – ochrana pred vážnym bezpráviem v krajine pôvodu.

** Negatívne rozhodnutia – zahŕňa rozhodnutia o neudelení azylu, neposkytnutej doplnkovej ochrane a o zamietnutí žiadostiach o udelenie azylu ako (i) zjavne neopodstatnených alebo (ii) neprípustných. Štatistiky nezahŕňajú rozhodnutia o zamietnutí žiadostiach o udelenie azylu ako neprípustných, ak je na konanie o udelení azylu príslušný iný štát, tzv. dublinské prípady.

*** Zastavené konania – zastavenie konania podľa § 19 zákona č. 480/2022 o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Tabuľka 14: Počet osôb, ktoré požiadali o azyl na území SR v roku 2024 v súvislosti s vojnou na Ukrajine

Štátne príslušnosti	Muži	Ženy	Maloletí	Spolu
Ukrajina	15	0	0	15
Rusko	1	1	0	2
Iné tretie krajiny	0	0	0	0
Spolu	16	1	0	17

Zdroj: MÚ MV SR.

Tabuľka 15: Štátni príslušníci tretích krajín relokovaní do SR v roku 2024 (podľa pohlavia, krajiny pôvodu a členského štátu EÚ)

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy	Maloletí	Krajina pôvodu relokovaných ŠPTK	Realizované relokácie z ČŠ EÚ
Spolu	0	0	0	0	–	–

Zdroj: MÚ MV SR.

Tabuľka 16: Štátni príslušníci tretích krajín presídlení do SR v roku 2024 (podľa pohlavia a pôvodnej hostiteľskej krajiny)

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy	Pôvodná hostiteľská krajina
Spolu	0	0	0	–

Zdroj: MÚ MV SR.

Tabuľka 17: Štátni príslušníci tretích krajín presídlení cez SR do tretích krajín v roku 2024 (podľa pohlavia a pôvodnej hostiteľskej krajiny)

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy	Pôvodná hostiteľská krajina	Cieľová krajina
Spolu	0	0	0	–	–

Zdroj: MÚ MV SR a IOM Slovensko.

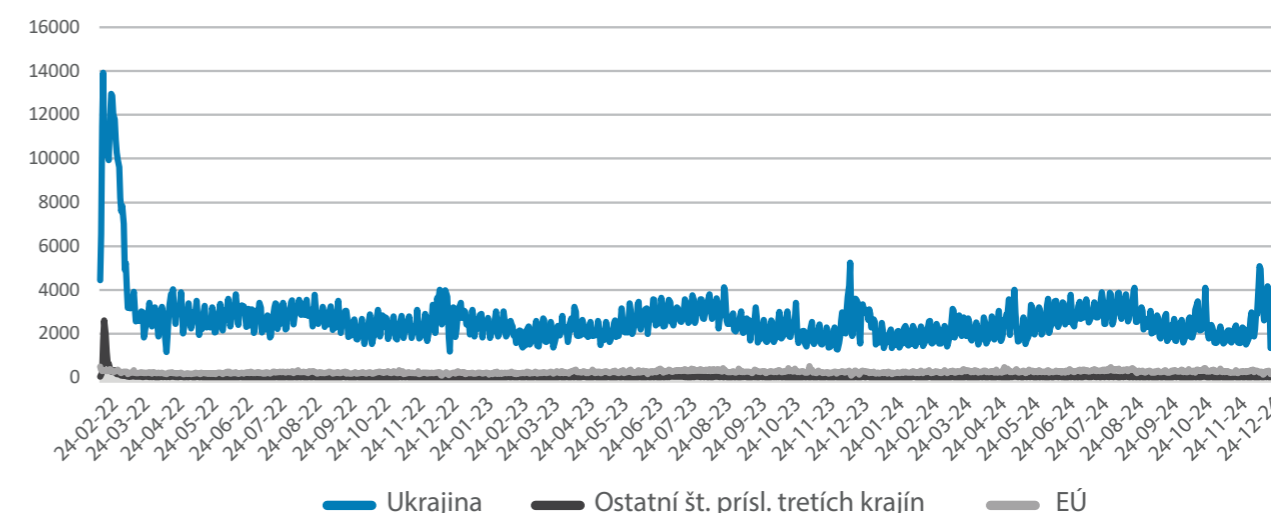
Poznámka: SR cez svoje územie môže realizovať presídľovacie aktivity do iných tretích krajín (pozri podkapitolu 4.3). Program *Humanitárny transfer utečencov cez územie SR* vyplýva z trojstrannej dohody medzi vládou SR, UNHCR a IOM.

Dočasné útočisko a pohyb ľudí z Ukrajiny na a zo Slovenska

Tabuľka a graf 18: Počet vstupov na územie SR z Ukrajiny od vypuknutia vojny na Ukrajine (24. 2. 2022 – 31. 12. 2024)

Ukazovateľ	Osoby podľa štátnej príslušnosti			
	Občania Ukrajiny	Ostatní štátni príslušníci tretích krajín	Občania EÚ	Spolu
Počet vstupov (24. 2. 2022 – 31. 12. 2024)	2 763 680	32 383	263 851	3 059 914
Počet vstupov (1. 1. 2024 – 31. 12. 2024)	884 172	7 911	101 799	993 882

Zdroj: ÚHCP P PZ.

Toky cestujúcich na pozemnej hranici SR s UKR na vstupe do SR 24.02.2022 - 31.12.2024 (denne od 00:00 do 23:59)

Zdroj: ÚHCP P PZ.

Tabuľka 19: Počet výstupov z územie SR smerom na Ukrajinu od vypuknutia vojny na Ukrajine (24. 2. 2022 – 31. 12. 2024)

Ukazovateľ	Osoby podľa štátnej príslušnosti			
	Občania Ukrajiny	Ostatní štátni príslušníci tretích krajín	Občania EÚ	Spolu
Počet výstupov (24. 2. 2022 – 31. 12. 2024)	2 708 595	21 759	268 979	2 999 333
Počet výstupov (1. 1. 2024 – 31. 12. 2024)	972 504	10 259	103 894	1 086 657

Zdroj: ÚHCP P PZ.

Tabuľka 20: Počet osôb, ktoré požiadali o dočasné útočisko na území SR v súvislosti s vojnou na Ukrajine (1. 3. 2022 – 31. 12. 2024)

Štátne príslušnosti	Dospelí		Maloletí		Počet žiadostí od 1. 3. 2022 do 31. 12. 2024*	Dospelí		Maloletí		Počet žiadostí od 1. 1. do 31. 12. 2024*
	M	Ž	M	Ž		M	Ž	M	Ž	
Ukrajina	v	75 961	26 406	23 270	160 444	10 132	10 230	4 029	2 220	26 611
Rusko	170	269	18	27	484	30	61	1	2	94
Iné krajiny	284	119	28	14	445	24	11	3	0	38
Spolu	35 261	76 349	26 452	23 311	161 373	10 186	10 302	4 033	2 222	26 743
Spolu počet žiadostí (1. 3. 2022 – 31. 12. 2024)	161 373									

Zdroj: ÚHCP P PZ.

* Stav podľa reportu z IS MIGRA dňa 25. 3. 2025. Uvedená štatistika je pohyblivá, aktualizuje sa na dennej báze aj spätne z dôvodu neustálej kontroly a opráv vykonávaných v zdrojovom IS. Preto môžu nastať v neskôr zverejňovaných počtoch žiadostí za rok 2024 mierne zmeny.

Maloletí bez sprievodu

Tabuľka 21: Maloletí bez sprievodu v zariadeniach* SR v roku 2024

	Muži	Ženy	Spolu	Najpočetnejšie skupiny osôb podľa štátnej príslušnosti	Opustenie zariadenia
Maloletí bez sprievodu umiestnení do zariadenia	12	1	13	1. Sýria 2. Ukrajina 3. Irán/Irak/Egypt/ Maroko/Somálsko/ Afganistan	11
Celkový počet maloletých bez sprievodu v zariadeniach	42	6	48	1. Ukrajina (33) 2. Sýria 3. Turecko 4. Afganistan 5. Egypt/Irán/Irak/ Maroko/Somálsko/Rumunsko	13

Zdroj: ÚPSVR.

Poznámka: * V roku 2024 boli maloletí bez sprievodu – občania krajín mimo EÚ – umiestnení v Centre pre deti a rodiny (CDR) v Medzilaborciach. Maloletí bez sprievodu z Ukrajiny boli umiestnení v CDR Bratislava – Rontgenova, CDR Bratislava – Učiteľská, CDR Dominika - Rožňava, CDR Nitra, CDR Trenčín, CDR Holíč.

Tabuľka 22: Maloletí bez sprievodu v SR podľa právneho postavenia a pohlavia v roku 2024*

Ukazovateľ	Muži	Ženy	Spolu	Najpočetnejšie skupiny osôb podľa štátnej príslušnosti**
Maloletí bez sprievodu nežiadajúci o azyl	40	6	46	1. Ukrajina (33) 2. Sýria 3. Turecko
Maloletí bez sprievodu žiadajúci o azyl	2	0	2	Dôverný údaj.
Spolu	42	6	48	1. Ukrajina (33) 2. Sýria 3. Turecko

Zdroj: MÚ MV SR (žiadajúci o azyl) a ÚPSVR (nežiadajúci o azyl).

Poznámky:

* Maloletí bez sprievodu v starostlivosti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

** Ak je počet maloletých bez sprievodu nízky, neuvádzame na ich ochranu konkrétne čísla.

Obchodovanie s ľuďmi

Tabuľka 23: Obete obchodovania s ľuďmi z krajín mimo EÚ v SR – vybrané ukazovatele v roku 2024*

Ukazovateľ		Spolu**	Muži	Ženy
Štátni príslušníci tretích krajín identifikovaní ako obeť obchodovania s ľuďmi [angl. identified victims]²⁹⁵ alebo o ktorých sa predpokladá, že sú obeť obchodovania s ľuďmi [angl. presumed victims]²⁹⁶ Predpokladané obeť sú uvádzané v zátvorke „()“.		0 (0)	0 (0)	0 (0)
Vek	18 rokov a viac	0 (0)	0 (0)	0 (0)
	Menej ako 18 rokov	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Forma vykorisťovania ²⁹⁷	Sexuálne vykorisťovanie	0 (0)	0 (0)	0 (0)
	Pracovné vykorisťovanie	0 (0)	0 (0)	0 (0)
	Iné	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Najčastejšia štátna príslušnosť obchodovaných osôb		Dôverný údaj	Dôverný údaj	Dôverný údaj
Udelený tolerovaný pobyt***		0	0	0
Smernica 2004/81/ES****		0	0	0
Iné		4	4	0
Požiadané povolenia na pobyt		0	0	0
Smernica 2004/81/ES		0	0	0
Iné (napr. humanitárne dôvody a pod.)		0	0	0
Udelené povolenia na pobyt		0	0	0
Smernica 2004/81/ES		0	0	0
Iné (napr. humanitárne dôvody a pod.)		0	0	0

Zdroj: ÚHCP P PZ (pobyty) a IC OPK MV SR.

Poznámky:

* Ak je počet nízky, neuvádzame ho ani ďalšie vybrané údaje o daných obetiach z dôvodu ochrany zraniteľných osôb. Konkrétny počet je nahradený formuláciou „Dôverný údaj“.

** Celkovo bolo v SR v roku 2024 formálne aj neformálne identifikovaných 43 obetí, z toho 35 bolo formálne (t.j. políciou) identifikovaných NJ-BPNM (z toho dve obeť sú započítané dvakrát, keďže v rámci jedného roka vystupujú ako poškodené v dvoch rôznych prípadoch obchodovania).

*** ÚHCP P PZ neeviduje žiaden tolerovaný pobyt, ktorý by bol v roku 2024 udelený alebo predĺžený maloletej osobe v zmysle § 58 ods. 1 písm. c) zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov.

**** Smernica Rady 2004/81/ES z 29. apríla 2004 o povoleniach na trvalý pobyt, vydávaných štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sú obeťami nezákonného obchodovania s ľuďmi alebo ktorí boli predmetom konania umožňujúceho nelegálne prístahovalectvo a ktorí spolupracovali s príslušnými orgánmi.

²⁹⁵ Identifikované obeť sú osoby, ktoré boli formálne identifikované príslušnými orgánmi (t. j. osobou alebo orgánom na národnej úrovni, ktorý je oprávnený formálne identifikovať obeť obchodovania s ľuďmi). V národnom referenčnom mechanizme SR sa uvádza, že formálne identifikovať obeť môžu v SR iba orgány činné v trestnom konaní.

²⁹⁶ Predpokladané obeť sú osoby, ktoré spĺňajú definíciu obetí obchodovania s ľuďmi podľa smernice 2011/36/EÚ, ale neboli formálne identifikované príslušnými orgánmi (t. j. osobou alebo orgánom na národnej úrovni, ktorý je oprávnený formálne identifikovať obeť obchodovania s ľuďmi).

²⁹⁷ Každá obeť môže byť spájaná s viacerými formami vykorisťovania, preto štatistiky obsiahnuté v tejto sekcii nemusia byť v súlade s celkovými štatistikami uvádzanými vyššie.

Tabuľka 24: Obchodníci s ľuďmi v SR – vybrané ukazovatele v roku 2024

Ukazovateľ	Obchodníci s ľuďmi			
	Obvinení		Odsúdení	
Spolu	22*	13 mužov	20**	13 mužov
		9 žien		7 žien

Zdroj: ÚHCP P PZ (obvinení) a Ministerstvo spravodlivosti SR (odsúdení).

* Počet právoplatne skončených konaní.

** Podľa § 179 Trestného zákona.

Migrácia a rozvoj

Tabuľka 25: Osobné remitencie migrantov zaslaných zo SR do iných krajín v roku 2024

Ukazovateľ	2024
Osobné remitencie vUSD/EUR	V čase písania neboli k dispozícii.

Zdroj: Svetová banka a Eurostat.

Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v SR
Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) – Misia v SR
Grösslingová 35, 811 09 Bratislava, Slovenská republika
www.iom.sk, www.ec.europa.eu/emn

ISBN: 978-80-8255-017-0